



Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 2020 30 stp
Fakultet for landskap og samfunn

Livskvalitet hos jegere i Norge - en tværsnittstudie

Quality of life among hunters in Norway – a cross-sectional study

Catharina Pedersen

Folkehelsevitenskap - natur og miljø, helse og livskvalitet

Forord

Interessen min for friluftsliv har alltid vært tilstede, men å bli en jeger var egentlig ikke et behov jeg har hatt før jeg i 2017 valgte å ta jegerprøven da jeg hadde ønske om en annen arena i livet mitt. Jeg trosset statistikken om at kun 50% av nyutdannede jegere kommer seg ut på jakt. Jeg dro rett på skytebanen og var aktiv der hver uke etter jegerprøven, og jeg har jaktet hver høst siden. Det som raskt slo meg, var at dette opplevdes at ikke bare var en hobby, dette var noe mer. Jeg ble møtt med ett sosialt miljø, som tok meg godt imot, jeg fikk nye venner, fikk fantastiske naturopplevelser, en haug av mestringsfølelse, både på jakt og på skytebanen. Og det utviklet seg til en livsstil, en ny dimensjon ble lagt til når jeg gikk på turer i skogen. Jeg kunne nå se hvor dyr hadde gått, feiemerker på trærne, plasser for fugleleik, hiplasser og mye annet dyreliv så jeg nå, som jeg ikke så før jeg ble jeger. Hver sesong kunne plutselig relateres til jakta, det ble skytetrening og konkurranser i sommerhalvåret, fugleleik på våren og sporturer på vinteren, for å nevne noe. Jeg ble raskt nysgjerrig på hva jakt, og hele den livsstilen det innebærer, betyr for helsa. Når jeg begynte på master i folkehelsevitenskap på NMBU, hadde jeg tidlig et mål om at dette var noe jeg ville utforske. Hva gjør jakt med helsa? Mange påstander der ute viser til at jakt handler om kameratskap og er med på å øke livskvaliteten. Men jeg fant lite forskning på emnet.

Jeg vil rette en stor takk til min fantastiske veileder Grete Grindal Patil, som har stilt med fantastisk kunnskap og hjelp gjennom hele denne prosessen. Og som i en tid som har vært annerledes for mange, har stilt opp, svart på mine mange mail og spørsmål, og hjulpet meg godt i havn med denne oppgaven.

Videre vil jeg rette en stor takk til Norges Jeger- og Fiskerforbund, som jeg tok kontakt med helt i starten av utdanningen min, og som raskt sa at dette ville de hjelpe meg med. Og det gjorde de, de publiserte spørreundersøkelsen min i sine kanaler og bidro til at jeg fikk respondenter til undersøkelsen.

Og tusen takk til alle som valgte å svare på spørreundersøkelsen, og til de som tok seg tid til å sende meg tilbakemelding. Det satte jeg veldig pris på!

Jeg håper denne studien kun er starten på forskning på dette området, det er noe spesielt med jakt!

Sammendrag

Hensikt og bakgrunn: Denne studien har som formål å undersøke hvordan jegere i Norge vurderer sin egen livskvalitet, hvordan sammenhengen er mellom livskvalitet og demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte. Til slutt ses det på om jegeres livskvalitet er avhengig av om de har hatt mulighet til å jakte det siste året. Jakt i Norge er en høstingsbasert tradisjon med tradisjoner som går langt tilbake i tid. Det er over 500 000 registrerte jegere i Norge og i jaktåret 2018/2019 var det blant disse 139 500 aktive jegere, altså jegere på jakt. Livskvalitet kan være et mål på retningen samfunnet utvikler seg i og også et mål for menneskers helse og trivsel. Jegere jakter ofte med venner og det sosiale aspektet er viktig hvor sosial støtte kan sies å være en psykososial ressurs. Mangel på forskningsstudier om livskvalitet hos norske jegere gjør det relevant å gjøre en kartleggingsstudie. Dette har relevans til folkehelsen da livskvaliteten blant befolkningen er en viktig kunnskap for å integrere psykisk helse i folkehelsearbeidet.

Metode: Denne oppgaven er en tverrsnittstudie, som bruker et nettbasert spørreskjema for å samle inn data. Spørreskjema er utarbeidet ved bruk av måleinstrumentene minimumsliste for måling av subjektiv livskvalitet, samt måleinstrumenter for sosial støtte og hvor knyttet en er til naturen. Videre stilles det demografiske, jaktrelaterte spørsmål og andre faktorer for helse. Analyser som er gjennomført er deskriptive, Spearmans korrelasjonskoeffisienter og logistisk regresjon.

Resultater og konklusjon: To tredjedeler av jegerne i denne undersøkelsen skårer høyt på livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og opplevd meningsfullhet. Vi så at høy skåre på fornøydhet med økonomi, fysisk og psykisk helse samt sosial støtte ga høyere odds for å skåre høyt på begge livskvalitetsmålene. Hvor sosial støtte har den største oddsen blant disse. Sivilstatus skiller seg ut fra lignende forskning, ved at gifte/registrerte partnere og samboere har lavere odds for å skåre høyt på livskvalitetsmålene enn enslige. Hvor knyttet en er til naturen og hønsefugljegere kontra hjortejegere har økt odds for å skåre høyt på livskvalitetsmålet hvor fornøyd en er i livet. Jegerne skårer sin livskvalitet betydelig lavere om de hypotetisk sett ikke har fått jaktet det siste året, som kan antyde at jaktaktiviteten påvirker livskvaliteten til norske jegere.

Nøkkelbegreper: Livskvalitet, sosial støtte, jakt, jegere, tilknytning til naturen, folkehelse

Abstract

Purpose and background: The purpose of this study is to investigate how hunters in Norway assess their own quality of life, how the relationship is between quality of life and demographic and hunting-related factors, health factors and social support. Finally, it is considered whether hunters quality of life depends on whether they have been able to hunt for the past year. Hunting in Norway is a harvest-based tradition with traditions that go far back in time. There are over 500,000 registered hunters in Norway and in the hunting season 2018/2019 there were among these 139,500 active hunters, ie hunters on the hunt. Quality of life can be a measure of the direction in which society is developing and also a measure of human health and well-being. Hunters often hunt with friends and the social aspect is important where social support can be said to be a psychosocial resource. A lack of research studies on the quality of life of Norwegian hunters makes it relevant to do a survey study. This is of relevance to public health as the quality of life among the population is an important knowledge for integrating mental health into public health work.

Method: This assignment is a cross-sectional study, which uses a web-based questionnaire to collect data. A questionnaire has been prepared using the measuring instruments minimum list for measuring subjective quality of life, as well as measuring instruments for social support and how connected one is to nature. Furthermore, demographic, hunting-related questions and other health factors are asked. Analyzes performed are descriptive, Spearman's correlation coefficients and logistic regression.

Results and conclusion: Two-thirds of hunters in this survey score high on the quality of life goals, satisfaction with life and perceived meaningfulness. We saw that high scores on satisfaction with finances, physical and mental health as well as social support gave higher odds to score high on both of the quality of life goals. Where social support has the greatest odds among them. Marital status stands out from similar research in that married/registered partners and cohabitants have lower odds of scoring high on quality of life goals than single people. How related one is to nature and Galliformes hunters versus deer hunters have increased odds of scoring high on the quality of life goal of how happy one is in life. Hunters score their quality of life significantly lower if they hypothetically have not been able to hunt in the last year, which may indicate that hunting activity affects the quality of life of Norwegian hunters.

Key words: Life quality, social support, hunting, hunters, inclusion with nature, public health

Innholdsfortegnelse

FORORD	1
SAMMENDRAG	2
ABSTRACT	3
TABELLER	6
1. INNLEDNING	7
2. BAKGRUNN	8
2.1 JAKT OG JEGERE.....	8
2.1.2 <i>Relevans for folkehelsen</i>	9
2.2 HELSE OG LIVSKVALITET.....	10
2.3 SOSIAL STØTTE.....	12
2.4 FORSKNING PÅ JAKT OG LIVSKVALITET.....	13
2.4.1 <i>Hvem er jegere i Norge</i>	14
2.4.2 <i>Aktiviteter, holdninger og motiver blant jegere</i>	14
2.4.3 <i>Selvrapportert helse blant jegere</i>	15
2.4.4 <i>Økonomisk verdi av jakt som friluftaktivitet</i>	16
2.5 NATUR.....	17
3 MÅLSETTING OG PROBLEMSTILLINGER	18
3.1 MÅLSETTING.....	18
3.2 PROBLEMSTILLINGER.....	18
3.3 HVORDAN LIVSKVALITET MÅLES I STUDIEN.....	19
4 METODE	19
4.1 DESIGN OG TILNÆRMING.....	19
4.2 INFORMANTER, REKRUTTERING OG PROSEDYRE FOR UTSENDING AV SPØRRESKJEMA.....	20
4.3 UTARBEIDELSE AV SPØRREUNDERSØKELSEN.....	21
4.3.1 <i>Måleinstrumenter</i>	22
4.3.2 <i>Spørsmål som er endret i analysen</i>	26
4.4 BEARBEIDING AV INNKOMNE DATA.....	27
4.5 ANALYSE.....	28
4.5.1 <i>Missing</i>	28
4.5.2 <i>Deskriptive analyser</i>	29
4.5.3 <i>Korrelasjoner, Spearmans korrelasjonskoeffisient</i>	29
4.5.4 <i>Logistisk regresjon</i>	30
4.5.6 <i>Selvopplevd livskvalitet</i>	32
4.6 ETIKK.....	32
4.6.1 <i>Noen sentrale lovverk</i>	32
4.6.2 <i>Risiko-nytte</i>	34
5 RESULTATER	35
5.1 RESULTATER FOR DEMOGRAFI.....	35
5.2 RESULTATER OM DELTAKERNE SOM JEGERE OG DERES JAKTVANER.....	37
5.3 RESULTATER DELTAKERNE SVAR PÅ HELSE OG LIVSKVALITETSSPØRSMÅL.....	39
5.4 RESULTATER KORRELASJONER.....	41
5.5 LOGISTISK REGRESJON RESULTATER.....	43
5.6 SELVOPPLEVD LIVSKVALITET OG HYPOTETISK FJERNING AV JAKT.....	46
6 DISKUSJON	48
6.1 OPPSUMMERING RESULTATER.....	48
6.2 RESULTATDISKUSJON.....	49
6.2.1 <i>Hvordan vurderer jegere i Norge sin egen livskvalitet?</i>	49

6.2.2 Hvordan er sammenhengen mellom livskvalitet og demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte?.....	51
6.2.3 Er jegeres livskvalitet avhengig av om de har hatt mulighet til å jakte det siste året?.....	55
6.3 METODEDISKUSJON - STUDIENS VALIDITET	55
6.3.1 Begrepsvaliditet	55
6.3.2 Intern validitet.....	56
6.3.3 Ekstern validitet	61
7.0 OPPSUMMERING	61
LITTERATURLISTE:	63
VEDLEGG	69
VEDLEGG 1: NETT-NYHETSSAK OM UNDERSØKELSEN	69
VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV FØR GJENNOMFØRING AV UNDERSØKELSEN.....	70
VEDLEGG 3. SPØRREUNDERSØKELSEN I SIN HELHET, I TABELL MED REFERANSE PÅ KILDE TIL SPØRSMÅLENE.	71
VEDLEGG 4 – DESKRIPTIV FREMSTILLING AV DEMOGRAFI VARIABLENE	80
VEDLEGG 5 – DESKRIPTIV FREMSTILLING AV JAKTRELATERTE VARIABLER	82
VEDLEGG 6 – DESKRIPTIV FREMSTILLING AV HELSERELATERTE VARIABLER	84
VEDLEGG 7, KLASSIFISERING AV VARIABLER.....	85
VEDLEGG 8: SPØRREUNDERSØKELSEN I SIN HELHET FRA NETTSKJEMA.NO	86

Tabeller

Tabell 1, oversikt over spørsmål benyttet til denne oppgaven

Tabell 2, oversikt over uavhengige variabler brukt i logistisk regresjon

Tabell 3: Demografiske variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med antall og andel (%).

Tabell 4: Jaktrelaterte variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med Antall og andel (%).

Tabell 5, Helserelaterte variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med Antall og andel (%).

Tabell 6, korrelasjoner Spearmans korrelasjonskoeffisienter

Tabell 7, Logistisk regresjon for begge avhengige variable; hvor fornøyd en er med livet og grad en opplever meningsfullhet, presentert med odds ratio, 95% konfidensintervall og p-verdi. Samt R² av hele regresjonen.

Tabell 8: Selvpoplevd livskvalitet hos jegere og selvpoplevd livskvalitet gitt at de ikke får jaktet. Gjennomsnitt og standard avvik (SD) for kjønnene og alder, samt et totalt gjennomsnitt, SD for kjønn.

Figur 1: Selvpoplevd livskvalitet med/uten jakt i skala fra 0-10, hvor 0 er verst tenkelige, og 10 er best tenkelige. Presentert med gjennomsnitt mellom alderskategoriene, standard avvik (SD) og standard feil (SD err mean).

1. Innledning

I Norge har vi en natur som gir gode muligheter for å høste av denne og vi har også lange tradisjoner for å gjøre nettopp dette (Klima- og miljødepartementet, 2016, s.89). Jakt som høsting har lange tradisjoner i Norge og ble tidligere videreført med kunnskap fra en eldre generasjon til en yngre generasjon. Fra 1986 ble det obligatorisk med opplæring før en begynte med jakt og fangst, og jegerprøven ble innført (Klima- og miljødepartementet, 2016, s.91). Den obligatoriske opplæringen skulle sørge for nok kunnskap slik at jakten ble utført sikker og human. I Jegerprøveboken som brukes under opplæring av nye jegere i Norge, skriver Moen (2017) at jakt ble før sett på som en viktig del av menneskers livsopphold, både i form av kjøtt, skinn, redskaper og våpen.

Om jakt er i dag ikke en like viktig del av menneskers livsopphold, er det likevel en viktig aktivitet for mange, både som rekreasjon og sosial arena påpeker han. Videre skriver Moen (2017, s. 12) at jakt for noen er en del av ens identitet, hvor "mange bruker mye tid og ressurser på jakt, utstyr og hunder". Hjeljord (2008) påstår at jakt som rekreasjonsverdi trolig er verdt det dobbelte av høstet kjøttverdi og at jakt er en viktig del av norsk friluftsliv. Jakt som friluftaktivitet ser man også av Viltloven (1981) sin formålsparagraf §1, hvor formål a er at "jakt- og fangsttradisjonene føres videre gjennom høsting av viltproduksjonen til gode for landbruksnæringen og friluftslivet".

Ifølge statistisk sentralbyrå (SSB, 2019) er det registrert 509 570 jegere i Norge, og i jaktåret 2018/2019 var det blant disse 139 500 aktive jegere, altså jegere på jakt. Det er rimelig å anta at en i dag er jeger fordi det bidrar med noe positivt i livet. Moen påstår at jakt gir økt livskvalitet, imidlertid er det begrenset hva en vet om livskvalitet blant jegere og hvilken betydning jakt har i livene deres. Men Fugelli og Ingstad (2001) så at naturen var en viktig faktor for helse, hvor helsen er sterkt forbundet med naturen, og at dette opplevdes som et særnorsk fenomen.

Livskvalitet kan blant annet kjennetegnes som "frihet og autonomi, trygghet og mening, helse og livsglede, deltaking og engasjement, mestring og selvutvikling, samt fravær av unødig lidelse" (Helsedirektoratet, 2016, s. 9), og Helse- og omsorgsdepartementet (2019, s. 70) viser til at livskvalitet både kan være et mål på retningen samfunnet utvikler seg i og også et mål for enkeltmenneskers helse og trivsel. Sosial støtte er en ressurs en får via sosiale nettverk og mellommenneskelige kontakter (Kocalevent, Berg, Beutel, Hinz, Zenger, Härter, Nater &

Brähler, 2018). Høy grad av sosial støtte er assosiert med positiv psykisk helse og lav sosial støtte er assosiert med muligheter for utvikling av problemer med psykisk helse (Lente, Barry, Molcho, Morgan, Watson, Harrington, & McGee, 2011). Jegere jakter ofte sammen med venner (Andersen, Dervo & Kaltenborn, 2010) og Arnett & Southwick (2015) viser til at jegere både søker og har glede av sosiale relasjoner i forbindelse med jakt. Det er derfor interessant å se på sosial støtte i denne oppgaven, i relasjon til de to målene som er valgt for livskvalitet.

Siden jakt er en vanlig fritidsaktivitet i Norge er det derfor relevant å undersøke livskvaliteten blant aktive norske jegere og diskutere slike funn mot livskvalitet ellers i befolkningen, samt jegernes opplevde livskvalitet opp mot for eksempel hvor knyttet de er til naturen, antall dager på jakt, og demografiske variable. Videre er det av interesse å se om livskvalitet og opplevd sosial støtte har en sammenheng. Min masteroppgave har derfor som ambisjon å skaffe til veie mer informasjon om dette emnet. Før jeg presiserer problemstillingen vil jeg presentere fenomenet jakt og jegere i Norge og hvorfor dette har relevans for folkehelsen. For så å gå igjennom teoretisk forankring om helse, livskvalitet og sosial støtte. Videre vil jeg beskrive hva litteraturen sier om jakt og livskvalitet for å avslutte med teori rundt natur og tilknytning til naturen.

2. Bakgrunn

2.1 Jakt og jegere

I Norge er det mange myndigheter med forskjellige oppgaver når det gjelder jakt og viltforvaltning, blant annet så har Klima- og miljødepartementet ansvaret for den overordnede forvaltningen av økosystemene i Norge, som blant annet innebærer hvilke arter det kan jaktes på. Landbruks- og matdepartementet har det overordnede ansvaret for utøvelsen av jakt. Videre har Miljødirektoratet det faglige ansvaret for viltforvaltningen, blant annet å sette jakttider (Regjeringen, 2019). Miljødirektoratet (u.å.) på sine hjemmesider sier at "all jakt skal utøves slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares" som er en del av formålet til viltloven (1981). Videre viser Miljødirektoratet til hva jakt er ved å si at jakt har to betydninger, både i form av friluftsliv og at jakta er med på å regulere viltbestandene.

For å bli jeger i Norge må man avlegge ett obligatorisk jegerprøvekurs og påfølgende eksamen. En kan jakte småvilt fra en er 16 år og storvilt fra en er 18 år. For å jakte storvilt må en også avlegge en skyteprøve årlig. Foruten å ha bestått jegerprøven, må man årlig betale jegeravgift til staten for å kunne jakte. Alle som har betalt jegeravgift plikter påfølgende år å

rapportere felt vilt til Statistisk Sentralbyrå (SSB) via internettportalen Altinn (NJFF, 2019). På denne måten kan staten ha en oversikt over jegerne og hva de har felt, og statistikk om jegere og jakt i Norge gjøres tilgjengelig på SSB sine hjemmesider. SSB (2019) rapporter at for jaktåret 2018/2019 var 128 970 (92,5%) menn på jakt og 10 530 (7,5%) kvinner på jakt. Jakt er den friluftaktiviteten hvor det er størst forskjell i kjønn blant deltakerne (Klima- og miljødepartementet, 2016, s.91). Det er også overvekt av jegere i alderen mellom 40 til 59 år for begge kjønn.

Hjeljord (2008) kaller rypa for "folkeviltet" da nesten halvparten av de som løser jegeravgift går på rypejakt. Elg, hjort og rådyr er også populære arter å jakte, og Hjeljord estimerte i 2008 at det høstes nesten 7000 tonn viltkjøtt i Norge for en verdi på opp mot 500 millioner kroner. De mest sentrale lovene og forskriftene i forhold til jakt er naturmangfoldloven (2009), viltloven (1981) og forskrift om jakt, felling og fangst (2002). For at et vilt skal være jaktbart, at man kan høste av viltet, må arten produsere et høstingsverdig overskudd (Naturmangfoldloven, 2009, §16). Det er flere måter å finne ut av om et dyr produserer nok til et overskudd, ifølge Hjeljord (2008, s. 289) kan en blant annet føre statistikk som ved taksering, jakttrykk, skadeovervåking og fellingsstatistikk (SSB). Hvorfor det her nevnes flere måter å måle om dyr produserer nok overskudd til at de kan høstes, er for at dette også er en aktivitet jegere driver med utenom jakten. Eksempelvis å taksere (telle dyr) tidlig på høsten.

2.1.2 Relevans for folkehelsen

Moen (2017) påstår at jakta er verdt mye, både for enkeltpersoner og for samfunnet. For samfunnet blant annet i form av utstyersbransjen, kjøttverdi, servicenæringen, jaktutleie osv. Og han påstår at naturopplevelser, avkopling og kameratskap er noe av den personlige verdien. I litteraturen som presenteres senere i oppgaven er det en god del deskriptive fremstillinger av jegerne med forholdsvis høy snittalder, stor andel menn som jakter og at gjennomsnittlig bruttoinntekt blant mannlige jegere er høyere enn ellers i befolkningen (SSB, 2016). Vi ser at jakta beskrives som en aktivitet for rekreasjon (Doctorman & Boman, 2016), og svenske jegere skårer lavere på selvrapportert helse om de ikke har fått jaktet et år (Norman, Annerstedt, Boman & Mattson, 2010). Naturopplevelser er et viktig aspekt for jaktutøvelsen og det sosiale aspektet er blitt en viktigere faktor for jegerne nå, enn før (Andersen et al., 2010). Derfor er også sosial støtte interessant å ta med i denne spørreundersøkelsen. Mangel på forskningsstudier om livskvalitet hos norske jegere gjør det relevant å gjøre en kartleggingsstudie. Dette har relevans til folkehelsen da livskvaliteten

blant befolkningen er en viktig kunnskap for å integrere psykisk helse i folkehelsearbeidet og "for hvordan mål for livskvalitet kan løftes frem som en viktig del av samfunnsutviklingen" (Helse- og omsorgsdepartementet, 2019, s. 69). Og som nevnt i innledningen så viser Helse- og omsorgsdepartementet (2019, s. 70) til at livskvalitet er et mål på retningen samfunnet utvikler seg i og også et mål for enkeltmenneskers helse og trivsel.

2.2 Helse og livskvalitet

World Health Organization, WHO, (1986) sier at helse blir sett på som en ressurs i hverdagslivet og ikke kun ett mål for å leve. Dermed blir helse ikke sett på noe som bare er helsesektorens ansvar, men ett konsept som fokuserer på personlige, sosiale og fysiske ressurser (WHO, 1986). Med dette perspektivet kan man si at helse innebærer både sosiale, fysiske og psykiske faktorer. Fugelli & Ingstad (2001) viser til at helse kan sees på som et holistisk, relativt og personlig fenomen; at helse er i alle deler av livet, at helse oppleves ut fra egne forventninger; og at helse oppleves forskjellig individuelt. I studiet til Fugelli og Ingstad (2001) spurte de 80 personer om hva de opplevde som god helse. Her kom det frem faktorer som trivsel, natur og mestring. I intervjuene oppdaget de at det var ikke om å gjøre å oppleve den perfekte velvære, men det å oppleve trivsel kunne være godt nok. Natur virket som en viktig faktor for oppfatningen av egen helse, og Fugelli & Ingstad påstår at dette kan være et særnorsk fenomen hvor helsen er sterkt forbundet med naturen og at det omfatter det å høre til og å være i naturen. Mestring beskrev de som hvordan man takler ting. Altså hvordan men selv med ubehag, sykdom eller annet takler situasjonen sin, og kan likevel oppleve et godt liv.

Livskvalitet er et begrep som rommer flere dimensjoner og Helsedirektoratet (2016) kaller det ett paraplybegrep. Livskvalitet kan inneholde både objektive og subjektive forhold, hvor det objektive handler om ens levekår og livssituasjon, som jobb, bosted og objektiv helse. Det subjektive handler om hvordan en selv opplever livet sitt (Reneflot, Aarø, Aase, Reichborn-Kjennerud, Tambs & Øverland, 2018).

Det er flere filosofiske teoritradisjoner som vil svare på hva livskvalitet er og betydningen av begrepet. Carlquist (2015, tabell 1, s. 10) har laget en modell som beskriver de 5 sentrale perspektivene. Jeg velger her kort å nevne disse fem. Den første er klassisk hedoniske teorier som handler om følelser, at en opplever fravær av ubehag og opplevelse av behag. Neste teori Carlquist nevner er livstilfredshet som handler om vurderinger, ens egen opplevelse av livstilfredshet. Tredje teori er preferanseteorier, som handler om preferanser og oppfyllelsen

av disse. Neste gruppe av perspektiver er eudamoniske syn på livskvalitet, som handler om ens fungering. Om en fungerer så får en kunne gjennomført det en ønsker for seg selv gjennom aktivitet. Den siste teorien er objektive lister, hvor muligheter og levekår står sentralt, det handler om gode livsbetingelser.

Helsedirektoratet (2016) foreslår å gjøre en "krysspeiling" av disse teoriene, kontra å fokusere på kun ett av disse perspektivene. De nevner et eksempel fra Taylor (2015) som har gjort en slik krysspeiling og kommet opp med en liste over sentrale markører for livskvalitet. Denne listen består av markørene lykke, helse, livstilfredshet, suksess i realisering av livsmål/verdier, støttende relasjoner, personlig utvikling, fritid, adekvat inntekt/ressurser og givende sysselsetting (Taylor, 2015). Helsedirektoratet går for en slik listetilnærming, men den inneholder også litt andre elementer enn Taylor (2015). I listen Helsedirektoratet (2016) viser til, har de blant annet lagt til natur og nærmiljø. Hvor de blant annet begrunner dette med rekreasjonsmuligheter og andre egenskaper som kan oppleves i naturen og nærmiljøet. De har også i listen kunnskap og ferdigheter, som handler om litt av det samme i Taylor med personlig utvikling, og handler om evner, kunnskap og ferdigheter en innehar eller ikke innehar (Helsedirektoratet, 2016).

Helsedirektoratet (2016) har kommet med en samlende definisjon på begrepet livskvalitet, hvor de nevner sentrale kjennetegn på livskvalitet som: "frihet og autonomi, trygghet og mening, helse og livsglede, deltaking og engasjement, mestring og selvutvikling, samt fravær av unødig lidelse." (Helsedirektoratet, 2016, s. 9). Disse kjennetegnene nevnes ifølge Helsedirektoratet da livskvalitet, både over ett helt liv, og på ett bestemt tidspunkt, kjennetegnes av flere faktorer.

Å måle livskvalitet er med på å gi økt medborgerskap (Helsedirektoratet, 2018), dette begrunner de med at livskvalitet er noe som er felles for alle mennesker, uavhengig av forskjeller i politikk, samfunn og befolkninger. Og dermed kan dette invitere til "eierskap på tvers av sektorer" (Helsedirektoratet, 2018, s. 7). Og de viser til at det vi måler er med på å sette fokus på temaet, og at vi da også prioriterer det. Ifølge Helsedirektoratet (2016) så er den grundigste undersøkelsen vi har i Norge på kartlegging av helsetilstand Levekårsundersøkelsen, som gjennomføres av SSB hvert år. I datainnsamlingsåret 2013 (SSB 2017) er det inkludert spørsmål om hvor tilfreds en er med livet og om en opplever livet som meningsfullt som mål på livskvalitet. De har delt skåren fra 0-10 slik at 0-5 er lav, 6-8 er

middels og 9-10 er høy. Utvalget (N= 6140) skårer henholdsvis 36% på tilfredshet og 40% på meningsfullhet høyt oppe på skalaen, altså at de er fornøyde/opplever livet meningsfullt, mens de som skårer lavt på skalaen, som ikke er fornøyde i livet er på 10%, og lav opplevelse av meningsfullhet på 8%. Sammenlignet med andre land i Europa så skårer Norge høyt på tilfredshet/meningsfullhet, også sammenliknet med de andre nordiske landene. SSB (2017) ser også at det ikke er så stor forskjell mellom kjønn på hvor fornøyd en er med livet. Det viser seg imidlertid at relasjon til arbeidslivet og egen økonomi har en del å si, og også at de som bodde alene var mindre fornøyd enn de som var i et parforhold. I aldersgruppen 25-44 år er det flest som er middels fornøyd med livet, og alder under/over skårer generelt høyere. Dette mener SSB (2017) henger sammen med livssituasjonen. Det viser seg at de under 45 år og i et parforhold og uten hjemmeboende barn som totalt sett er gruppen som er mest fornøyde.

I denne oppgaven benyttes mål på subjektiv livskvalitet. OECD (2013, s. 66.) definerer subjektiv livskvalitet ved hvordan vi opplever et sett av livssituasjoner, og at dette er like viktig livssituasjonen i seg selv. Videre er individet selv de beste til å avgjøre hvordan en selv har det i livet. Helsedirektoratet (2018) har utarbeidet en minimumsliste for måling av subjektiv livskvalitet. Denne er blant annet basert på Helsedirektoratet sin rapport i 2016 og krysspeiler teoritradisjonene nevnt ovenfor.

2.3 Sosial støtte

Sosial støtte kan sies å være en psykososial ressurs som er tilgjengelig gjennom mellommenneskelige kontakter og ens sosiale nettverk (Kocalevent et al., 2018). Sosial støtte kan deles i to hoved kategorier, funksjonell støtte og strukturell støtte. Den funksjonelle viser til opplevelsen av å få støtte fra sitt sosiale nettverk, imens den strukturelle mere handler om størrelsen og hvilken type sosialt nettverk en har samt kontakthypighet med disse (Kocalevent et al., 2018). Den funksjonelle støtten kan sies å handle om psykisk helse, hvor man igjen kan dele funksjonell støtte i to komponenter; instrumentell og emosjonell støtte. Hvor instrumentell støtte eksempelvis kan være økonomisk eller praktisk hjelp, derimot er emosjonell støtte hvordan en opplever omsorg, nærhet og empati (Kocalevent et al., 2018).

Høy grad av sosial støtte er assosiert med positiv psykisk helse og lav sosial støtte er assosiert med muligheter for utvikling av problemer med psykisk helse (Lente et al., 2011). I Moak & Agrawal (2010) viser de til at det også er sammenhenger mellom god fysisk helse og høy grad

av sosial støtte. Både i Kocalevent et al. (2018) og Moak & Agrawal (2010) så rapporterer yngre større grad av sosial støtte, og Kocalevent et al. (2018) viser til en trend i deres studie hvor de så at ved økende alder så sank graden av sosial støtte. Jegerne i Andersen, et al. (2010) jaktet av og til alene (59%) men de så at det vanligste var å jakte med venner (91%). Arnett & Southwick (2015) viser til at jegere bade søker og har glede av sosiale relasjoner i forbindelse med jakt, hvor de blant annet argumenterer med at jegerne oppsøker vennskap med andre jegere og at de ved denne felles interessen knytter dype bånd. Det er derfor interessant å se på sosial støtte i denne oppgaven, både i form av at sosial støtte er forbundet med fysisk og psykisk helse, og at jegere ofte jakter sammen med andre og skaper relasjoner seg imellom.

2.4 Forskning på jakt og livskvalitet

For å se hva som eksisterer av forskning på temaet jegere og livskvalitet har jeg gjort et orienterende søk i litteraturen. Det er generelt lite forskning på livskvalitet hos aktive jegere, så for å orientere meg i litteraturen har jeg gjort to søk i databasen Web of Science og et i Scandinavian Journal of Forest Research. Jeg avgrenset til kun nordiske studier, da jakt i Norden ikke kan sammenlignes med andre land, dette både grunnet regulering av ulike jaktformer, hvilke jaktbare vilt som finnes i de ulike landene og etiske aspekter rundt jaktutøvelsen. Jaktformer i Norden kan heller ikke sammenlignes med urbefolkningers jakter på nødvendig mat, et tema det også finnes noen studier på. Videre var at jakt som aktivitet måtte omhandles i artiklene for at de skulle inkludert.

Ved å søke med søkeordene "health benefits, life quality, hunting" fant jeg to relevante artikler i Web of Science. Tilsvarende søk i Scandinavian Journal of Forest Research ga ingen treff. Å fjerne «Life quality» fra søkerordene i Web of Science ga heller ikke ytterligere relevante treff. Fordi det orienterende søket viste lite forskning på området ble det søkt i Norsk institutt for naturforskning sine publikasjoner, og her fant jeg en aktuell rapport. Det ble også søkt i SSB sine publikasjoner og artikler om jakt, og her er det tatt med en publikasjon. Til sammen ga det orienterende søket bare to artikler og to rapporter.

Begge artiklene jeg fant er svenske studier. Den første relevante artikkelen var av Doctorman & Boman (2016) som ser på bruken av måleverktøyet betinget verdsettelsesmetode, willingness to pay (WTP), for å unngå en hypotetisk fjerning av friluftaktiviteter og jakt. Resultatene viste at endringer i helse kan sees opp mot deltakelse og frekvensen av

friluftslivsaktivitet og at dette var en betydelig prediktor for WTP. I andre artikkel, fra Norman, Annerstedt, Boman & Mattson (2010) så de at svenske jegere skårer lavere på selvrapportert helse om de ikke har fått jaktet et år. I rapporten til Andersen et al. (2010) så de at naturopplevelser er et viktig aspekt for jaktutøvelsen og at det sosiale aspektet ved jakt var viktigere nå enn tidligere. I publikasjonen til SSB (2016) ser vi blant annet at det er flest mannlige jegere, snittalderen er høy og snittalderen er fortsatt økende og at antall kvinnelige jegere blir flere og flere. Jeg velger under å presentere artiklene litt mere utdypende.

2.4.1 Hvem er jegere i Norge

Publikasjonen til SSB (2016) ser de på hvem er jegerne i Norge i jaktåret 2014/2015, med et fokus på de aktive jegerne. Her så de blant annet at det stadig blir flere kvinner på jakt, hvor SSB sier at det for 30 år siden var mere sjeldent å se kvinner jakte. Og at økende andel kvinner på jakt er det flest i alderskategorien 20-29. De ser også at mange har planer om å jakte, men etter bestått jegerprøve betaler kun halvparten jegeravgiften – som man må betale for å gå på jakt. I 2016 var to av tre jegere menn over 40 år. Hver fjerde jeger var i alderskategorien 40-49, for begge kjønn. Og SSB (2016) påstår at om en av foreldrene til et barn jakter, så dobler dette sjansen for at barnet også jakter. Dette så de ved at hver jeger over 50 år som hadde barn, så jaktet 53% av barna deres også. I jaktåret 2014/2015 var det størst jegerandel i mannsdominerte yrker, som industri, bygg og anlegg. Videre arbeidet hver 3. kvinnelige jeger i helsesektoren, men kvinner i mannsdominerte næringer er høyest representert blant kvinnelige jegere. Gjennomsnittlig bruttoinntekt blant mannlige jegere (647 000,-) er høyere enn i befolkningen (421 000,-) i 2014, som SSB (2016) forklarer ved at denne andelen er eldre enn gjennomsnittet i befolkningen. De som jakter rype har gjennomsnittlig høyest inntekt av jegerne, hvor snittet for 2014 var 720 000 kroner. Når SSB (2016) oppsummerer kjennetegnene på dagens jegere, oppsummerer de dette ved å nevne at jakt går i arv, jakt er ofte knyttet til å eie landbrukseiendom hvor de så at grunneiere med familie var overrepresentert blant storviltjegerne, jegere har i snitt høyere inntekt enn ellers i befolkningen, alderen til jegerne er økende og antall kvinnelige jegere øker.

2.4.2 Aktiviteter, holdninger og motiver blant jegere

Andersen et al. (2010) har undersøkt aktiviteter, holdninger og motiver blant jegere og fiskere som er medlemmer i Norges Jeger- og fiskerforbund (NJFF)

ved en spørreundersøkelse. Delen som omhandlet jakt ble gjennomført i 2009 og baserte seg på erfaringer med jaktåret 2008. Resultatene er sammenholdt med liknende undersøkelser som NJFF har gjennomført i 1992.

Utvalget med jegere besto av 672 svar, 17% av de som svarte var kvinner. Utvalget var hentet fra en annen lignende spørreundersøkelse. Resultatene i denne rapporten presenteres deskriptivt. Gjennomsnittsalderen hos mennene som svarte var 40 år og 47 år for kvinnene. 55% hadde utdanning på høyskole/universitet, 29% hadde utdanning med fagbrev/yrkesfaglig videregående. Størst andel, 70% var i heltidsjobb, nest største andel var pensjonister/uføretrygdete (10%). Jegerne hadde i gjennomsnitt 18 års jakterfaring og brukte i snitt 26 dager på egentrening, forberedelser til jakta (som skyting og mosjonering). Ved spørsmål om hvem de jaktet sammen med, så jaktet 91% sammen med venner, men det ble også jaktet alene av og til, oppga 59%. Jegerne jaktet i snitt 15 dager per år, av hva de jaktet mest oppga 58% småvilt, 23 % storvilt, ca. 20% jaktet begge deler like mye. Av småvilt var hønsefugl mest jaktet, med 60% etterfulgt av hare 26% og rødrev 21%. Av storvilt var elg mest populært med 32% etterfulgt av rådyr 33% og hjort 24%. Det viktigste motivet for å jakte var naturopplevelser, etterfulgt av "å gjøre noe trivelig i fellesskap med venner/andre" Andersen et al. (2010, s. 19). 1/3 av jegerne oppga at viltkjøtt var en viktig del av husholdningen. I oppsummeringen til rapporten skriver de at det brukes færre dager på jakt nå enn før, det er færre jegere som jakter på både små og storvilt, de stiller seg spørsmål ved om jegerne har blitt mere spesialiserte. Det sosiale aspektet ved jakt har blitt viktigere nå enn det var i 1992 og at venner og familie er et viktig element for uerfarne jegere/fiskere når det kommer til rekrutteringen og aktiviteten.

2.4.3 Selvrapportert helse blant jegere

Norman et al. (2010) har gjort en studie hvor de så på selvrapportert helse blant 3 friluftskategorier: jegere, friluftsmennesker i hele Sverige og friluftsmennesker i Sør-Sveriges skoger. Data ble samlet inn med 3 forskjellige spørreundersøkelser til disse 3 målgruppene. Spørreskjemaet til jegerne var for jaktåret 2005/2006, spørreskjemaet inneholdt blant annet spørsmål om jaktoplevelser og vaner, felt vilt, helsetilstand, økonomisk status og demografi. Selvrapportert helse ble målt på en EQ-VAS skala fra 0-100 hvor 100 er høyest skår på helse (Janssen, Szende & Ramos-Goñi, 2014). Norman et al. (2010, s. 239) fulgte så opp med spørsmålet "Hvor god eller dårlig vil din helsestatus være idag om du ikke har hatt muligheten til å jakte de siste 12 månedene?" Undersøkelsen ble sendt til et tilfeldig utvalg av 2500 aktive jegere i alle aldre. Av 1350 inkluderte svar blant jegere var 95,3% menn. Størst prosentandel

av de som svarte var i alderen 60-69 (25,8%) etterfulgt av alderen 50-59 (22,1%). Jegerne var den av de tre friluftskategoriene som skåret sin helse høyest. Ved en hypotetisk fjerning av sin friluftaktivitet hadde dette en signifikant negativ effekt på selvopplevd helse. Snittet før fjerning var på 81,3 og ved en hypotetisk fjerning så var snittet 62,2, altså en nedgang på 19,1. Alle gruppene skåret lavere selvopplevd helse, men jegerne var den gruppen som hadde best selvopplevd helse også uten sin aktivitet. Norman et al. (2010) påstår at jegere anses som en gruppe som generelt er veldig opptatt av naturen og dens rekreasjonsverdi, men likevel er nedgang i skår på helse mindre enn for de andre gruppene ved en hypotetisk fjerning av aktiviteten. Dette argumenterer Norman et al. (2010) med at kan være fordi jakt bare er en liten del av friluftaktivitetene jegerne faktisk utfører, og at de uten jakt fortsatt har andre friluftaktiviteter de kan delta på. En viktig begrensning, eller svakhet, som de nevner med dette studiet er at det kun er en hypotetisk fjerning av aktivitet og ikke en reell sammenlikning. Dermed er helseutfallet til respondentene kun vurdert ut fra hva de tror kan skje med sin selvopplevde helse om de ikke får gjennomført aktiviteten.

2.4.4 Økonomisk verdi av jakt som friluftaktivitet

Doctorman & Boman (2016) ønsket å se på forskjeller mellom turgåere og jegere med tanke på den økonomiske verdien av friluftsliv og helseeffekter. De viser til at å gå i skogen er en av de hyppigste friluftaktivitetene i Sverige, over 50% av arealet i Sverige består av skog. Jakt er en mindre vanlig aktivitet, men en populær aktivitet, og utgjør ca. 3% av befolkningen i Sverige. De referer til (Ericsson et al. 2005; Mattsson et al. 2008) hvor blant annet rekreasjon er et viktig aspekt ved jakten. Deltakerne for undersøkelsen deres var et randomisert utvalg fra begge gruppene (jakt og turgåere). Den økonomiske verdien ble målt med måleverktøyet betinget verdsettelsesmetode, willingness to pay (WTP), og spørsmålet som ble benyttet omhandlet at om en fikk jakte slik en har gjort, men at prisen ble dyrere, hvor mye er du villig til å betale før du bestemmer deg for å ikke jakte i det hele tatt. Turgåerne i sør-Sverige fikk også et spørreskjema og WTP var målt i forhold til turer i skogen. Helseeffekten av å være i skogen, ble målt i begge grupper med et VAS skjema der en skulle markere hvor på skalaen (fra 1-100) de anså sin helse å være. Videre ble de bedt om å gradere sin helse på nytt om de ikke fikk gjennomføre sin aktivitet (gå i skogen/jakte). Resultatene viste at jegerne var i snitt 6 år eldre enn turgåerne, jegerne hadde i snitt litt høyere BMI, jegerne skåret sin helse litt høyere uten sin friluftaktivitet, men var samtidig mere villige (WTP) til å betale mere for å kunne jakte. Dette forklarer de blant annet ved at jakt er begrenset til en viss tidsperiode i året,

turgåere kan erstatte sin aktivitet i skogen ved å gå tur et annet sted, mens det kan ikke jegere på samme måte, samt ulikt levesett, nevnes som faktorer som gjør at jegere er villige til å betale mer. Studien konkluderer med at de får høyere skår på helse når en får mulighet til å gå på tur eller jakte viser hvor viktig det er å tilrettelegge for friluftsmuligheter.

2.5 Natur

Natur kan sees på objektivt sett ved at det er omgivelser med fysiske trekk og prosesser av ikke-menneskelig opprinnelse, som for eksempel flora og fauna, vann, luftkvalitet og vær (Hartig, Mitchell, Vries & Frumkin, 2014), og natur og naturomgivelser er to begreper som brukes om hverandre. Naturomgivelser viser seg spesielt å være rik på egenskaper en trenger for å komme seg når en er mentalt sliten (Kaplan, 1995). Kaplan viser til 4 punkter som er viktig for at et miljø skal ha en gjenopprettende (på engelsk: restorative) effekt. Dette er følelsen av å være borte fra gjøremål som krever oppmerksomhet, opplevelsen av fasinasjon, det må passe med en persons ønsker og planer og siste er at det må ha ett omfang og utstrekning. Kaplan (1995) skriver videre at naturen spesielt klarer å imøtekomme disse 4 punktene for å skape et restorativt miljø. Det er mange grunner en kan ha for å oppsøke naturen, som jakt, fiske, turgåing, fugletitting osv.

Schultz (2002) viser til hvordan menneskeskapt miljøer, som skoler, arbeidsplasser, kjøpesentre også videre er med på å adskille mennesker fra naturen. Schultz (2002, s. 67) snakker om "inclusion with nature" som jeg her velger å kalle inkludering med naturen. Og han viser til 3 hovedkomponenter i inkludering med naturen, dette er hvor koblet en er, eller tilkobling, omsorg og engasjement. Hvor tilkoblet handler om i hvilken grad ett individ ser på naturen som en kognitiv del av seg selv. Omsorg, handler om det affektive, for hvilken grad en føler seg koblet til naturen i hvilket omfang klarer individet å bry seg om naturen. Den tredje komponenten handler om engasjement, og er linket til atferden en utøver. For om en føler seg koblet til naturen, og bryr seg om naturen, så handler denne komponenten om en er motiver til å handle i naturens beste. Schultz (2002) viser til at disse 3 komponentene ikke kan opptre uavhengige av hverandre, eksempelvis så kan ikke en være engasjert i å beskytte naturen om ikke en bryr seg om naturen.

Cervinka, Röderer & Hefler (2011) så i sin studie på sammenhenger mellom livskvalitet (well-being) og connectedness to nature (heretter kalt tilknytning til naturen) og de fant en høy korrelasjon mellom livskvalitet og tilknytning til naturen, spesielt livskvalitetsmålet som

gikk på meningsfullhet. Dette sees også i Mayer & Frantz (2004) hvor de så at tilknytning til naturen var positivt korrelert med subjektiv livskvalitet. Og de påstår at tilknytning til naturen kan være en like viktig bidragsyter til måling av livskvalitet som andre mer tradisjonelle variabler. Noe av det samme ble sett på i studiet til Pressman, Matthews, Cohen, Martire, Scheier, Baum, & Schulz (2009) hvor de så på hyggelige fritidsaktiviteter og hvordan dette påvirket helse både fysisk og psykisk. Resultatene viste at høy skåre på fritidsaktiviteter var korrelert med positiv psykososial tilstand og lavere nivåer av blant annet depresjon. Arnett & Southwick (2015) påstår at jegere oppnår en helt spesiell tilknytning til naturen, som er unik for denne aktiviteten. Dette da jakten krever at jegerne har kunnskap om landskapet de jakter i, habitatet (naturtypen) og arten de jakter. Og kunnskapen om hvordan disse punktene samhandler seg imellom. Tilknytning til naturen er relevant å se på i denne oppgaven, både da det i tidligere studier er vist en høy korrelasjon mellom livskvalitet og tilknytning til naturen (Cervinka et al., 2011, Mayer & Frantz, 2004). Samt påstanden om at jegere har en spesiell tilknytning til naturen, ulikt andre fritidsaktiviteter (Arnett & Southwick, 2015).

3 Målsetting og problemstillinger

3.1 Målsetting

Med bakgrunn i at det er begrenset dokumentasjon blant Norske jegere så er mitt overordnede mål å beskrive livskvaliteten hos norske jegere. Videre ønsker jeg å undersøke om det er en sammenheng mellom livskvalitet og ulike faktorer som demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte. Dette da jeg ønsker å se om det er konkrete faktorer som har en sammenheng med jegerens livskvalitet. Til slutt ønsker jeg å gjennomføre en replika av Norman et al. (2010) sin studie hvor de gjorde en hypotetisk fjerning av jakt og så dette mot helse. Jeg ønsker å gjøre samme hypotetiske fjerning, men med begrepet livskvalitet isteden for helse, og se om jegere i Norge endrer opplevelsen av sin livskvalitet.

3.2 Problemstillinger

- 1) Hvordan vurderer jegere i Norge sin egen livskvalitet?
- 2) Hvordan er sammenhengen mellom livskvalitet og demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte?
- 3) Er jegeres livskvalitet avhengig av om de har hatt mulighet til å jakte det siste året?

3.3 Hvordan livskvalitet måles i studien

Livskvalitet i problemstilling 1 og 2 måles ved to enkeltspørsmål fra minimumslisten til Helsedirektoratet (2018) og omhandler at respondentene skal skalere fra 0-10 for fornøyde respondentene er med livet sitt og i hvilken grad de opplever det de gjør i livet som meningsfullt. Variablene blir videre dikotomisert og delt i lav (0-7) og høy (8-10) livskvalitet (White, Alcock, Grellier, Wheeler, Hartig, Warber, Bone, Depledge, & Fleming (2019) for å kunne gjøre en logistisk regresjon.

Målevariabelen livskvalitet i problemstilling tre, er spørsmål, revidert i ordlyd fra Norman et al. (2010) og er et enkeltspørsmål om hvordan respondentene selv vurderer sin livskvalitet.

4 Metode

4.1 Design og tilnærming

For å svare på problemstillingene benytter jeg meg av et kvantitativ design i form av en tverrsnittstudie. Grunnen til at det er valgt kvantitativt er da dette passer med problemstillingene, og det kvantitative er hypotesetestende (Carlsen, Staff, Arnesen, Bechensteen, Jacobsen & Omenaas, 2014), kvantitativt gir rom for å samle inn mange datapunkter og sammenligne med ett tverrsnitt. Og på denne måten kan vi da se på problemstillingen på populasjonsnivå blant jegere. Da jeg ønsket en del deskriptive fremstillinger, er det kvantitative også passende med tanke på at det ofte beskrives med tall som gjennomsnitt og prosenter (Dalland, 2007).

Tverrsnittstudie er en form for observasjonsstudier, og brukes der en ønsker å samle data om en populasjon på ett tidspunkt (Baldi & Moore, 2018). Ved bruk av tverrsnittstudie kan man studere sammenhenger mellom fenomener men vi kan ikke vite endringer over tid da tverrsnitt gjennomføres kun på ett tidspunkt (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2005). Jeg kan derfor ikke trekke kausale slutninger om hva som gir god livskvalitet hos jegere, men ved tverrsnitt kan jeg undersøke sammenhenger mellom de ulike faktorene jeg ønsker å måle som kan ha betydning for livskvalitet.

Innsamling av informasjon ble gjennomført i form av en nettbasert spørreundersøkelse for å samle inn selvrappert informasjon fra jegere. Dette ble gjort i den nettbaserte plattformen nettskjema.no (<https://nettskjema.no>). Å bruke et spørreskjema har kvaliteter ved at det kan sendes til mange personer, de samme spørsmålene stilles helt likt og i lik rekkefølge for alle respondenter (Dalland, 2007). Dalland påpeker at verdien på et spørreskjema avhenger av

formuleringen på spørsmålene, da man ikke kan gå tilbake å be respondentene om for eksempel å utdype svaret deres (Dalland, 2007). Å formulere spørsmålene riktig slik at det ikke påvirker respondenten i en viss retning nevnes også som viktig i Baldi & Moore (2018). Jeg benytter meg stort sett av standardiserte spørsmål, eller spørsmål fra andre kilder, og har dermed med unntak av noen få egenlagde spørsmål hatt lite arbeid med formuleringen av spørsmålene. Baldi & Moore nevner også viktigheten av hvilken rekkefølge du stiller spørsmålene, da dette kan ha noe å si for svarene gitt. I denne oppgaven er det valgt at alle spørsmålene er prestrukturert (Johannessen et al., 2005) som vil si at alle spørsmålene har oppgitte svaralternativer. Med dette kan jeg både sikre anonymiteten og jeg får også en generaliserbarhet mellom svarene (Johannessen et al., 2005). ved at alle deltakerne har like svaralternativer.

Videre er også de fleste spørsmål hentet fra litteraturen, det vil si at jeg bruker stort sett standardiserte spørsmål. Det er kun noen få spørsmål jeg som student har lagt til. Noen av de standardiserte spørsmålene har også fått tillagt eller endret noen svaralternativer, blant annet for at alle skal svaralternativene skal være uttømmende (Johannessen et al., 2005). Et eksempel var sivilstatus der den standardiserte er mere utdypende, mens jeg har forenklet til om de var i et forhold eller ikke og om de bodde sammen eller ikke. I denne oppgaven er det 41 spørsmål, hvor noen av spørsmålene har flere underspørsmål. En må også passe på at det ikke blir for mange spørsmål, da kan det være at man får lavere svarprosent, da respondentene ikke orker å fylle ut skjemaet (Johannessen et al., 2005). Men de nevner at ved grupper som er spesielt motivert, kan det være respondentene svarer uansett som er antatt for min undersøkelse.

4.2 Informanter, rekruttering og prosedyre for utsending av spørreskjema

Informantene i denne studien var aktive jegere og over 18 år. Videre var det et inklusjonskriterie at deltakerne hadde jaktet i jaktåret 2018/2019, og de som svarte nei ble ekskludert for videre analyse. Begge kjønn er inkludert. Det var totalt 1183 som svarte på spørreundersøkelsen. 24 informanter er ekskludert fra analysen, da kriteriet er aktive jegere, og 24 informerte at de ikke hadde jaktet i 2018/2019. Det gjenstående utvalget besto dermed av 1159 deltakere.

For å rekruttere informanter ble det inngått samarbeid med Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF). De har ifølge sine hjemmesider rundt 113 000 medlemmer hvor medlemmene er

enten jegere eller fiskere, eller begge deler (NJFF, 2020). For å rekruttere informanter så publiserte NJFF en nyhetsartikkel den 27. januar om spørreundersøkelsen på sine hjemmesider, hvor det også lå en nettløst til spørreundersøkelsen (Se vedlegg nr.1). Videre ble samme artikkel publisert på NJFF sin side på Facebook, hvor den per 10. februar var delt videre 19 ganger og "likt" over 75 ganger. Den 6. februar ble artikkelen også sendt ut som nyhetsbrev på mail til medlemmer som har oppgitt sin epostadresse til NJFF. Dette er ca. 60% av medlemmene og utgjør rundt 60 000 mennesker. Spørreundersøkelsen ble stengt for svar 17. februar.

Nettskjema.no er brukt til spørreundersøkelsen. Nettskjema er utviklet av Universitetets senter for informasjonsteknologi ved UIO og er laget for å tilfredsstillere kravene til personvern (UIO, 2020). Johannessen et al. (2005) viser til at det er lurt å kjøre prestudie både med eksempelvis forskere som har erfaring fra forskningstemaet, og også fra noen som har samme egenskaper som respondentene undersøkelsen er ment til. Før utsendelse ble derfor undersøkelsen pilotert av både aktive jegere og personer med erfaring med utforming av spørreskjema. Det ble gjort flere justeringer etter piloteringene.

Alle spørsmål måtte besvares for å gå videre, men av forskningsetiske hensyn, var det lagt inn et svaralternativ som enten var "ønsker ikke å svare" eller "ikke relevant". Som Pallant (2007) nevner så bør en vurdere disse svaralternativene der det er passende. Den siste bolken livskvalitet, helse og sosial støtte, hadde ikke disse svaralternativene da disse var av stor relevans for analysen. Men deltakerne hadde hele tiden anledning til å avslutte undersøkelsen.

Det ble laget et informasjonsskriv som deltakerne fikk presentert først i undersøkelsen, se vedlegg 2. Spørreundersøkelsen ble åpnet 27 januar og steng 17 februar, dette vil si at den lå ute tilgjengelig i 24 dager. Avgjørelsen om å stenge den etter 24 dager kom av at jeg kunne se de siste dagene før stenging at det ikke hadde kommet inn noen flere svar, samt at det er begrenset med tid jeg har på å fullføre analyser og masteroppgaven.

4.3 Utarbeidelse av spørreundersøkelsen

Da det ikke finnes lignende forskning fra før måtte en spørreundersøkelse designes og lages.

Det er brukt forskning og annen litteratur til å utarbeide store deler av undersøkelsen.

Spørreskjemaet som er laget er større enn det jeg bruker her i masteroppgaven, disse dataene skal brukes til videre analyse senere av meg eller medstudenter.

Spørreundersøkelsen ble laget ved å tenke den delt i 3 bolker, en med demografisk informasjon, del to omhandlet jaktrelaterte spørsmål og del tre om livskvalitet og livsstils- og miljøfaktorer av betydning for livskvalitet, helse og sosial støtte. Spørsmålene var dermed delt i tre tema, med overskrift for hver av temaene slik at respondentene hele tiden hadde oversikt over temaene (Johannessen et al., 2005). Jeg valgte denne rekkefølgen (demografi, jakt, helse) da det ikke anbefales at sensitive spørsmål kommer helt i starten (Johannessen et al., 2005). Dog så anbefales det heller ikke at de kommer til slutt, da dette kan være uheldig i form av at respondenten sitter igjen med dette som hovedinntrykk (Johannessen et al., 2005). Jaktspørsmålene ble valgt å komme i midten for å holde interessen til respondentene oppe etter mange demografiske spørsmål. Derfor kommer de sensitive spørsmålene til slutt. Dette valget sier Johannessen et al. (2005) kan være litt uheldig, med tanke på at respondenten sitter igjen med dette som hovedinntrykk av undersøkelsen, men på den andre siden er helsebolken er mye kortere jaktbolken. En annen ting å tenke på er svarformatet respondenten får presentert, om det er forståelig, om det dekker all informasjon jeg er ute etter (Pallant, 2007). Jeg valgte nedtrekksliste for mange av svaralternativer da dette kan gi inntrykk av å være mindre overveldende.

4.3.1 Måleinstrumenter

Det er valgt to utfallsvariabler, fornøydhet med livet og opplevelse av meningsfullhet i de to første problemstillingene i form av to enkeltspørsmål plassert under bolk III i skjemaet. Det valgt å ta følge Helsedirektoratet (2018) sin anbefaling for måling av livskvalitet hvor disse spørsmålene inngår. Listen består av 12 spørsmål og de anslår at det tar ca. 2 minutter å svare. Jeg bruker det første spørsmålet om hvor fornøyd en er i livet alt i alt, som kan brukes som en primær måleindikator på subjektiv livskvalitet (Helsedirektoratet, 2018). Det andre spørsmålet handler om opplevelsen av mening, og ifølge Helsedirektoratet er dette spørsmålet det mest sentrale innenfor et eudamonisk perspektiv på livskvalitet. Videre bruker SSB (2017) disse to variablene ved deres presentasjon av livskvaliteten til befolkningen fra data i levekårsundersøkelsen i 2013.

Som skissert i 4.3 har jeg grupperte variablene i 3 bolker og under er disse kort presentert sammen med referanser til de enkelte måleinstrumentene. Kun spørsmålene som er tatt med i analysen er presentert og tabell 1 gir mer detaljert oversikt. Selve spørreskjemaet er i vedlegg nummer 3 med referanser, og som utskrift fra nettskjema i vedlegg 8.

Bolk I – Demografiske spørsmål: Den demografiske delen tar utgangspunkt i With, Revold & Isungset (2017), som er levekårsundersøkelsen med tema idrettsaktiviteter til SSB fra 2017 og anbefalinger fra Todorovic, Båshus & Støren (2019) sitt dokument om etablering av en plattform for måling av livskvalitet. Det er også tatt med noen spørsmål fra Norman et al. (2010) og Andersen et al. (2010). Spørsmålene dekker alder, kjønn, utdanning bosted i form av fylke og grad av tettsted, økonomi, sivilstatus, antall barn og sysselsetting. Disse demografiske spørsmålene er hentet ut fra litteraturen nevnt ovenfor og dekker det mest sentrale om husstand, økonomi og andre levekår. Det er i tidligere undersøkelser ofte med flere og utdypende spørsmål, det er ikke gjort her med tanke på anonymiseringen.

Bolk II – Jaktrelaterte spørsmål: Spørsmålene om jakt er hentet fra rapporten til Andersen et al. (2010) som undersøkte aktiviteter, holdninger og motiver blant jegere og fiskere i 2008. Det er valgt å hente spørsmål herfra da dette er en av få undersøkelser gjennomført omhandlende jegere i Norge. Noen av spørsmålene har også tatt utgangspunkt i SSB (2019) sin statistikk om aktive jegere, hvor jeg da har måttet formulere spørsmålene selv. Jeg har selv også lagt til noen spørsmål, ut fra egen kompetanse og spørsmål jeg ser som relevante. Disse går på om de har jaktet jaktåret 2018/2019, om de jakter med eller uten hund og hvor mange dager de brukte på jakt siste jaktår. Grunnlaget for å formulere spørsmål ut fra SSB og min egen kompetanse, var for å dekke et større omfang av jegerne og deres jaktaktivitet. Dette da jakt kan utføres på mange måter, og jaktform varierer fra art til art, samt ønsket om å se de som er meget aktive og mindre aktive jegere.

Måling av hvor knyttet en er til naturen måles med inclusion with nature av Schultz (2002) og er en modifisert skala utviklet av Aaron et al (1991, 1992) for måling av respondentens opplevelse av å være i inkludering med naturen. Hvor deltakerne får presentert 7 bilder, og bes om å velge det bildet som best beskriver deres forhold til naturen. Tidligere studier har sett sammenhenger mellom livskvalitet og hvor knyttet en er til naturen (Cervinka et al., (2011), og derfor er denne variabelen valgt å ta med her.

Bolk III – Spørsmål rundt livskvalitet, helse og sosial støtte:

Helse

Det stilles 3 generelle helsespørsmål som er hentet fra Todorovic et al. (2019) og spørsmålene omhandler respondentenes fysiske aktivitet samt egen vurdering av fysisk og psykisk helse. Her stilles ikke flere spørsmål igjen grunnet anonymiseringen, og spørsmålene er valgt da de omhandler helse på et subjektivt nivå og ikke konkretisert med diagnoser og lignende.

Oslo-3 social support scale.

Det stilles 3 spørsmål om sosial støtte, hentet fra Oslo-3 social support scale (OSS-3) (Kocalevent et al., 2018). OSS-3 består av 3 spørsmål om opplevd grad av sosial støtte hos et individ, og ifølge Kocalevent et al. (2008) mener de at OSS-3 er et valid og reliabelt måleinstrument for sosial støtte i den generelle befolkningen. Kocalevent et al. (2008) er fulgt for hvordan de 3 spørsmålene summeres (skåre mellom 3 og 14) og skåren kan deles inn i lav (verdier mellom 3-8), moderat (9-11) og høy (12-14) sosial støtte. Etter summeringen ble tallverdier gitt til lav (1) moderat (2) og høy (3) i datasettet.

Selvopplevd livskvalitet

De to spørsmålene for problemstilling nummer 3 er hentet fra Norman et al. (2010) hvor jeg spør jegerne hvordan de opplever sin egen livskvalitet, og hvordan de opplever sin egen livskvalitet om de hypotetisk sett ikke har fått jaktet det siste året. Jeg har gjort en justering fra Norman et al. (2010), hvor de brukte ordet helse, jeg har byttet ut dette ordet med livskvalitet. Samt at jeg stilte spørsmålet i en skala fra 0-10, Norman et al. hadde en EQ-vas skala fra 0 til 100 (dette på grunn av begrensinger i nettskjema).

Tabell 1, oversikt over spørsmål benyttet til denne oppgaven med svaralternativer og referanse.

Spørsmål	Svaralternativer	Referanse
Kjønn	Mann Kvinne	With et al. (2017)
Alder	7 kategorier: 18-29, 30-39, 40-49, 50-59, 60-69, 70-79, ≥ 80 . Kategori 70-79 og ≥ 80 ble slått sammen til ≥ 70 på grunn av få respondenter.	Norman et al. (2010).
Utdanning	Grunnskole Videregående skole 3-årig universitet/høyskole 4+årig universitet/høyskole Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. (2019).
Sentralitet på bosted	Spredtbygd, < 200 innbyggere Tettbygd, 200-20 000 Tettsteder, 20 000-99 999 Tettsteder, $\geq 100 000$ Ønsker ikke å svare	With et al. (2017)
Bosted fylke *	18 fylker etter inndeling før 2020 Ønsker ikke å svare	Statistisk sentralbyrå (2019, 7. august). Aktive jegere
Hvor fornøyd er du med din økonomiske situasjon?	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. (2019).
Betrakter du deg hovedsakelig som ... *	Yrkesaktiv Selvstendig næringsdrivende Arbeidsledig	Todorovic et al. (2019).

	Skoleelev eller student Alders- eller førtidspensjonist Arbeidsufør Går på arbeidsavklaringspenger Vernepliktig, sivilarbeider Hjemmearbeidende Annet Ønsker ikke å svare	
Hva er din sivile status? *	Gift/Registrert partner Enslig Samboer Kjæreste (bor ikke sammen) Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. (2019). <i>Svaralternativene er endret noe fra original referanse. Originalen var slik: Gift, Samboer, Skilt, Enke(mann), Separert</i>
Hvor mange barn har du? *	12 kategorier fra 0 til 10 eller flere samt alternativet "Ønsker ikke å svare"	Todorovic et al. (2019).
Var du på jakt i jaktåret 2018/2019?	Ja Nei	Catharina Pedersen (student)
Hvor mange dager/ganger brukte du på deg selv til forberedelser før jakta (mosjonering, skytetrening etc)?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
I hvor mange år har du vært jeger?	0 1-5 6-10 11-15 16-20 21-25 26 år eller mer	Andersen et al. (2010).
Hva jakter du mest?	Mest småvilt Mest storvilt Både små-og storvilt	Andersen et al. (2010).
Hvilken av disse artene jakter du mest? *	15 kategorier, med 14 arter listet opp samt svaralternativet "ingen av artene over"	Statistisk sentralbyrå (2019, 7. august). Aktive jegere
I snitt, hvor mange dager er du på jakt i løpet av et jaktår?	1 dag 2-5 dager 6-10 dager 11-20 dager 21-30 dager 31-40 dager 41 dager eller flere	Catharina Pedersen (student)
Jakter du med eller uten hund?	Jakter med hund, eier selv Jakter med hund, eier ikke, er en del av jaktlag Jakter uten hund	Catharina Pedersen (student)
Hvor koblet er du til naturen?	7 kategorier, bilder. Fra "jeg og naturen er helt atskilt" til Bilde 7 – jeg og naturen er helt i ett.	Schultz. (2002).

I en skala fra 0 til 10, hvor 0 er det verst tenkelige og 10 er det best tenkelige: Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet?	0-10	Norman et al. (2010).
I en skala fra 0 til 10, hvor 0 er det verst tenkelige og 10 er det best tenkelige: Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet om du hypotetisk sett ikke har fått lov til å jakte de siste 12 månedene?	0-10	Norman et al. (2010).
M1. Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd.	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).
M2. Alt i alt, i hvilken grad opplever du at det du gjør i livet er meningsfylt? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke meningsfylt i det hele tatt og 10 betyr svært meningsfylt.	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).
Hvor mange mennesker står deg så nær at du kan regne med dem hvis du har store personlige problemer?	ingen 1-2 3-5 5+	Kocalevent et al. (2018)
Hvor stor interesse viser andre for det du gjør?	ingen liten Verken stor eller liten interesse noe Stor	Kocalevent et al. (2018)
Hvor lett er det å få praktisk hjelp fra naboer dersom du skulle trenge dette?	Svært vanskelig vanskelig Verken lett eller vanskelig lett Svært lett	Kocalevent et al. (2018)
Omtrent hvor ofte trener du eller er fysisk aktiv slik at du blir andpusten eller svett?	Daglig Hver uke, men ikke daglig Hver måned, men ikke hver uke Noen ganger i året Sjeldnere Aldri	Todorovic et al. (2019).
(SKH8) Hvor fornøyd er du med din <u>fysiske</u> helse	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd	Todorovic et al. (2019).
(SKH9) Hvor fornøyd er du med din <u>psykiske</u> helse	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd	Todorovic et al. (2019).

*=Spørsmålene er revidert i ordlyd fra original referanse

4.3.2 Spørsmål som er endret i analysen

Jeg presenterer her variabler som er hvor svaralternativer er slått sammen før analyse og begrunnelse.

Alder, svaralternativene 70-79 og 80+ er slått sammen til 70+ grunnet få informanter.

Fylker, de gamle fylkene ble presentert i undersøkelsen, og ikke nye av 2020. De ble slått sammen til de nye fylkene i analysen også grunnet få informanter.

Syssetting, grunnet få informanter i noen svaralternativer og ønsket informasjon om yrkesaktive vs. ikke yrkesaktive valgte jeg å gå for definisjonen av sysselsatte hos SSB (u.å.). Dette vil si personer som utfører inntektsgivende arbeid, vernepliktige og selvstendig næringsdrivende, samt at hjemmearbeidene også er definert som yrkesaktive. Ikke yrkesaktive: arbeidsledige, pensjonister, personer på arbeidsavklaringspenger, uføre og pensjonister. Svaralternativet "annet" ble lagt til som missing.

Antall barn, svaralternativer med 4 barn eller mer ble slått sammen til "4 barn eller flere" grunnet få svar.

Hvilken art jakter du mest, arter under samme viltttype ble slått sammen i egne kategorier. Eksempelvis, rådyr, hjort, elg og reinsdyr ble til "Hjortedyr", jerpe, orrfugl og storfugl samt rype ble slått sammen til "Hønsefugl". Mink, mår og rødrev ble til "små rovvilt" bever og har ble slått sammen til "hare og bever" samt duer, ender og gjess ble satt til "annen fugl" og de som svarte "ingen av alternativene over" ble satt som missing.

Fornøyd med livet og opplevelsen av det en gjør i livet som meningsfullt, begge disse variablene på mål av livskvalitet ble dikotomisert, hvor skåre fra 0-7 ble lav og 8-10 ble høy skåre i tråd med White et al. (2019).

Sosial støtte, ble regnet ut som sum score som rangeres mellom 3 og 14, og deretter kategorisert i lav støtte (3-8), moderat støtte (9-11) og sterk støtte (12-14) slik som beskrevet i Kocalevent et al. (2008). For å gjøre sosial støtte variabelen kontinuerlig så er det valgt å gi lav verdien 1, moderat verdien 2 og sterk verdien 3.

Missings, De som har svart "ønsker ikke å svare", "ikke relevant" eller "ingen av artene over" er lagt til som missing i denne oppgaven. Det var som nevnt ikke mulig å hoppe over spørsmål, men respondentene fikk mulighet til å ikke svare ved å bruke en av disse alternativene over.

4.4 Bearbeiding av innkomne data

Datasettet ble lastet ned som Excel fil fra nettskjema.no, før det så ble lagt inn i JMP Pro versjon 15 (JMP Statistical Discovery From SAS, u.å.), et statistisk analyseprogramvare som brukes i forskning. Jeg brukte programvaren til deskriptive analyser og ble kjent med resultatene. I denne fasen ble også noen spørsmål sine svar slått sammen (se 4.3.2), blant

annet fordi utvalgsstørrelsen i svaralternativene var for få og svaralternativene for mange, som kan gi problemer i analysen av en logistisk regresjon (Pallant, 2007).

Dalland (2007) beskriver at variabler kan klassifiseres i 4 grupper, i nominal, ordinal, intervall eller forholdstall. Hvor nominal betyr at det ikke er en trinndeling, i ordinal er det en rangordning i verdiene, intervallnivå har rangordning i verdiene og en kan måle avstanden mellom trinnene men det er ingen nullpunkt, det er det i forholdstallnivå (Dalland, 2007). I JMP Pro 15 opereres det med klassifikasjonene ordinal, nominal og kontinuerlig (som i JMP Pro 15 både er intervallnivå og forholdstallnivå). Vedlegg 7 gir en oversikt over hvordan jeg klassifiserte variablene. De avhengige variablene til regresjonsanalysen måtte også kodes om til 0 (lav) og 1 (høy). Det ble brukt en kodebok for å holde orden på variablene som anbefalt i Pallant (2007).

4.5 Analyse

Det ble benyttet 4 typer statistiske analyser i oppgaven; Innledende deskriptive analyser sett opp mot utfallsvariablene, analyser av korrelasjon mellom inkluderte variabler, logistisk regresjon med utfallsvariablene fornøydhet med livet og opplevd meningsfullhet. Regresjonen presenteres med odds ratio, lavt og høyt konfidensintervall samt p-verdi. Og til slutt en deskriptiv fremstilling av livskvalitet med/uten jakt, her er det sett på gjennomsnitt og standardavvik/feil opp mot alder, kjønn og livskvalitet. Disse analysene er valgt for å belyse problemstillingene, de deskriptive i starten sier litt om hvem utvalget er og hvordan svaralternativene fordeler seg i forhold til livskvalitetsmålene (utfallsvariablene) fornøydhet med livet og meningsfullhet. Korrelasjonen gjøres før den logistiske regresjonen for å se hvordan settet med variabler korrelerer. Den logistiske regresjonen er valgt da jeg ønsker å se på sammenhenger mellom utfallsvariablene på livskvalitet og andre variabler. Den deskriptive fremstillingen av livskvalitet med/uten jakt gjøres for å se respondentenes opplevelse av livskvalitet opp mot muligheten til å jakte/ikke jakte. Denne presenteres til slutt da dette er samme type spørsmål som ble stilt blant svenske jegere i Norman et al. (2010) og som nevnt tidligere ønsket jeg å se hvordan dette er blant norske jegere.

4.5.1 Missing

Det vil ofte forekomme at det er noe grad av manglende svar (missing) i et spørreskjema, og det er viktig å forholde seg til dette (Pallant, 2007). I spørreundersøkelsen måtte alle spørsmål besvares, men for deltakere som ikke ønsket å svare, eller hadde andre grunner, var det lagt

inn svaralternativene: "Ønsker ikke å svare" eller "ikke relevant". Dette var mulig å svare i bolk I og II. Disse alternativene behandles som missing, og det er dermed noe grad av missing, men relativt lite. I bolk III var det ikke mulighet til å velge "ønsker ikke å svare", og dermed er det her ingen grad av missing. Det er valgt å presentere missing per spørsmål i resultatene, der det ikke er grad av missing er heller ikke missing oppgitt.

Høyest grad av missing har spørsmålet om antall dager forberedelser til jakta, den har 31 som har svart "ikke relevant" og har en missing prosent på 2,7%. Selv om dette er den høyeste missingen jeg har i denne oppgaven, er det en lav andel. Utdanning har nest høyeste grad missing med 21 som ikke har svart (1,8%). Det er totalt 10 spørsmål som inneholder en grad av missing, og gjennomsnittet blir 10,2 missing per spørsmål. Her trekker de to ovennevnte variablene opp snittet, da 6 av de andre spørsmålene inneholder grad av missing på under 10.

4.5.2 Deskriptive analyser

Jeg gjorde i første omgang deskriptive analyser i JMP Pro 15. Dette ble gjort via distribution (fordelinger) alternativet til JMP. De presenteres med antall totale svar, svar fordeling mellom kjønn samt prosentandelen. Denne analysen er lagt ved som vedlegg nummer 4, 5 og 6, dette da den ikke er en del av problemstillingene i oppgaven, men gir en oversiktlig fremstilling av utvalget og fordelingen mellom kjønn. For ved en logistisk regresjon vil man kjenne til utvalget sitt. Den deskriptive analysen som presenteres i resultater ble gjort ved å se på totale svar i variablene, samt svaralternativene opp mot om de har skåret høyt eller lavt på livskvalitetsmålene fornøydhets med livet og meningsfullhet. Dette for å svare på problemstilling 1, hvordan vurderer jegere i Norge sin egen livskvalitet.

I de deskriptive analysene får en mere ut av de kontinuerlige variablene i JMP, her får en både gjennomsnitt og SD. Derfor er de kontinuerlige variablene presentert med dette. Antall barn er i tillegg til gjennomsnitt og SD også presentert med prosentandel som har barn/ikke har barn. Som nevnt så presenteres missing kun der det er missing, i de spørsmålene det ikke er noen missings, står det heller ikke noe.

4.5.3 Korrelasjoner, Spearmans korrelasjonskoeffisient

Spearmans korrelasjonsanalyse kan brukes for data som både inneholder ordinale eller rangerte variabler (Pallant, 2007). Jeg har derfor valgt å bruke dette for mine data fordi jeg har variabler som er ordinale, nominale og kontinuerlige, og resultatene av analysen blir presentert som korrelasjonskoeffisienter i tabell for alle variablene som skal brukes i den logistiske regresjonen. Korrelasjoner måler styrken mellom to kvantitative variabler sitt

lineære forhold (Baldi & Moore, 2018). Korrelasjonsverdiene kan variere fra -1.00 til 1.00. En korrelasjon på 0 indikerer at det ikke er en relasjon mellom de to målte variablene, 1.0 eller -1.0 indikerer perfekt positiv/negativ korrelasjon. Minustegnet refererer til retningen av forholdet mellom variablene, ikke styrken og Pallant (2007, s. 131) viser eksempel på dette ved å si at jo høyere skåre på første verdien, jo mindre skåre på den andre verdien. Signifikansen, p- verdien, angir hvor mye konfidens vi bør ha i resultatet. P-verdien avhenger også av utvalgsstørrelsen (Pallant), i denne oppgaven har vi et stort utvalg. Pallant (s.132) foreslår å tolke styrken i korrelasjonsverdiene ut fra Cohen (1988 s. 79-88) sin guide: Liten = .10 til .29, medium = .30 til .49, stor = .50 til 1.0. Og det velges å bruke denne guiden i analysen.

4.5.4 Logistisk regresjon

For å se på sammenhengen mellom livskvalitet og ett sett uavhengige variabler, så ble det brukt regresjonsanalyse. Regresjonsanalyse er ett statistisk verktøy for å beskrive relasjonen mellom to variabler (Baldi & Moore, 2018) som brukes når de avhengige variablene er kategoriske, og ikke kontinuerlige. Dette er en analyse som gjør at en kan se hvorvidt ens sett med uavhengige variabler henger sammen med ens avhengige variabler (Pallant, 2007). Det er også noen begrensninger som er viktig å tenke på ved bruk av regresjonsanalyser av tverrsnittstudier er at det ikke beskriver kausale sammenhenger (Heldal, 2006). I denne oppgaven har jeg har gjort to separate analyser på to avhengige variabler, begge med samme modell på de uavhengige variablene. I forkant ble data nøye gjennomgått i de deskriptive analysene, hvor jeg blant annet så på utvalgsstørrelse og antall prediktorer. Dette da lite utvalg og mange prediktorer vil gi problemer i analysen av en logistisk regresjon (Pallant, 2007). Hele regresjonen presenteres også med McFadden's pseudo RSquare, pseudo R square gir en indikasjon på mengden av variasjon i den avhengige variabelen som forklarer modellen (Pallant, 2007). Det velges McFaddens pseudo R Square da det er denne modellen som brukes i JMP.

Hovedutfallsvariablene i denne oppgaven er fornøydhet med livet og opplevelse av meningsfullhet, hentet fra Helsedirektoratet (2018). Jeg velger i oppbygningen av analyser og resultater å presentere dette slik som spørreskjemaet er oppbygd, dermed presenteres ikke utfallsvariablene først. Settet med forklaringsvariabler kommer også i rekkefølgen slik spørreskjemaet er bygget opp, og det er kun utfalls og forklaringsvariabler som er presentert i

analysen utenom selvopplevd livskvalitet med og uten jakt som også presenteres i rekkefølgen slik spørreskjemaet er bygd opp.

For å kunne gjøre en logistisk regresjon er begge utfallsvariabler dikotomisert, det vil si at de var i en skala fra 0-10, og er gjort om til Høy/lav. Hvor lav er fra 0-7 og høy er fra 8-10 i tråd med White et al. (2019). For å gjøre en logistisk regresjon må de ha tallverdi, og de er kodet om til lav= 0 og høy = 1. Og de er gjort til nominale variabler. De to utfallsvariablene er spørsmålene:

Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden?

Alt i alt, i hvilken grad opplever du at det du gjør i livet er meningsfylt?

I settet med uavhengige variabler er det valgt å ta med variabler fra alle 3 bolkene. Fra de demografiske er det valgt 9 variabler. Variablene tar utgangspunkt i Dalland (2007) som viser til de vanligste bakgrunnsvariablene, samt jeg har to variable for bosted (tettsted og fylke) og antall barn. Det var lite litteratur å ta utgangspunkt i når jeg skulle velge de jaktrelaterte til regresjonen, jeg valgte dermed å ta de variablene som kanskje er mest med å forklare hvem respondentene er som jeger og to variable som måler hvor aktive de er rundt det med jakt. I bolck III ble det valgt å ta med de fleste målevariablene fra denne bolcken, men selvopplevd livskvalitet med/uten jakt ble ikke inkludert da mål for livskvalitet allerede var satt som avhengig variabel. Nedenfor vises de uavhengige variablene i en tabell.

Tabell 2, oversikt over uavhengige variabler brukt i logistisk regresjon

Bolk I – Demografiske variabler: Alder, kjønn, utdanning, tettsted, fylke, yrkesaktivitet, økonomiske situasjon, sivile status og antall barn.
Bolk II – Jakt relaterte variabler: Hvor mange år en har vært jeger, hundeeier, hva en jakter mest små/storvilt, art en jakter mest, antall dager brukt på forberedelser til jakta, antall dager på jakt i løpet av et år og tilknytning til naturen.
Bolk III – Variabler om livskvalitet, helse og sosial støtte: fornøydhet med fysisk helse, fornøydhet med psykisk helse, sosial støtte og grad av fysisk aktivitet.

Totalt gir dette et sett på 20 uavhengige variabler.

Odds er forholdet mellom to sannsynligheter for at et utfall skal oppstå, eller ikke oppstå (Baldi & Moore, 2018). Jeg presenterer odds ratio (OR) for den logistiske regresjonen, sammen med 95 % konfidensintervall. Dette intervallet hva en med 95% sikkerhet kan si at OR vil komme inn under. Ved et stort utvalg blir konfidensintervallet smalere enn ved små utvalg (Pallant, 2007). Dette forklares også i Bali & Moore, hvor de forklarer at ved store

utvalg er det lite som skal til før en får statistisk signifikans på veldig små effekter (s. 511). I analysen velges en referanse og et OR på 1 indikerer ingen forskjell fra referansen, mens under 1 reduserer oddsen og over 1 øker oddsen (Baldi & Moore, 2018).

4.5.6 Selvopplevd livskvalitet

For å svare på problemstilling 3, om jegernes livskvalitet er avhengig av om de har hatt mulighet til å ha jaktet det siste året. Så er det valgt å analysere de to spørsmålene som er stilt spesifikt til denne problemstillingen deskriptivt. Spørsmålene er de som er hentet fra Norman et al. (2010) hvor jeg spør deltakerne hvordan de skalerer sin livskvalitet med og uten mulighet til å ha jaktet det siste året. Den deskriptive fremstillingen er sett på med gjennomsnitt skåre på livskvalitet med og uten jakt, samt at dette er sett opp mot alder og kjønn. Det er også valt å se på standard avvik.

4.6 Etikk

4.6.1 Noen sentrale lovverk

Helseforskningsloven (2008, §1) er tydelig i sitt formål: " Lovens formål er å fremme god og etisk forsvarlig medisinsk og helsefaglig forskning". Denne studien søkes ikke godkjenning hos REK fordi studien ikke regnes å framskaffe ny kunnskap om helse og sykdom slik Helseforskningsloven er fortolket. Det var i utgangspunktet vurdert søknad til godkjenning hos NSD fordi undersøkelsen stiller spørsmål om helseopplysninger som er regulert i personopplysningsloven (2018, artikkel 9); "behandling av særlige kategorier av personopplysninger". Men etter kontakt med NSD anså de undersøkelsen som både anonym ved hjelp av nettskjema.no, og at helsespørsmålene var også av slik generell og subjektiv art og ikke direkte informasjon om sykdom eller skade.

Spørreundersøkelsen er som nevnt gjort anonym, og nettskjema ble stilt inn slik at spørreundersøkelsen er anonym i deres programvare. Dette innebærer at nettskjema ikke samler inn personopplysninger. Videre er det NJFF som sender ut link til spørreundersøkelsen, slik at jeg som forsker aldri er i direkte kontakt med de som skal gjennomføre spørreundersøkelsen. Helsinkideklarasjonen (1964) viser til at alle forhåndsregler må tas for å sikre personvern og konfidensialitet ved deltakernes personlige informasjon. For videre å ivareta anonymitet var at det var ingen åpne spørsmål hvor informantene kunne skrive svaret selv. Dette ble gjort etter anbefaling med anbefalingene til UIO (2020) om å ivareta anonymiteten i nettskjema. UIO (2020) nevner her også flere

anbefalinger som følges i denne oppgaven, det stilles ikke spørsmål som direkte eller indirekte kan knyttes opp til person (som epost, gateadresse osv.), det er invitert mange respondenter til å svare på undersøkelsen, som sikrer anonymiteten enn om det kun var få utvalgte som skulle svart. Videre får jeg ikke opplyst tidspunktet for når besvarelsen er sendt, som også er med på å sikre anonymiteten (UIO, 2020).

De demografiske spørsmålene ble begrenset til å kun være de nevnt i bolk I, det kunne vært inkludert flere demografiske spørsmål og de kunne vært formulert annerledes men dette ble ikke tatt med i hensyn til anonymiteten. En annen faktor er at en bør ikke stille flere spørsmål enn en trenger (Dalland, 2007) samtidig som en bør tenke igjennom hvilke opplysninger en ønsker. Dalland viser til at vanlige bakgrunnsvariabler kan være: "kjønn, alder, sivil status, bosted, inntekt og utdanning" (Dalland, 2007, s. 216). Når det gjelder anonymiteten så ble den tatt hensyn til spesielt i de demografiske spørsmålene, som ved økonomi så ble det ikke spurt om total husstands inntekt, men heller "hvor fornøyd en er med egen økonomi" i en skala fra 0-10. Et annet eksempel er de 3 generelle helsespørsmålene fra Todorovic et al. (2019) hvor det ikke konkret stilles spørsmål om funksjon, eller diagnose, men heller deltakernes egne vurdering (i skala fra 0-10) av helsen sin. Videre så kan forskningsetikkloven (2017) nevnes, hvor formålet er å bidra til at forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

Personopplysningsloven (2018) under "EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) 2016/679 av 27. april 2016" artikkel 1 står at vern av personopplysninger er en grunnleggende rettighet, i artikkel 5 beskriver de formålsbegrensning, også ved videre forskning. Og i artikkel 11 vises det til at om jeg samler inn data som ikke er identifiserbare, så skal jeg opplyse deltakerne om at jeg ikke kan identifisere de. I denne oppgaven vil dette opplyses om ved starten av spørreundersøkelsen, her vil deltakerne få en kort innføring i hva spørreundersøkelsen går ut på og at undersøkelsen er helt anonym. Deltakerne fikk beskjed at om de trykket seg videre fra informasjonskrivet, så samtykket de å delta i undersøkelsen. Samtykke står også godt beskrevet i Helsinkideklarasjonen (1964), og den bygger på det at deltakelse må være frivillig. Deltakerne fikk beskjed at de når som helst i utfyllelsen av spørreskjemaet kunne avbryte, trekke seg, da skjemaet ikke er levert før de velger å trykke "send inn".

4.6.2 Risiko-nytte

Helsinkideklarasjonen (1964) viser til risikoer, belastninger og fordeler med forskningen. Og at de fleste intervensjoner involverer en risiko. Videre sier de at man i forskningen må gjøre en nøye vurdering av risikoer som kan oppstå og at man skal nøye veie dette opp mot eventuelle fordeler dette kan ha videre. Det kan tenkes at det i denne spørreundersøkelsen er spørsmål som kan sette i gang følelser og ubehagelige tanker hos deltakerne, som at det stilles spørsmål om hvor mye fysisk aktiv de er, hvordan ens sosiale støtte oppleves, hvor fornøyd en er med økonomi og videre. En måte å håndtere dette på er at det opplyses godt i forkant av undersøkelsen hvilke type spørsmål deltakerne kan forvente og at deltakelsen som nevnt er helt frivillig. Dette er ivare tatt ved informasjonsskrivet i forkant av undersøkelsen, se vedlegg 2. Deltakerne opplyses om at deltakelsen er frivillig, det er ett avsnitt hvor det opplyses om hvilke spørsmål de kan forvente seg, samt at det i bolk I og II er mulighet for deltakerne å svare "ønsker ikke å svare" eller "ikke relevant". Dette kan for eksempel være om deltakerne opplever ubehag ved et spørsmål, så har de mulighet til å ikke svare ved å krysse av her. Det er som nevnt tidligere ikke mulighet for å ikke svare i bolk III, men her, som i resten av undersøkelsen, har deltakerne mulighet til å avslutte undersøkelsen uten å sende den inn.

4.6.3 Forskerens forforståelse

Både forforståelse og objektivitet er to begrep en bør ha tenkt på før en går i gang med en undersøkelse (Dalland, 2007). En forsker vil ofte gå inn i en undersøkelse med en forforståelse av det som skal undersøkes og dette kan både være en fordel og en ulempe i arbeidet. Det er derfor viktig å ha gjort seg tanker rundt sin egen forforståelse og ved en analyse skriver Dalland (2007) at det er nyttig å lete etter data som eventuelt avkrefter ens egen forforståelse, jo flere ganger en har prøvd på å avkrefte forforståelsen, jo mere tillit har også dataene om de blir bekreftet. Dalland (2007) nevner også objektivitet og verdinøytralitet, som også er begreper en som forsker må ha tenkt på. Og at en skal være bevisst sine egne verdier og at en ser på resultatene objektivt, at resultatene er upåvirket av den som utfører analysen (Dalland, 2007).

Jeg er selv en aktiv jeger, som også er aktiv i en lokal jeger- og fiskerforening. På denne måten er det viktig at jeg som forsker har tenkt igjennom dette, både med tanke på forforståelse, verdier og objektivitet (Dalland, 2007). Og ved at jeg på denne måten har tenkt igjennom disse punktene, så er dette med på å holde meg nøytral i analysen av datamaterialet.

Det er samtidig en fordel at jeg som forsker sitter inne med denne bakgrunnskunnskapen, spesielt kanskje med tanke på utforming av spørreundersøkelsen og tolkning av data.

5 Resultater

For å få en forforståelse av hvem er jegerne som har svart på denne undersøkelsen, er det valgt å gjøre deskriptive analyser med antall, frekvens og gjennomsnitt og SD, fordelt mellom utvalget totalt og mellom kjønnene. Disse er valgt å legges inn under vedlegg nummer 4, 5 og 6.

5.1 Resultater for demografi

Av utvalget på 1159 deltakere rapporterte 61,3% av utvalget høy skår (≥ 8 på en skal fra 1-10) for tilfredshet med livet og 61,0% høy skår for at det en gjør i livet er meningsfullt (tabell 3). Tre fjerdedeler av utvalget var menn og en fjerdedel kvinner (vedlegg 4), men det var små forskjeller i livskvalitet mellom menn og kvinner. Det er flest deltakere under 50 år og litt over halvparten i denne gruppen skårer høyt på livskvalitetsmålene. For de fra 50 år og oppover skårer mellom 71 og 80% høyt med klar økende andel jo eldre utvalget er. Det er størst andel med videregående skole som høyeste fullførte utdanning. De med kun grunnskole skårer minst 8 prosentpoeng lavere enn de med videregående og eller høyere utdanning for begge livskvalitetsmål.

Flest deltakere bor tettbygd med inntil 20 000 innbyggere og det er små skilnader i skåringene på livskvalitetsmålene med unntak av at det er litt høyere andel i tettbygd og spredtbygd strøk skårer litt høyere enn de som bor på tettsteder. Alle fylkene er representert, men størst andel er fra Viken. Troms og Finnmark skiller seg ut med høyere andel med lav skår, spesielt for meningsfullhet. For fornøydhet med økonomi er gjennomsnittet 6,7 på en skala på 10, og gjennomsnittet er 2 poeng høyere for de med høy enn lav livskvalitet. Nesten 80% lever i ett parforhold. Det er høyest andel med høy livskvalitet blant de som er gifte og lavest hos enslige. Det er høy andel yrkesaktive (79,2%) i utvalget og denne gruppen har også høyest andel med høy livskvalitet. Det er i snitt 1,48 barn per deltaker, og det er minst 6 prosentpoeng flere som skårer høyt enn lavt med på livskvalitet blant de som har barn.

Tabell 3, Demografiske variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med antall og andel (%).

		Fornøyd med livet		Meningsfullhet	
	Totalt	Lav	Høy	Lav	Høy

	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)
Fornøyd med livet		44 (38,7)	71 (61,3)		
Meningsfullhet				45 (39)	70 (61)
Kjønn					
Kvinne	270 (23,3)	115 (42,6)	155 (57,4)	109 (40,4)	161 (59,6)
Mann	889 (76,7)	333 (37,5)	556 (62,5)	343 (38,6)	546 (61,4)
	1159 (100)	Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Alder					
18-29	227 (19,6)	111 (48,9)	116 (51,1)	106 (46,7)	121 (53,3)
30-39	249 (21,5)	111 (44,6)	138 (55,4)	114 (45,8)	135 (54,2)
40-49	271 (23,4)	119 (43,9)	152 (56,1)	115 (42,4)	156 (52,6)
50-59	238 (20,5)	61 (25,6)	177 (74,4)	67 (28,3)	171 (71,9)
60-69	129 (11,1)	37 (28,7)	92 (71,3)	37 (28,7)	92 (71,3)
70 eller mer	45 (3,8)	9 (20,0)	36 (80,0)	13 (28,9)	32 (71,1)
		Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Utdanning					
Grunnskole	56 (4,8)	28 (50)	28 (50)	27 (48,2)	29 (51,8)
Videregående skole	554 (47,8)	212 (38,3)	342 (61,7)	210 (37,9)	344 (62,1)
3 årig universitet/høgskole	278 (24)	100 (36,0)	178 (64,0)	110 (39,6)	168 (60,4)
4 (eller mer) årig universitet/høgskole	250 (21,6)	103 (41,2)	147 (58,8)	99 (39,6)	151 (60,4)
Missing	21 (1,8)	Totalt 443	Totalt 695	Totalt 446	Totalt 692
Nærmiljø					
Spredtbygd, under 200 innbyggere	375 (32,4)	142 (37,9)	233 (62,1)	142 (37,9)	233 (62,1)
Tettbygd, opp til 20 000 innbyggere	486 (41,9)	187 (38,5)	299 (61,5)	190 (39,1)	296 (60,9)
Tettsted, med 20 000-99 999 innbyggere	175 (15,1)	69 (39,4)	106 (60,6)	72 (41,1)	103 (58,9)
Tettsted, med 100 000 eller flere innbyggere	114 (9,8)	48 (42,1)	66 (57,9)	46 (40,3)	68 (59,7)
Missing	9 (0,8)	Totalt 446	Totalt 704	Totalt 450	Totalt 700
Fylker					
Agder	46 (4)	18 (39,1)	28 (60,9)	19 (41,3)	27 (58,7)
Innlandet	196 (16,9)	91 (46,4)	105 (53,6)	87 (44,4)	109 (55,6)
Møre og Romsdal	41 (3,5)	19 (46,3)	22 (53,7)	14 (34,1)	27 (65,9)
Nordland	63 (5,4)	26 (41,3)	37 (58,7)	21 (33,3)	42 (66,7)
Oslo	57 (4,9)	26 (45,6)	31 (54,4)	24 (42,1)	33 (57,9)
Rogaland	55 (4,7)	17 (30,9)	38 (69,1)	18 (32,7)	37 (67,3)

Troms og Finnmark	45 (3,9)	21 (46,7)	24 (53,3)	24 (53,3)	21 (46,7)
Trøndelag	138 (11,9)	50 (36,2)	88 (63,8)	55 (39,9)	83 (60,1)
Vestfold og Telemark	91 (7,9)	34 (37,4)	57 (62,6)	42 (46,2)	49 (53,8)
Vestland	87 (7,5)	29 (33,3)	58 (66,7)	31 (35,6)	56 (64,4)
Viken	339 (29,2)	116 (34,2)	223 (65,8)	116 (34,2)	223 (65,8)
Missing	1 (0,1)	Totalt 447	Totalt 711	Totalt 451	Totalt 707
Fornøydhet økonomi:					
Gjennomsnitt (SD)	6,67 (SD=2,11)	5,53 (SD=2,36)	7,39 (SD=1,57)	5,74 (SD=2,37)	7,26 (SD=1,70)
Missing	14 (1,2)				
Sysselsetting					
Ikke yrkesaktiv	171 (14,8)	70 (40,9)	101 (59,1)	78 (45,6)	93 (54,4)
Skoleelev eller student	60 (5,2)	33 (55)	27 (45)	29 (48,3)	31 (51,7)
Yrkesaktiv	918 (79,2)	341 (37,1)	577 (62,9)	344 (37,5)	574 (62,5)
Missing	10 (0,9)	Totalt 444	Totalt 705	Totalt 451	Totalt 698
Sivilstatus					
Enslig	208 (17,9)	117 (56,3)	91 (43,7)	109 (52,4)	99 (47,6)
Gift/registrert partner	484 (41,8)	145 (30,0)	339 (70,0)	149 (30,8)	335 (69,2)
Kjæreste (bor ikke sammen)	96 (8,3)	42 (43,7)	54 (56,3)	37 (38,5)	59 (61,5)
Samboer	366 (31,6)	142 (38,8)	224 (61,2)	154 (42,1)	212 (57,9)
Missing	5 (0,4)	Totalt 446	Totalt 708	Totalt 449	Totalt 705
Antall barn					
Ingen	356 (31,0)	171 (48,0)	185 (52,0)	170 (47,8)	186 (52,2)
1	179 (15,6)	73 (40,8)	106 (59,2)	71 (39,7)	108 (60,3)
2	367 (32,0)	117 (31,9)	250 (68,1)	120 (32,7)	247 (67,3)
3	188 (16,4)	59 (31,4)	129 (68,6)	65 (34,6)	123 (65,4)
4 eller fler	58 (5,1)	24 (41,4)	34 (58,6)	22 (37,9)	36 (62,1)
Missing	11 (0,9)	Totalt 444	Totalt 704	Totalt 448	Totalt 700
Antall barn (gjnsnitt)	1,48 (SD=1,22)	1,31 (SD=1,22)	1,61 (SD=1,19)	1,36 (SD=1,25)	1,59 (SD=1,20)
Har barn	(68,3)	273	519	278	514
Har ikke barn	(30,7)	171	185	170	186

5.2 Resultater om deltakerne som jegere og deres jaktvaner

Rundt en tredjedel (34,7%) oppgir at de har vært jegere i 26 år eller mer (Tabell 4). Det er stor forskjell i jakterfaring mellom menn og kvinner (vedlegg 5) ved at 38,1% av kvinnene oppgir at de har vært jeger i 1-5 år mens 43,2% av mennene har vært jegere i minst 26 år. Det er

høyest andel (71,9% og 69,2%) med høy livskvalitet blant de som har jaktet i minst 26 år. De som er hundeeiere og de som jakter både små- og storvilt har høyest andel med høy livskvalitet. Hare og bever jegere har høyest andel med høy skår på meningsfullhet, mens hjorteviltjegere skårer høyest på fornøydhet med livet. 39,1% rapporterer at de bruker over 30 dager i året på forberedelser til jakta, og vi ser at disse også har høyest andel med høy livskvalitet. Størst andel oppgir at de jakter mere enn 41 dager i året og disse har også høyest andel med høy livskvalitet, og de som kun jakter 2-5 dager i året skårer har en betydelig lavere andel for høy grad av meningsfullhet. Deltakerne skårer gjennomsnittlig 5,2 på en skala fra 1-7 på ens tilknytning til naturen som tilsvarer utsagnet "jeg og naturen er nesten i ett". De som skårer i kategori 6 og 7 har også høyest andel med høy livskvalitet.

Tabell 4, Jaktrelaterte variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med Antall og andel (%).

	Totalt	Fornøyd med livet		Meningsfullhet	
		Lav	Høy	Lav	Høy
	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)
Antall år vært jeger					
0	2 (0,2)	0 (0)	2 (100)	0 (0)	2 (100)
1 til 5	212 (18,3)	99 (46,7)	113 (53,3)	95 (44,8)	117 (55,2)
6 til 10	184 (15,9)	81 (44,0)	103 (56,0)	79 (42,9)	105 (57,1)
11 til 15	147 (12,7)	65 (44,2)	82 (55,8)	66 (44,9)	81 (55,1)
16 til 20	119 (10,3)	52 (43,7)	67 (56,3)	50 (42,0)	69 (58,0)
21 til 25	93 (8)	38 (40,9)	55 (59,1)	38 (40,9)	55 (59,1)
26 år eller mer	402 (34,7)	113 (28,1)	289 (71,9)	124 (30,8)	278 (69,2)
		Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Hundeeier					
Ja	684 (59)	256 (37,4)	428 (62,6)	250 (36,5)	434 (63,5)
Nei	475 (41)	192 (40,4)	283 (59,6)	202 (42,5)	273 (57,5)
		Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Hva en jakter mest					
Både små- og storvilt	478 (41,2)	165 (34,5)	313 (65,5)	167 (34,9)	311 (65,1)
Småvilt	374 (32,3)	157 (42,0)	217 (58,0)	161 (43,0)	213 (57,0)
Storvilt	307 (26,5)	126 (41,0)	181 (59,0)	124 (40,4)	183 (59,6)
		Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Art jakter mest					
Annen fugl	36 (3,1)	17 (47,2)	19 (52,8)	17 (47,2)	19 (52,8)

Hare og bever	67 (5,8)	28 (41,8)	39 (58,2)	24 (35,8)	43 (64,2)
Hjortedyr	655 (56,8)	239 (36,5)	416 (63,5)	245 (37,4)	410 (62,6)
Hønsfugl	362 (31,4)	150 (41,4)	212 (58,6)	150 (41,4)	212 (58,6)
Små rovvilt	34 (2,9)	13 (38,2)	21 (61,8)	14 (41,2)	20 (58,8)
Missing	5 (0,4)	Totalt 447	Totalt 707	Totalt 450	Totalt 704
Antall dager forberedelser til jakta					
0 til 1	17 (1,5)	8 (47,1)	9 (52,9)	9 (52,9)	8 (47,1)
2 til 5	152 (13,5)	71 (46,7)	81 (53,3)	65 (42,8)	87 (57,2)
6 til 10	193 (17,1)	79 (40,9)	114 (59,1)	74 (38,3)	119 (61,7)
11 til 20	201 (17,8)	77 (38,3)	124 (61,7)	83 (41,3)	118 (58,7)
21 til 30	124 (11)	50 (40,3)	74 (59,7)	52 (41,9)	72 (58,1)
Over 30	441 (39,1)	151 (34,2)	290 (65,8)	158 (35,8)	283 (64,2)
Missing	31 (2,7)	Totalt 436	Totalt 692	Totalt 441	Totalt 687
Antall dager brukt på jakt					
2-5 dager	26 (2,2)	13 (50)	13 (50)	17 (65,4)	9 (34,6)
6-10 dager	98 (8,5)	52 (53,1)	46 (46,9)	44 (44,9)	54 (55,1)
11-20 dager	248 (21,4)	94 (37,9)	154 (62,1)	104 (41,9)	144 (58,1)
21-30 dager	281 (24,3)	120 (42,7)	161 (57,3)	121 (43,1)	160 (56,9)
31-40 dager	202 (17,5)	71 (35,2)	131 (64,8)	68 (33,7)	134 (66,3)
41 dager eller flere	302 (26,1)	98 (32,5)	204 (67,5)	98 (32,5)	204 (67,5)
Missing	2 (0,2)	Totalt 448	Totalt 709	Totalt 452	Totalt 705
Tilknytning til naturen					
Bilde 1 - jeg og naturen er helt atskilt	4 (0,3)	2 (50)	2 (50)	0 (0)	4 (100)
Bilde 2	8 (0,7)	5 (62,5)	3 (37,5)	6 (75)	2 (25)
Bilde 3 - jeg og naturen er nesten atskilt	11 (0,9)	6 (54,6)	5 (45,4)	5 (45,5)	6 (54,5)
Bilde 4	259 (22,3)	121 (46,7)	138 (53,3)	121 (46,7)	138 (53,3)
Bilde 5 - jeg og naturen er nesten i ett	495 (42,7)	194 (39,2)	301 (60,8)	193 (39,0)	302 (61,0)
Bilde 6	206 (17,8)	63 (30,6)	143 (69,4)	72 (35,0)	134 (65,0)
Bilde 7 - Naturen og jeg er helt i ett	176 (15,2)	57 (32,4)	119 (67,6)	55 (31,3)	121 (68,7)
		Totalt 448	Totalt 711	Totalt 452	Totalt 707
Tilknytning til naturen; skala fra 0 til 7, gjennomsnitt (SD)	5,2 (SD=1,05)	5,05 (SD=1,07)	5,30 (SD=1,04)	5,07 (SD=1,04)	5,29 (SD=1,07)

5.3 Resultater deltakernes svar på helse og livskvalitetsspørsmål

Utvalget skårer gjennomsnittlig høyere på psykisk helse (7,8 på en skala fra 0-10) enn de gjør på fysisk helse (6,0), og snittet er noe høyere for begge variablene hos de som skårer høyt på livskvalitetsmålne (tabell 5). To tredjedeler av utvalget trener hver uke, men ikke daglig og

91,6% trener flere ganger i måneden eller mer. De som trener daglig skårer høyest på livskvalitet og andelen med høy livskvalitet er nedadgående fra daglig, til ukentlig og til månedlig. Sosial støtte er gradert fra liten (1), moderat (2) og sterk (3) sosial støtte og gjennomsnittsverdien i utvalget er 2,27 tilsvarende litt over moderat grad av sosial støtte. De som opplever sterk grad av sosial støtte skårer betydelig flest høyt på begge livskvalitetsmålene, med over 75%. De som skårer moderat, så skårer 57% høyt på livskvalitetsmålene.

Tabell 5, Helserelaterte variabler vist med høy/lav grad av livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Presenteres med Antall og andel (%).

	Totalt	Fornøyd med livet		Meningsfullhet	
		Lav	Høy	Lav	Høy
	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)	Antall (%)
Fornøyd fysisk helse	6 (SD=2,15)	5,16 (SD=2,08)	6,54 (SD=2,03)	5,21 (SD=2,14)	6,52 (SD=2,01)
Gjennomsnitt (SD)					
Fornøyd psykisk helse	7,8 (SD=2,24)	6,4 (SD=2,53)	8,6 (SD=1,54)	6,53 (SD=2,56)	8,61 (SD=1,54)
Gjennomsnitt (SD)					
Trening eller fysisk aktivitet					
Aldri	11 (0,9)	8 (72,7)	3 (27,3)	8 (72,7)	3 (27,3)
Sjeldnere	25 (2,2)	7 (28)	18 (72)	10 (40)	15 (60)
Noen ganger i året	61 (5,3)	34 (55,7)	27 (44,3)	34 (55,7)	27 (44,3)
Hver måned, men ikke hver uke	147 (12,7)	59 (40,1)	88 (59,9)	57 (38,8)	90 (61,2)
Hver uke, men ikke daglig	739 (63,8)	278 (37,6)	461 (62,4)	280 (37,9)	459 (62,1)
Daglig	176 (15,2)	62 (35,2)	114 (64,8)	63 (35,8)	113 (64,2)
		448	711	452	707
Sosial Støtte					
Liten	150 (12,9)	105 (70)	45 (30)	107 (71,3)	43 (28,7)
Moderat	544 (46,9)	229 (42,1)	315 (57,9)	229 (42,1)	315 (57,9)
Sterk	465 (40,1)	114 (24,5)	351 (75,5)	116 (24,9)	349 (75,1)
		448	711	452	707
Sosial Støtte Gjennomsnitt + SD	2,27 (SD=0,68)	2,02 (SD=0,70)	2,43 (SD=0,61)	2,02 (SD=0,70)	2,43 (SD=0,61)

5.4 Resultater korrelasjoner

Tabell 6 viser Spearmans korrelasjonskoeffisienter for alle variablene som er i den logistiske regresjonen. Korrelasjonene viser ingen korrelasjon høyere enn 0,66 og ingen med negativ korrelasjon. Jeg vil her presentere signifikante ($P < 0,05$) korrelasjoner med utfallsvariablene som enten har stor styrke (0,50 og 1,0), og medium styrke (0,30 og 0,49). For utfallsvariabelen fornøydhet med livet er det ingen korrelasjoner med stor styrke men 3 med medium styrke.

Fornøydhet med egen økonomi har en koeffisient på 0,41 ($p < 0,0001$) som vil si at økning i fornøydhet med økonomi indikerer økt skår på fornøydhet med livet. Videre er fornøydhet med fysisk helse (koeffisient 0,32, $p < 0,0001$) og fornøydhet med psykisk helse (koeffisient 0,48, $p < 0,0001$) positivt korrelert med fornøydhet med livet.

For opplevelsen av meningsfullhet er det 3 variabler på medium styrke, og disse er de samme som ved utfallsvariabelen fornøydhet med livet; fornøydhet med egen økonomi med koeffisient på 0,33 ($p < 0,0001$), fornøydhet med fysisk (0,30, $p < 0,0001$) og psykisk helse (0,45, $p < 0,0001$).

Det kan være interessant å legge merke til er antall dager på jakt og hundeeier har en koeffisientsverdi på 0,3 ($p < 0,0001$) som vil si at antall dager på jakt øker om en er hundeeier. Dette ser vi også ved antall dager på jakt og forberedelser til jakta med koeffisientsverdi 0,42 ($p < 0,0001$) som tilsier at antall dager på jakt øker med økt antall dager brukt til forberedelser til jakt.

Tabell 6, korrelasjoner Spearman's korrelasjonskoeffisienter

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1. Kjønn																						
2. Alder	0,18**																					
3. Utdanning	-0,05	0,1*																				
4. Nærmlø	0,05	0,05	0,15**																			
5. Fylker	0,01	-0,03	-0,01	-																		
6. Yrkesaktivitet	-	0,11*	-	-0,04	0,05																	
7. Fornøydhet økonomi	0,08*	0,26**	0,17**	0,09*	-	-																
8. Sivilstatus	0,09*	0,26**	0,17**	0,09*	0,02	0,15**																
9. Antall barn	-0,03	-	0,05	-0,04	-	0,04	0,04															
10. Antall år vært jeger	0,14**	0,52**	0,02	-0,02	0,04	-	0,15**	0,03														
11. Hundeer	0,38**	0,66**	0,05	-0,05	-	0,21**	-	0,36**														
12. Små/storvilt jeger	0,07*	0,1*	0,05	-	0,07*	0,02	0,08*	0,03	0,22**													
13. Arter jakt	-	0,01	0,03	0,14**	0,08*	0,02	0,08*	0	-0,02	-												
14. Forebretelser til jakt	0,10*	0,01	0,03	0,04	0,09*	0,01	0	-0,02	0,06*	0,07*												
15. Antall dager på jakt	0,04	-0,01	0,01	0,13**	-	-0,02	0,03	-0,02	0,07*	-0,05												
16. Tilkyrning til matrenn	0,09*	0,01	-0,04	-	0,00	-0,02	0,01	-0,03	0,1*	0,22**												
17. Fornøyd fysisk helse	0,09*	-0,05	-	0,07*	0,06	-0,03	-0,02	0,04	0,18**	0,3**												
18. Fornøyd psykiske helse	0,09*	-0,05	0,11*	0,22**	0,06	-0,03	0,04	-0,02	0,18**	0,3**	0,19**											
19. Sosial støtte	0,09*	-0,01	-0,04	0,08*	0,05	0,02	0,01	0,03	0,07*	0,09*	0,08*	0,05										
20. Grad fysisk aktivitet	0,1*	0,18**	0,03	-0,03	0,02	0,27**	0	0,04	0,07*	0,02	0,01	0,07*	0									
21. Fornøyd med livet	-	0,02	0,09*	-0,06	0	0,31**	0,08*	0,11*	0,19**	0,06*	0	0	0	0,04	0,06*	0,13**	0,21**	0,32**				
22. Meningsfullhet	0,08*	0,02	0,01	-0,04	0,02	0,21**	-	0,06	0,02	0,01	0	0,02	0,02	0,04	0,06*	0,13**	0,21**	0,32**	0,11*			
	-0,02	0,02	0,01	-0,04	0,02	0,04	0,00	0,03	0,03	0,05	0	0,06*	0,06*	0,11*	0,09*	0,12**	0,29**	0,48**	0,14**			
	0,04	0,18**	0,01	-0,02	-	0,41**	0,06*	0,12**	0,15**	0,03	-	-	0,08*	0,1*	0,12**	0,32**	0,48**	0,29**	0,06*			
	0,02	0,15**	0	-0,02	0,04	0,33**	0,02	0,11*	0,11*	0,06*	-0,05	-	0,05	0,11*	0,11*	0,3**	0,45**	0,29**	0,06*	0,65**		

* = $P < 0,05$

** = $P < 0,0001$

5.5 Logistisk regresjon resultater

Den logistiske regresjonen er gjennomført med alle variablene vist i tabell 6 siden ingen avhengig variabel var høyt korrelert med de uavhengige variablene. Det er kjørt en regresjon for hver av de to utfallsvariablene, grad av fornøydhet med livet og grad av opplevelse av meningsfullhet, med samme modell. Resultatene er fremstilt i tabell 7. I det videre omtales kun de resultatene som er statistisk signifikante på minst 5% nivå og det gjøres for de tre bolkene av avhengige variabler fra spørreundersøkelsen. Hele modellen har en pseudo R square verdi på 0,3494 for fornøydhet med livet og 0,2773 for meningsfullhet. Dette indikerer at ca. 35% og 28% av variabiliteten forklares med settet av variabler.

Bolk I - demografiske variabler:

Fornøydhet med livet og opplevd meningsfullhet var begge positivt assosiert med fornøydhet med egen økonomi. For sivilstatus har både de som er gift/registrert partner og de som er samboer lavere odds for å rapportere høy skåre på grad av fornøydhet i livet og opplevd meningsfullhet enn de som er enslige.

Bolk II- jaktrelaterte variabler

Analysene viste at det bare var en av de uavhengige variablene, hvilken art de jaktet mest, som viste en sammenheng med fornøydhet med livet. De som jakter hønsefugl (storfugl, orrfugl, jerpe og rype) har nesten to ganger høyere odds for å skåre høyt på fornøydhet med livet enn hjortedyr jegerne (OR: 1,74, CI: 1,01-3,01, p=0,046). Hvor knyttet en er til naturen skårer høyere på fornøydhet med livet per enhet de skårer høyere på hvor knyttet de er til naturen (OR: 1,28, CI: 1,08-1,52, P=0,0053). Jo mere knyttet respondentene er til naturen, jo høyere odds (1,28) har de for å skåre høyt på fornøydhet med livet. Ingen av de uavhengige variablene her var statistisk signifikante på minst 5% nivå med grad av meningsfullhet.

Bolk III- helserelaterte variabler

Økende grad av fornøydhet med fysisk helse øker svakt oddsen for at respondentene både skårer høyt på fornøydhet med livet OR: 1,17 (CI:1,07-1,29. p=0,0007) og meningsfullhet OR: 1,13 (CI: 1,04-1,23, p= 0,0051). Per enhet økning i fornøydhet med psykisk helse øker oddsen for å være fornøyd med livet med OR: 1,46 (CI: 1,33-1,62, p <0,0001). Den samme økningen i odds ser vi for grad av meningsfullhet med OR: 1,44 (CI: 1,31-1,58, p <0,0001). Økning i sosial støtte gir også økt odds for å være fornøyd med livet med OR: 1,80 (CI: 1,38-2,36, p <0,0001) og økt odds for meningsfullhet med OR: 1,83 (CI: 1,42-2,36, p <0,0001). Med andre ord kan vi si at jo høyere grad av sosial støtte, så er oddsen nesten to ganger høyere for å være fornøyd med livet og at en opplever livet som meningsfullt.

Tabell 7, Logistisk regresjon for begge avhengige variable; hvor fornøyd en er med livet og grad en opplever meningsfullhet, presentert med odds ratio, 95% konfidensintervall og p-verdi. Samt R2 av hele regresjonen.

	Grad av fornøydhet med livet Odds of 1 (høy grad) versus 0 (lav grad)				Grad av meningsfullhet Odds of 1 (høy grad) versus 0 (lav grad)			
	Odds Ratio	95% Konfidensintervall		P-verdi	Odds Ratio	95% Konfidensintervall		P-verdi
Kjønn:		Lav 95%	Høy 95%			Lav 95%	Høy 95%	
Kvinne*								
Mann	1,33	0,84	2,10	0,2187	1,24	0,81	1,92	0,3247
Alder:								
18-29*								
30-39	1,09	0,60	1,99	0,7663	1,08	0,62	1,89	0,779
40-49	1,43	0,74	2,77	0,2912	1,14	0,61	2,12	0,6806
50-59	0,73	0,35	1,54	0,4086	0,63	0,31	1,27	0,1965
60-69	0,88	0,34	2,29	0,7933	0,58	0,24	1,42	0,236
70 eller mer	0,73	0,18	2,95	0,654	0,64	0,18	2,23	0,4851
Utdanning:								
Grunnskole*								
Videregående skole	0,55	0,24	1,29	0,1683	0,76	0,34	1,69	0,508
3-årig universitet/høgskole	0,74	0,31	1,77	0,4951	1,13	0,50	2,58	0,7689
4+årig universitet/høgskole	1,14	0,47	2,77	0,768	1,09	0,47	2,51	0,8447
Nærmiljø:								
Spredtbygd, < 200 innbyggere*								
Tettbygd, 200- 20 000	1,24	0,83	1,84	0,2988	1,08	0,74	1,56	0,6974
Tettsted, 20 000- 99 999	1,12	0,65	1,93	0,6724	1,02	0,61	1,69	0,9474
Tettsted, >100 000	1,44	0,68	3,07	0,3392	1,14	0,56	2,31	0,7196
Fylker:								
Oslo*								
Agder	0,40	0,10	1,55	0,1831	0,96	0,28	3,34	0,952
Innlandet	0,87	0,30	2,51	0,8014	1,11	0,41	3,03	0,8384
Møre og Romsdal	0,97	0,28	3,41	0,967	0,57	0,17	1,95	0,3747
Nordland	0,85	0,26	2,72	0,78	0,67	0,22	2,05	0,4771
Rogaland	0,30	0,08	1,07	0,064	0,54	0,17	1,78	0,3117
Troms og Finnmark	1,19	0,33	4,32	0,7865	2,41	0,73	8,01	0,151
Trøndelag	0,55	0,19	1,56	0,2629	0,91	0,34	2,45	0,857
Vestfold og Telemark	0,59	0,19	1,84	0,3642	1,43	0,49	4,16	0,5097

Vestland	0,51	0,17	1,52	0,2295	0,81	0,29	2,26	0,6915
Viken	0,54	0,20	1,46	0,2248	0,75	0,29	1,93	0,549
Yrkesaktivitet:								
Ikke yrkesaktiv*								
Skoleelev eller student	1,03	0,34	3,11	0,9653	0,49	0,18	1,38	0,1793
Yrkesaktiv	1,04	0,54	2,02	0,9068	0,72	0,39	1,33	0,2957
Fornøydhet økonomi:	1,57	1,41	1,75	<,0001	1,31	1,19	1,43	<,0001
Sivilstatus:								
Enslig*								
Gift/registrert partner	0,41	0,24	0,72	0,0016	0,58	0,35	0,97	0,0395
Kjæreste (bor ikke sammen)	0,60	0,31	1,18	0,1426	0,59	0,31	1,13	0,1144
Samboer	0,49	0,29	0,83	0,0075	0,90	0,56	1,47	0,6838
Antall barn:	1,04	0,88	1,23	0,6513	1,05	0,89	1,23	0,5582
Antall år vært jeger:								
1 til 5*								
0**
6 til 10	1,21	0,68	2,15	0,5275	1,40	0,81	2,41	0,23
11 til 15	1,37	0,74	2,56	0,3147	1,70	0,95	3,05	0,0742
16 til 20	1,21	0,61	2,39	0,5782	1,36	0,71	2,61	0,352
21 til 25	1,14	0,54	2,43	0,7294	1,84	0,90	3,77	0,0944
26 år eller mer	1,05	0,53	2,09	0,8843	1,65	0,87	3,16	0,1278
Hundeeier:								
Nei*								
Ja	1,09	0,73	1,63	0,6719	0,77	0,53	1,12	0,1705
Små/storvilt jeger:								
Storvilt*								
Både små- og storvilt	0,70	0,45	1,10	0,1266	0,79	0,52	1,20	0,2779
Småvilt	0,55	0,28	1,05	0,0706	0,91	0,49	1,67	0,7567
Arter jakt:								
Hjortedyr*								
Annen fugl	2,06	0,71	6,00	0,183	1,40	0,51	3,85	0,5166
Hare og bever	1,36	0,60	3,06	0,4595	0,68	0,31	1,52	0,35
Hønsfugl	1,74	1,01	3,01	0,046	1,16	0,69	1,94	0,5704
Små rovvilt	1,24	0,43	3,57	0,6913	1,28	0,49	3,31	0,613
Forberedelser til jakt:								
0-1* dager								
2 til 5	1,74	0,40	7,62	0,4626	0,63	0,15	2,57	0,5206
6 til 10	1,23	0,28	5,37	0,7836	0,54	0,13	2,19	0,3883
11 til 20	1,11	0,26	4,83	0,8887	0,69	0,17	2,77	0,5972

21 til 30	1,55	0,34	6,99	0,568	0,89	0,21	3,71	0,8738
Over 30	0,95	0,22	4,08	0,9427	0,58	0,14	2,31	0,4394
Antall dager på jakt:								
2-5 dager*								
6-10	0,97	0,27	3,54	0,966	0,46	0,14	1,54	0,209
11-20	0,89	0,26	3,08	0,8592	0,73	0,23	2,31	0,5946
21-30	1,16	0,33	4,07	0,8126	0,68	0,21	2,19	0,5227
31-40	1,20	0,33	4,33	0,7774	0,57	0,17	1,88	0,3597
41 +	0,75	0,21	2,75	0,6658	0,46	0,14	1,54	0,2074
Tilknytning til naturen:	1,28	1,08	1,52	0,0053	1,15	0,97	1,35	0,101
Fornøyd fysisk helse:	1,17	1,07	1,29	0,0007	1,13	1,04	1,23	0,0051
Fornøyd psykisk helse:	1,46	1,33	1,62	<,0001	1,44	1,31	1,58	<,0001
Sosial støtte:	1,80	1,38	2,36	<,0001	1,83	1,42	2,36	<,0001
Grad fysisk aktivitet:								
Aldri*								
Sjeldnere	0,19	0,02	2,38	0,1974	0,49	0,05	4,96	0,5498
Noen ganger i året	1,19	0,13	10,93	0,8753	0,86	0,11	6,77	0,8862
Hver måned, men ikke hver uke	0,60	0,07	5,14	0,6446	0,45	0,06	3,34	0,4387
Hver uke, men ikke daglig	0,83	0,10	6,86	0,8628	0,63	0,09	4,51	0,6459
Daglig	0,98	0,11	8,52	0,9842	0,78	0,10	5,82	0,8064
R2***	0,3494				0,2773			

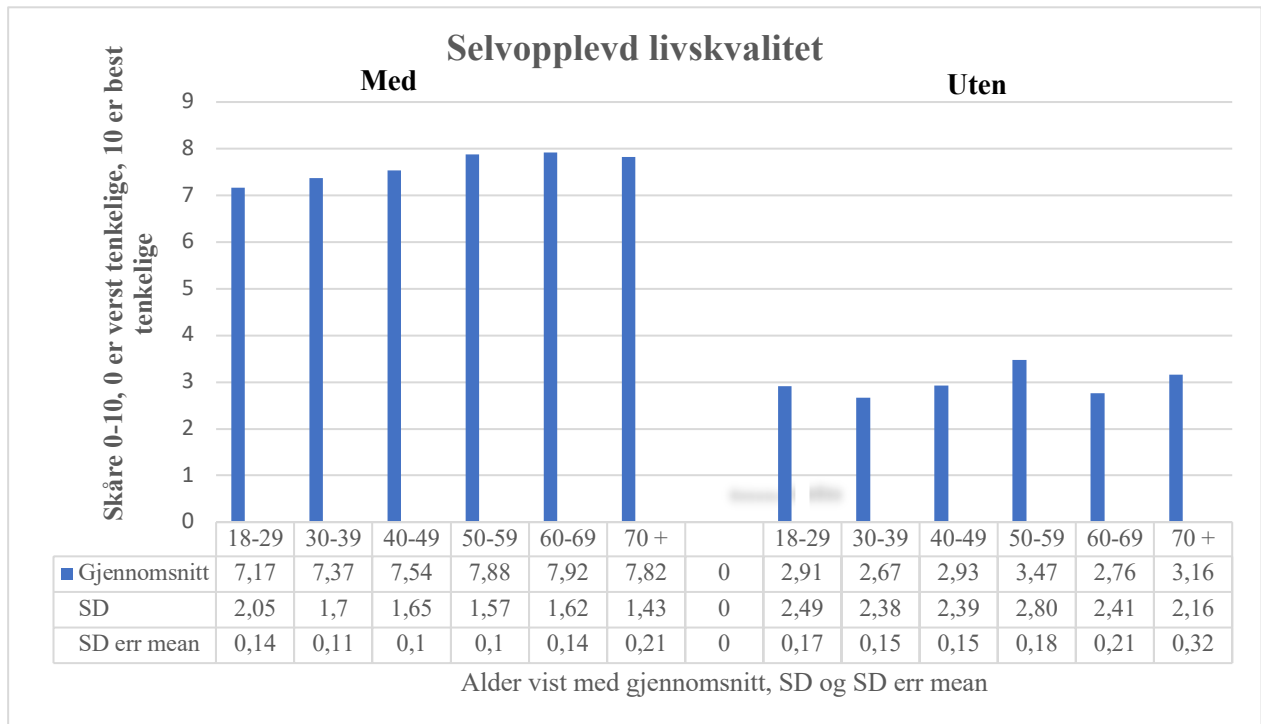
*= Referanse

**= For få deltakere til å få odds ratio

***= *McFadden's pseudo R-square*

5.6 Selvpoplevd livskvalitet og hypotetisk fjerning av jakt

Det er benyttet et eget livskvalitetsmål i undersøkelsen som er framstilt to ganger med scenarioet om har jaktet eller ikke i siste sesong. Tabell 8 viser på en skala fra 0-10 hvor 10 er det best tenkelige skår, at respondentene i snitt skårer 7,62 på selvpoplevd livskvalitet. Når de får samme spørsmål men ut fra om de hypotetisk ikke har fått jaktet det siste året, er snittet 2,98. De skårer altså 4,64 trinn lavere om de hypotetisk ikke har fått jaktet det siste året. Nedgangen i selvpoplevd livskvalitet ser vi i alle aldre, men vi ser at selv uten jakt, så skårer aldersgruppen 50-59 nesten ett trinn høyere (3,47) enn i alderen 30-39 (2,67). Aldersgruppene fra 50 og oppover skårer i snitt høyere på selvpoplevd livskvalitet enn de i alderen under. I tabell 9 ser vi samme datasettet men fordelingen mellom alder og kjønn, presentert med gjennomsnitt og standard avvik. Resultatene viser lite forskjell mellom kjønnene.



Figur 1: Selvopplevd livskvalitet med/uten jakt i skala fra 0-10, hvor 0 er verst tenkelige, og 10 er best tenkelige. Presentert med gjennomsnitt mellom alderskategoriene, standard avvik (SD) og standard feil (SD err mean).

Tabell 8: Selvopplevd livskvalitet hos jegere og selvopplevd livskvalitet gitt at de ikke får jaktet. Gjennomsnitt og standard avvik (SD) for kjønnene og alder, samt et totalt gjennomsnitt, SD for kjønn.

Alder	Selvopplevd livskvalitet Gjennomsnitt (antall; standard avvik)		Selvopplevd livskvalitet uten jakt siste 12 mnd. Gjennomsnitt (antall; standard avvik)	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
18-29	7,11 (74; 2,34)	7,21 (153; 1,90)	3,01 (74; 2,50)	2,86 (153; 2,50)
30-39	7,40 (78; 1,83)	7,36 (171; 1,64)	2,96 (78; 2,44)	2,54 (171; 2,34)
40-49	7,70 (52; 1,92)	7,50 (219; 1,59)	3,67 (52; 2,73)	2,75 (219; 2,27)
50-59	8,06 (50; 1,46)	7,84 (188; 1,60)	4,44 (50; 2,84)	3,21 (188; 2,73)
60-69	8,07 (15; 1,33)	7,90 (114; 1,66)	1,93 (15; 1,67)	2,87 (114; 2,48)
70 +	*	7,80 (44; 1,44)	*	3,20 (44; 2,16)
Kjønn totalt	7,54 (270; 1,94)	7,56 (889; 1,68)	3,32 (270; 2,62)	2,86 (889; 2,45)

*= kun en respondent

6 Diskusjon

Innledningsvis i diskusjonen oppsummeres resultatene i studien for hver av de tre problemstillingene. I selve resultatdiskusjon diskuteres sentrale resultater i samme rekkefølge som problemstillingene (og analysen). Videre vil studiens validitet diskuteres.

Det er valgt å bruke to perspektiver på livskvalitet i denne studien, livstilfredshet og meningsfullhet (Carlquist, 2015). Deltakelse i jakt er en fritidsaktivitet og gjennom det mye egeninteresse og initiativ. Jeg ønsket å se hvordan denne aktiviteten påvirket opplevelsen av eget liv. Disse to perspektivene er valgt fordi de handler om hvordan en oppfatter hvor fornøyd en er med livet generelt eller opplevelse av meningsfullhet gjennom daglige aktiviteter (Carlquist 2015). Siden det siste perspektivet, meningsfullhet, inngår i det eudamoniske perspektivet på livskvalitet handler dette om ens fungering og Carlquist forklarer at dette går på å kunne gjennomføre det en ønsker via aktivitet.

6.1 Oppsummering resultater

Problemstilling 1 har til hensikt å avdekke hvordan jegere i Norge vurderer sin egen livskvalitet. Andelen jegerne i denne undersøkelsen som skårer høyere enn 8 (skala 1-10) på livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og opplevd meningsfullhet var på over 60%. Utvalget besto av tre fjerdedeler menn og snittalderen var i kategorien 40-49. Vi så at ved økende alder etter 50 skårer jegerne gradvis høyere på livskvalitetsmålene. Omtrent tre fjerdedeler bodde på steder med mindre enn 20 000 innbyggere, og disse skåret noe høyere på livskvalitetsmålene. Vi så at økonomi har en klar sammenheng med økt livskvalitet. De som jakter mest, forbereder seg mest til jakta, og har holdt på med jakt lenge, og skårer sin livskvalitet høyere. Økt grad av sosial støtte, psykisk og fysisk helse samt økende grad av tilknytning til naturen ga økt skåre på begge livskvalitetsmålene. Oppsummert skårer jegerne i denne studien høyt på livskvalitetsmålene og vi ser flere faktorer som gjør at de skårer høyt på disse målene.

Problemstilling 2 spør hvordan er sammenhengen mellom jegeres livskvalitet og demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte? Variablene som viste en signifikant sammenheng med begge utfallsvariablene på livskvalitet i den logistiske regresjonsanalysen var økonomi, sivilstatus, fornøydhet med fysisk og psykisk helse, samt sosial støtte. Hønsefugl jegere vs. Hjortejegere og hvor knyttet en er til naturen viser seg her

å ha sammenheng med økt skåre kun på livskvalitetsmålet hvor fornøyd en er i livet.

Oppsummert så vi at høy skåre på fornøydhet med økonomi, fysisk og psykisk helse samt sosial støtte ga høyere odds for å skåre høyt på livskvalitetsmålene. Hvor sosial støtte har den største oddsen blant disse. Sivilstatus skiller seg ut fra lignende forskning, ved at gifte/registrerte partnere og samboere har lavere odds for å skåre høyt på livskvalitetsmålene enn enslige.

For å svare på problemstilling 3 ble jegerne bedt om å skåre sin selvopplevde livskvalitet og dernest om å skåre den samme gitt at de hypotetisk ikke har fått jaktet det siste året. Jegerne beskrev ett fall i skåre på livskvalitet på gjennomsnittlig 4,69 poeng om de ikke har fått jaktet det siste året. Dette kan indikere at jakt betyr mye for jegerne og deres livskvalitet, hvor de opplever livskvaliteten som dårligere om de ikke får jaktet.

6.2 Resultatdiskusjon

6.2.1 Hvordan vurderer jegere i Norge sin egen livskvalitet?

Nesten to tredjedeler skårer høyt på fornøydhet med livet (61,3% skårer ≥ 8 av 10 poeng) og opplevd grad av meningsfullhet (61,0%). Selv om menn skårer litt høyere enn kvinner (vedlegg 6) var kjønn og livskvalitet lavt og ikke signifikant korrelert (tabell 6). Data fra min studie er ikke direkte sammenliknbare med levekårsundersøkelsen til SSB (2017) fra 2013 der henholdsvis 36% som skåret høyt på tilfredshet og 40% som skåret høyt på meningsfullhet fordi de bruker tredeling av livskvalitet der høy er definert fra 9-10. Henter jeg ut tilsvarende data fra datamaterialet i denne oppgaven er tilsvarende tall for høy grad av fornøydhet med live 31% og andel som skårer høyt på meningsfullhet 36%. Dette indikerer at skår på livskvalitet var litt lavere enn i levekårsstudien 2013 (SSB 2017). Lavekårsstudien inneholder et representativt utvalg av befolkningen i Norge og hvorfor jegere skårer noen prosentpoeng lavere i min studie har jeg ingen forklaring på. Det skal merkes at i Lavekårsstudien så var utvalget fra 16 år og oppover. Alder hadde lite å si i SSB (2017), men de så at de under 25 (eller over 44) skåret høyere på fornøydhet med livet. I denne studien var laveste alderskategori fra 18-29 år, og besto av 19,6% av utvalget.

White et al. (2019) har funnet at 58,9% skårer høyt på fornøydhet med livet i en representativ britisk populasjon. Imidlertid øker andelen opp til 64,8% for de deltakerne som var 300 minutter eller mer pr uke i naturomgivelser. Ut ifra denne studien skulle en forvente at jegere som deltar i friluftaktivitet skulle skåre høyt på tilfredshet med livet. Vi ser av forberedelser

til jakten (mosjonering, skytetrening etc.) i tabell 4 at de som bruker over 30 dager i året skårer høyest på fornøydhet med livet (65,8%), som kanskje kan relateres, men ikke sammenlignes med White et al. (2019). I så tilfelle burde det burde vært med et spørsmål om deltakernes tid brukt ute i naturomgivelser, men vi kan anta at de som skårer høyt på tilfredshet med livet i denne undersøkelsen kan relateres til resultatene til White et al. (2019).

Eldre deltakere i studien (fra 50 år) skårer høyere på begge livskvalitetsmålene enn de yngre. Dette samsvarer med SSB (2017) hvor de under 25 eller over 44 skåret høyere. De så at yngre skåret lavere på meningsfullhet enn eldre. Imidlertid viste studien til SSB (2017) at alder her hadde lite å si på fornøydhet med livet noe som står i motsetning til denne studien. Hvor vi ser at økende alder skårer høyere på livskvalitetsmålene.

Omtrent tre fjerdedeler bodde på steder med mindre enn 20 000 innbyggere, og her ser vi at disse skårer litt høyere på begge livskvalitetsmålene. Spredtbygd strøk var det bostedet som i SSB (2017) som også skåret høyest på begge livskvalitetsmålene. Dette kan tyde på at de som bor i mer spredtbygd strøk er mere fornøyd med livet og opplever større grad av meningsfullhet. Utvalget mitt var over middels fornøyd med egen økonomi (6,7 i snitt) og vi ser at bedre økonomi ga høyere andel med høy livskvalitet noe som også samsvarer med SSB (2017) der økt inntekt i husholdningen ga økt andel på livskvalitetsmålene. Sammenfallende resultater mellom studiene ser vi også for yrkesaktivitet, SSB hadde noe høyere skåre på meningsfullhet og yrkesaktivitet enn vi ser her, hvor det er noenlunde lik skåre på begge livskvalitetsmålene blant de yrkesaktive.

De som har jaktet lengst (26 år eller mer) har høyest andel med høy livskvalitet, og dette ser vi også i at de som både bruker flest dager på forberedelser til jakta og de som er flest dager på jakt skårer alle høyest på livskvalitetsmålene. Dette kan være med på å svare på problemstilling 1, når svært aktive jegere vurderer sin livskvalitet høyt. Schults (2002) viser til tre komponentene som må være tilstede for å oppleve en inkludering med naturen; tilkobling, omsorg og engasjement. Når vi nå har målt hvor knyttet deltakerne er til naturen, og vi ser at dess mer knyttet jegerne er til naturen, dess høyere skårer de på livskvalitetsmålene. Så kan vi anta at jegerne også har disse tre komponentene til Schultz (2002) tilstede.

Jeg fant også at økt grad av sosial støtte gir økt andel høy skåre på livskvalitetsmålene. Trolig kan vi også knytte dette til jegerne som deltok i studien til Andersen et al. (2010) hvor størst andel jaktet med venner.

Deltakerne skårer sin fysiske helse lavere enn den psykiske, men begge variabler har økt skåre på fysisk/psykisk helse om de skårer høyt på livskvalitetsmålene. Når det gjelder hvorfor de skårer psykisk helse høyere enn fysisk, kan dette sees opp mot Fugelli & Ingstad (2001) som så på at en ikke trengte å ha perfekt velvære, det handlet mere om å oppleve trivsel for å oppleve god helse. Dette kan tenkes i denne situasjonen også, at deltakerne kan ha fysiske plager, men at de likevel opplever en form for velvære som gjør at de skårer sin psykiske helse høyere. Det kan også sees opp mot mestring Fugelli & Ingstad (2001), som handler om hvordan man takler situasjoner en er i eller lever i. Igjen, selv ved dårlig fysisk helse så opplever deltakerne i denne studien mestring og dermed skårer sin psykiske helse høyere.

Det er også interessant å nevne Moak & Agrawal (2010) som så sammenhenger mellom god fysisk helse og høy grad av sosial støtte. Dette da som nevnt tidligere, så er store deler av utvalget rimelig fysisk aktive. Og om vi ser på tabell 5, så ser vi at de som trener daglig skårer betydelig høyere på livskvalitetsmålene enn de som aldri trener, og de som trener noen ganger i året. Moak & Agrawal (2010) så på dette opp mot sosial støtte, men det er interessant å se om dette også kan gjelde for livskvalitetsmålene.

6.2.2 Hvordan er sammenhengen mellom livskvalitet og demografiske og jaktrelaterte faktorer, helsefaktorer og sosial støtte?

Den logistiske regresjonen ble gjort for å finne ut hvilke variabler som var statistisk assosiert med livskvalitetsmålene fornøydhet med livet og meningsfullhet. Jeg fant at den demografiske variabelen økonomi og sivilstatus, jaktvariablene hvor knyttet en er til naturen og hønsefugljegere kontra hjortedyrjegere, og helsevariablene fornøydhet med fysisk og psykisk helse og grad av sosial støtte signifikant forklarte variasjon i livskvalitet hos jegerne i utvalget mitt.

Opplevelse av å ha god økonomi blant jegerne var assosiert med bedre livskvalitet. Dette er kjent fra andre studier som i levekårsundersøkelsen gjort av SSB (2017). Fra Gode liv i Norge (Helsedirektoratet, 2016) viser de til at økonomi og materiell trygghet er meget viktige

faktorer ved subjektiv livskvalitet. Økonomi nevnes også i Reneflot et al. (2018) som en sentral påvirkningsfaktor for livskvaliteten. Dette bekreftes i denne studien, da økonomi viser sammenheng med både fornøydhet med livet og meningsfullhet. Vi ser en høyere odds (1,57) med utfallsvariabelen fornøydhet med livet enn meningsfullhet (1,31), og dette kan ha sammenheng med livstilfredshet perspektivet (Carlquist 2015). Grunnet spørsmålets formulering i spørreundersøkelsen, for spørsmålet handler om hvor fornøyd deltakerne er med deres økonomi. Og ikke av objektiv art, slik som fra listene til måling av objektiv livskvalitet, hvor økonomien kartlegges grundigere (Helsedirektoratet, 2018). Og også handler om teorien om objektive lister (Carlquist, 2015) hvor det handler om livsbetingelser.

En litt spesiell forklaringsvariabel er sivilstatus. Gifte/registrerte partnere og samboere har signifikant lavere odds for å skåre høyt på utfallsvariablene enn de som er enslige. Dette er et resultat som ikke stemmer overens med SSB (2017) hvor de så at de som bor alene skårer lavere enn de som er i ett forhold. Da resultatet ikke stemmer overens med annen forskning, ble denne variabelen gjennomgått nærmere. Som en ser av tabell 3 er det en betydelig lavere andel med høy livskvalitet blant enslige enn gifte/registrerte partnere. Likevel, så blir resultatene slik i regresjonen. Ser vi på korrelasjonene mellom sivilstatus og utfallsvariablene, fornøydhet med livet og meningsfullhet så ser vi at de har liten grad av korrelasjon (0,06 og p-verdi $<0,05$ for fornøydhet med livet og 0,02 på meningsfullhet men ikke signifikant p-verdi). Dette antyder at det er liten samvariasjon mellom sivilstatus og utfallsvariablene. Dette kan også forklare funnet i regresjonen. Jeg sjekket så sivilstatus opp mot variabelen "hva hindrer deg i å gå på jakt", en variabel som ellers ikke er brukt i oppgaven, og da skåret flere som er i et forhold på "familiesituasjon" enn det enslige gjorde. En kan derfor spørre om dette har noe med at jegerne er mer fri til å gå på jakt når en er enslig enn i et forhold. Variabelen "hva hindrer deg til å gå mere på jakt" er dermed en interessant variabel å se på i videre forskning.

Neste signifikante resultat var hvor knyttet deltakerne var til naturen, med en signifikant 1,28 høyere odds for å skåre høyt på fornøydhet med livet jo høyere en er knyttet til naturen. Dette kan antyde at jegerne ser på naturen som en del av seg selv (tilkobling), de bryr seg om naturen (omsorg) og de handler i naturens beste (engasjement) i henhold til Schultz (2002). Videre så kan en se disse resultatene opp mot Kaplan (1995) som viser til at naturen har de egenskapene en trenger for å hente seg inn igjen når en er mentalt sliten, og det kan være at jegerne opplever naturen som et restorativt miljø og gjennom det skårer høyere på

livskvalitetsmålene. Arnett & Southwick (2015) påsto at jegere har en unik tilknytning til naturen, blant annet grunnet kunnskapen de tilegner seg om habitater og arter. Som også kan samsvare med disse resultatene, samt Cervinka et al. (2011) så sammenhenger mellom livskvalitet og hvor knyttet en er til naturen, det samme hos Mayer & Frantz (2004) som så dette opp mot subjektiv livskvalitet. White et al. (2019) så at økende tid i naturen øker livskvaliteten. Som kan bekreftes her i at økt andel skårer høyt på livskvalitetsmålene, jo høyere de skårer på hvor knyttet de er til naturen (tabell 4). Og at dette kan være en indikasjon på hvorfor natur og fornøydhet med livet henger sammen i denne sammenhengen. Det er ikke signifikante tall ved meningsfullhet, og det er usikkert hvorfor. Men dette er det eudamoniske perspektivet hvor det handler om å gjøre det en ønsker via aktivitet (Carlquist, 2015). Og det kan være deltakerne opplever knytning til naturen uavhengig av hva en ønsker å gjøre i naturen, at naturen handler mere om ens opplevelse av fornøydhet uavhengig av ønskede aktiviteter i naturen. Som i Fugelli & Ingstad (2001), hvor de så at natur var en viktig del for oppfatningen av egen helse.

Som vi så av regresjonen så har hønsefugljegerne 1,74 høyere odds for å skåre høyt på livskvalitetsmålet fornøydhet med livet enn hjortedyr jegerne. Det er vanskelig å komme med en klar årsaksforklaring på dette. Men en hypotese er at hønsefugljegere (storfulg, orrfugl, jerpe, rype) har en jaktform som innebærer at en går mye i naturen (skog/fjell) for å så møte på viltet de jakter. Dette kan knyttes til at hønsefugljegerne kanskje føler seg mere knyttet til naturen (Schults 2002), og som vi så både av tabell 4 og Cervinka et al. (2011) er det en sammenheng mellom livskvalitet og hvor knyttet en er til naturen. Det er en jaktform som foregår både med og uten hund, men kan påstås å være enklere om du jakter med en hund som finner viltet for jegeren. Fra tabell 4 ser vi at hundeeiere skårer noe høyere på livskvalitetsmålene enn de som ikke er hundeeiere. Dog skal det nevnes at de som ikke er hundeeiere, kan delta i jaktlag med hund. Hjorteviltjegerne kan også gå rundt i naturen og oppsøke viltet, enten som hundefører eller som hjortejeger hvor en må bevege seg oppover i fjell og berg, men jakt på hjort kan også foregå stillesittende på post. Det vil si at en er en del av et jaktlag, som sitter ute på post og venter på at hundeføreren skal føre viltet mot din post. Det er derfor rimelig å anta at hønsefugljegerne generelt beveger seg mere i naturen enn hjorteviltjegerne og at dette kan ha en sammenheng med livskvalitetsmålet. Det kan også være interessant i videre forskning å se på hønsefugljegere og om det er en sammenheng mellom tilknytning til naturen og fysisk aktivitet, og om dette kanskje er en forklaring. I videre forskning er det også interessant med dette datasettet å se enda mere spesifikt på hvilke

arter jegerne jakter, i denne analysen er en del arter slått sammen til en samlekategori. Ved mere utdypende analyser, kan en kanskje se mere på hjortejegeerne, grad av fysisk aktivitet og livskvalitetsmålene. Det samme kan en gjøre med de andre artene.

Høy skåre på fysisk og psykisk helse er signifikante og er assosiert med høy skåre på begge livskvalitetsmålene i regresjonen. Dette vil si at jo høyere deltakerne skårer sin fysiske/psykiske helse jo høyere odds har de for å skåre høyt på livskvalitetsmålene. Sammenhenger mellom psykisk helse og livskvalitet avhenger av målene som brukes (Reneflot et al., 2018), og spesielt tilfredshet viser seg å assosieres med vanlige psykiske problemer, som angst og depresjon. Og lav tilfredshet er assosiert med psykiske plager (Reneflot et al., 2018), derav kan det her forklares at opplevd god psykisk helse er med på å økt skåre på livskvalitetsmålene.

Høy (over lav) sosial støtte har en OR 1,80 for fornøydhets med livet og 1,83 for meningsfullhet. Som vil si at ved økende grad av sosial støtte så øker graden av livskvalitet og en klar sammenheng. Med andre ord er det større sjans for å oppleve høy livskvalitet om en opplever høy sosial støtte. Reneflot et al. (2018) viser til livskvalitetsfremmende faktorer, og påpeker her sosial støtte som en av dem. I Lente et al. (2011) viste de til hvordan høy grad av sosial støtte var assosiert med positiv psykisk helse, som kan linkes opp om resultatene her til livskvalitet. Sosial støtte er en psykososial ressurs (Kocalevent et al., 2018) og de viser til eksempelvis funksjonell støtte, hvor psykisk helse, praktisk hjelp og opplevelsen av omsorg og nærhet er elementer. Dette vil jeg tro kan trekkes inn i jegernes sosiale støtte også, den psykiske kan vi her se på ved livskvalitetsmålene, og man kan anta at når jegerne i stor grad jakter med venner, så er disse også kanskje tilgjengelige blant annet i form av praktisk hjelp og opplevelsen av nærhet. Dette kan være med på å bygge opp påstanden til Arnett & Southwick (2015) om at jegere både søker og har glede av relasjoner i forbindelse med jakt.

Oppsummert fra regresjonen og for å knytte opp til problemstilling 2, hvordan sammenhengen mellom livskvalitet og ulike målefaktorer. Så ser vi at variablene økonomi, sivilstatus, hønsefugl jeger vs. hjortejegere, hvor knyttet en er til naturen, fornøydhets med fysisk og psykisk helse, samt sosial støtte har sammenheng livskvaliteten. Flere av disse faktorene kan knyttes til livstilfredshet Carlquist (2015) hvor deltakerne har selv vurdert, beskrevet sin egen opplevelse av variablene. Det eudamoniske handler om fungering, på en slik måte an en kan gjøre det en ønsker via aktivitet (Carlquist, 2015) og kan også knyttes opp

til noen av variablene. Spesielt tenker jeg da på høsefugljegerne som må fungere på en slik måte at de kan gjennomføre jaktaktiviteten.

6.2.3 Er jegeres livskvalitet avhengig av om de har hatt mulighet til å jakte det siste året?

For problemstillingen om selvopplevd livskvalitet med/uten jakt ser vi at jegerne skårer høyt på hvordan de opplever sin egen livskvalitet (7,62 i gjennomsnitt). Men vi ser at alder har en liten innvirkning, som kan antyde at fra 50 år og oppover så opplever en høyere livskvalitet enn ved yngre alder. Dette samsvarer med de deskriptive analysene av det parallelle livskvalitetsmålet i tabell 3, hvor vi så at ved økende alder så økte andelen som skåret høyt på livskvalitetsmålene. Ved hypotetisk fjerning av jakt det siste året, skårer respondentene i alle alderskategorier lavere på selvopplevd livskvalitet med ett gjennomsnitt på 2,98. Dette vil si at jegerne opplever ett fall i skåre på 4,69 om jegerne ikke har fått jaktet det siste året. Dette kan indikere at jakt betyr mye for jegerne og deres livskvalitet, hvor de opplever livskvaliteten som dårligere om de ikke får jaktet. Dette så de også i den svenske undersøkelsen til Norman et al. (2010), hvor jegerne gikk fra ett gjennomsnitt på 81,29 til et gjennomsnitt på 62,22, riktignok i vurdering av sin egen helse. Norman et al. (2010) brukte EQ-VAS skala som gikk fra 0-100, dette var ikke fysisk mulig å gjøre i nettskjema sin utforming, derfor ble det valgt 0-10 i denne undersøkelsen. Hvis vi gjør om, og tenker samme skala i Norman et al. (2010) ser vi at svenske deltakerne skåret noe høyere i utgangspunktet for vurdering av helse. Imidlertid ser vi at nedgangen i selvopplevd livskvalitet er større i denne studien, enn nedgangen i helse hos Norman et al. (2010). De så også en motsatt graf i forhold til alder, da de over 50 skåret lavere på helse enn de som er yngre. Dette kan ha en naturlig forklaring med endringer man kan se i helsetilstand ved aldring. Og det er derfor ikke direkte sammenlignbart med livskvalitetsmålet i denne oppgaven. Men uavhengig av om det er helse eller livskvalitet, ser vi at begge deler påvirker jegerne om de ikke får jaktet og at det var lite forskjell mellom kjønnene.

6.3 Metodediskusjon - Studiens validitet

Validitet handler om gyldighet, hvor relevante og pålitelige dataene i studien er. Det er flere former for validitet som begrepsvaliditet, intern validitet og ekstern validitet (Johannessen, et al., 2005).

6.3.1 Begrepsvaliditet

Begrepsvaliditet handler om hvordan en måler det en er interessert i å undersøke, altså om det er en sammenheng mellom det som skal undersøkes og målingen (Johannessen, et al., 2005).

Jeg anser at begrepsvaliditeten er under god kontroll i studien da det er brukt anbefalte spørsmål og måleinstrumenter. Livskvalitetsmålene til problemstilling 1 og 2 er hentet fra Helsedirektoratet (2018) og det er brukt deres anbefalte minimumsliste for måling av subjektiv livskvalitet. Denne minimumslisten er satt sammen ut fra hva Helsedirektoratet (2018) bør være som standard, og 5 av spørsmålene er blant annet hentet fra OECD (2013). Sosial støtte er også et standardisert mål av livskvalitet, og er brukt mye i annen forskning og ansees som både et valid og reliabelt verktøy (Kocalevent et al. 2008). Inclusion with self, modifisert av Schultz (2002) er også et verktøy brukt i annen forskning. Ved bruk av disse standardiserte verktøyene økes begrepsvaliditeten av undersøkelsen, og ved slike kjente måleinstrumenter vil vi kunne anta at vi har et samsvar mellom det vi undersøker og målingen (Johannessen, et al., 2005). Selvsagt kunne andre spørsmål vært benyttet, det kunne eksempelvis vært valgt å se på andre aspekter på livskvalitet. Men det var ikke hensikten med dette studiet, eller anbefalingen til helsedirektoratet (2018) sin minimumsliste. Da det er subjektive vurderinger det spørres om i denne undersøkelsen, så kan dette i følge Reneflot et al. (2018) gi en skjevhet og at en bør inkludere både objektive og subjektive data. Dette er ikke gjort i denne undersøkelsen da målet var å holde en anonym undersøkelse, som er vanskelig å opprettholde da for mange objektive målinger kan svekke anonymiteten. Dog så nevner Reneflot et al. (2018) at subjektiv livskvalitet har fått et mye større politisk fokus nå enn før.

6.3.2 Intern validitet

Intern validitet handler om hvorvidt en kan si at hvordan studien er utført kan ha betydning for kvalitet og fortolkning av data, og i hvilken grad en kan påvise årsakssammenhenger (Johannessen, et al., 2005).

Det er viktig å være klar over at studien er en tverrsnittstudie. Et slikt design har en begrensning knytte til å trekke årsakssammenhenger (Johannessen et al., 2005), men kan samtidig være et nyttig bidrag til å peke på sammenhenger. Et annet aspekt ved valg av design er at det er framstilt et scenario i problemstilling 3. Hvor scenarioet er at jegerne blir bedt om å skåre sin livskvalitet om de hypotetisk sett ikke har fått jaktet det siste året. Her ligger det en svakhet i at det er hypotetisk, hvor deltakerne kun kan se for seg hvordan det hadde påvirket dem å faktisk ikke få jaktet et år. For vi har ikke gått inn å faktisk nektet dem å jakte. Dette diskuteres som en svakhet i Norman et al. (2010) men den hypotetiske fjerningen kan også nevnes som en styrke slik Norman et al. (2010) argumenterer for. De

referer til Llewellyn-Thomas et al. (1993) som så at forestilt helsetilstand stemte overens med påfølgende helseopplevelser. Som i Norman et al. (2010) kan det være at scenarioet hypotetisk fjerning er godt nok, og gir ett reelt bilde av hvordan jegerne opplever sin livskvalitet uten jakt. Et annet design kunne ha vært å sammenlikne livskvalitet når det var jakt sesong og når det ikke var jakt sesong, men det hadde vært et mye mere krevende design og hadde tatt lengre tid.

Vedrørende statistisk validitet, så ser vi at Pallant (2007) nevner flere fallgruver ved bruk av korrelasjoner. Og nevner blant annet ikke-lineære forhold vil bli undervurdert med korrelasjonsanalyse samt korrelasjonskoeffisientenes verdi mellom variablene, og ikke bare om de er statistisk signifikante. Dette da store utvalg kan til og med små korrelasjoner nå statistisk signifikans (Pallant, 2007). Derfor ble det valgt i korrelasjonsanalysen (tabell 6) å kun diskutere koeffisientene som enten hadde stor styrke, mellom 0,50 og 1,0, og medium styrke, mellom 0,30 og 0,49. Når det gjelder de deskriptive analysene så kunne jeg blant annet ha regnet kji-kvadrat, for å sett på forholdet mellom variablene og t-tester for å eksempelvis sammenligne verdier for to grupper Pallant (2007). Dette er ikke gjort grunnet tid og omfang av oppgaven. Det ble valgt logistisk regresjon grunnet problemstillingens formulering. Jeg ønsket å se på sammenhengen mellom utfallsvariablene og de uavhengige variablene, hvor logistisk regresjon er ett godt alternativ. Men, ved en endring i problemstillingene, ville det vært relevant med andre analyser, eksempelvis kunne det vært aktuelt med lineær regresjon. Et pluss i analysen er som nevnt tidligere at det var et stort utvalg, som ga grunnlag for å kunne gjennomføre den logistiske regresjonen med så mange variabler som det er benyttet her.

Et annet viktig aspekt ved intern validitet er forhold ved utvalget (Johannessen et al. 2005). At hele utvalget er i en interesseorganisasjon vil være en svakhet ved at det også er jegere i Norge som ikke er i en interesseorganisasjon, slik som NJFF er. Men ifølge SSB (2019) så var det i jaktåret 2018/2019 139 770 aktive jegere. NJFF (2020) opplyser på sine hjemmesider at de har en medlemsmasse rundt 113 000 medlemmer. Det er rimelig å anta at en god andel av disse er aktive jegere, da de er medlemmer i en interesseorganisasjon. I NJFF sin egen medlemsundersøkelse i 2019 (NJFF, 2020) svarte 12000 personer, og jegere var de som dominerte medlemsbildet med 89%. På det grunnlaget kan kanskje utvalget er stort nok til å være representativt. Av resultatene så vi også at det var 220 (18,9%) av deltakere som ikke var medlem av NJFF. Det vil si at undersøkelsen nådde ut til flere utenom

interesseorganisasjonen NJFF. Det så NJFF (2020) også i sin undersøkelse hvor 10 613 var medlemmer, 425 som svarte hadde aldri vært medlemmer og 1313 hadde vært medlemmer tidligere. Hadde dette vært en større undersøkelse enn en masteroppgave kunne det vært relevant å bruke SSB sin database på jegere i Norge, som når ut til alle registrerte jegere. Eventuelt kan en bruke registeret deres og sendt ut til aktive jegere for jaktåret 2018/2019. Dette til tross var det et stort antall deltakere (N=1159) i dette studiet, som er en styrke i den interne validiteten. Da utvalget er så stort at det åpner for muligheter til å se sammenhenger

En faktor som er viktig å passe på med tverrsnittstudie er ifølge Baldi & Moore (2018) bias, utvalgsskjevhet. Utvalgsskjevhet kan komme i form av at man ikke får med seg noen grupper i den utvalgte populasjonen til utvalget, eller utvalgsbias i form av alle de som velger å ikke svare på undersøkelsen, eller respons bias - at utvalget svarer annerledes ut fra deres atferd, eksempelvis at de rapporterer høyere verdier enn normalt (Baldi & Moore, 2018). Denne undersøkelsen er sendt ut til mange, og har ligger åpent på nett. Derfor er det umulig å si noe om hvor mange som ikke har svart. Men av svarene så har vi sett at det har vært aktive jegere som har skåret sin livskvalitet høyt, og vi kan anta at store deler av utvalget er rimelig engasjerte i tematikken. Dette også grunnet at de er medlemmer i en interesseorganisasjon. Om det er engasjement eller respons bias kan ikke vites, men det er verdt å nevnes.

Dog vil det alltid være noe form for utvalgsfeil i form av at utvalg og populasjon ikke sammenfaller helt (Johannesen et al. 2005). En viktig faktor ved utvalget er hvem er det som velger å ikke svare på undersøkelsen. I denne undersøkelsen er det ikke gjort en bortfallsanalyse. Til støtte i vurderingen av representativiteten av utvalget kan en i stedet se nærmere på de deskriptive beskrivelsene av utvalget i studien. To tredjedeler av respondentene var menn (vedlegg 4), men det var likevel flere kvinner med i denne undersøkelsen enn i Norman et al. (2010), og høyere andel kvinner i forhold til aktive jegere registrert i 2018/2019 (SSB, 2019). Snittalderen viste flest deltakere totalt i alderskategorien 40-49, men gjennomsnitt for kvinnene var lavere og også noe yngre enn hva vi ser i aktive jegere i studien til SSB (2019) fra 2018/2019. Omtrent tre fjerdedeler av deltakerne i studien bodde på steder med mindre enn 20 000 innbyggere, noe som kan ha sammenheng med at SSB (2016) peker på en overrepresentasjon av grunneiere og de med landbrukseiendom blant storviltjegere.

En tredjedel av jegerne i denne undersøkelsen har jaktet i 26 år eller mer, men mennene har lengre jakterfaring enn kvinnene (vedlegg 5). Dette kan ha sammenheng med at det er blitt mere vanlig at kvinner tar jegerprøven enn før, og SSB (2016) påpeker at det er mere vanlig at kvinner jakter nå enn for 30 år siden. 59% av utvalget var hundeeiere (vedlegg 5) og vi ser også en signifikant korrelasjon mellom antall dager en var på jakt om en var hundeeier (tabell 6). Over en tredjedel bruker også mere enn 30 dager til forberedelser til jakta noe som betyr at jakten opptar mye fritid for utvalget. Hjortedyr (56,8%) og hønsefugl (31,4%) er de artene det jaktet mest på. Det er et relativt aktivt utvalg, hvor 2/3 oppgir at de trener hver uke. Legger vi sammen de som trener daglig og hver uke, er vi oppe i 79%. Dette samsvarer med levekårsundersøkelsen, idrett og friluftsliv til SSB (2019) hvor de så at 80% av deres utvalg, som var en populasjon på mennesker over 16 år, trente ukentlig i 2019.

Utforming av spørreskjemaet er en annen faktor ved intern validitet. Ingen tilsvarende forskning på livskvalitet blant jegere og med slik type spørreskjema er gjort tidligere. En svakhet som kan diskuteres er rekkefølgen på bolkene (I, II & III) i spørreskjemaet. Som sett på tidligere så viste Johannesen et al. (2005) til at sensitive spørsmål ikke bør komme i starten, noe det heller ikke har gjort her, men de argumenterer for at de heller ikke bør komme til slutt. Bolk III i denne undersøkelsen vil jeg definere som de mest sensitive spørsmålene, da respondentene blir bedt om å vurdere ulike subjektive opplevelser av sin livskvalitet, fysiske & psykiske helse, sosiale støtte samt hvor fysisk aktive de er. Johannesen et al. (2005) argumenterer med at dette er inntrykket deltakerne kan sitte igjen med etter undersøkelsen. Det er en styrke at hele undersøkelsen er anonym, og på denne måten var det ingen kostnader knyttet til lagring av sensitive data. Nettskjema.no var en fin plattform å lage spørreundersøkelse på, det var enkelt å se resultater og laste ned data fra plattformen.

En annen faktor er svarformatet deltakerne får servert, som kan påvirke de statistiske analysene (Pallant, 2007). Eksempel på dette er at jeg i spørreskjemaet spør etter alder i kategorier (eks. 40-49, 50-59 osv.) enn å be de å skrive konkret alder. Jeg argumenterer tidligere på hvorfor dette valget, og det var for å sikre anonymiteten ved at deltakerne ikke har mulighet til å skrive noe selv i spørreskjemaet. Men det er klart at dette har en påvirkning på analysen, da jeg ikke har mulighet til å gjøre om alder til en kontinuerlig variabel med flere analyse muligheter (Pallant, 2007).

Noen svakheter ved spørsmålene i spørreskjemaet ble fanget opp først i ettertid, blant annet gjennom tilbakemeldinger fra deltakere. Spørsmålet "hvor mange av dine barn bor fortsatt hjemme?" så har svaralternativet "null" ikke kommet med. Dette betyr at denne variabelen kan inneha mye feil. Dette ser man i antall missing, hvor denne variabelen har 108 som svarer "ønsker ikke å svare", hvor en kan tenke at respondenter som ikke lengre har hjemmeboende barn har svart dette. Derfor ble denne variabelen valgt å ikke inkluderes i analyser.

Ett annet spørsmål hvor det kom tilbakemelding var vedrørende hundehold og jakt hvor drivende hunder til rådyrjakt ikke var inkludert. Spørsmålene hentet jeg opprinnelig fra Andersen et al. (2010), som heller ikke hadde inkludert dette, kun fuglehund, elghund og harehund. Det er flere jaktformer med hund enn dette som også kunne vært inkludert, og er viktig ved tanke på eventuelle videre studier.

En årsak til at dette kanskje ikke har blitt fanget opp kan være piloteringen. Dette kan ha med at jegerne i piloteringen selv ikke drev med denne jaktformen med hund og ikke tenkte på dette. Piloteringen kunne vært gjennomført på ett mye større utvalg blant jegere, for å fange opp alle ulike jaktformer og ulike type jegere. Men å innhente alle typer ulike jegere med ulike jaktformer hadde blitt for stort i omfang å gjennomføre. Men piloteringen ble gjennomført både blant personer som har arbeidet mye med spørreundersøkelser og har erfaringer fra forskning, samt at det ble gjennomført på noen jegere. Som er en styrke i piloteringen. Det ble gitt tilbakemeldinger fra begge grupper som var med på å justere og endre spørreskjemaet.

Jeg fikk også tilbakemeldinger på at jeg ikke har inkludert ulv og forvaltningen av disse som en del av spørreundersøkelsen. Blant annet argumentert ved at de som bor i områder med mye ulv både opplever at livskvaliteten deres har blitt endret og at de ikke kan jakte og gå i skogen på samme måte som tidligere. Og at dette også påvirket hvordan de da svarte på denne undersøkelsen, da de kanskje var mere aktive jegere før enn nå. Ulv og ulvedebatten var også noe jeg tenkte på da jeg skulle lage undersøkelsen, og jeg valgte bevisst å ikke ta dette med da jeg hadde lest rapporten til Skogen, Johansson, Figari, Flykt & Krange (2018) som dekker mye av denne tematikken. Dette er en rapport bestilt av Miljødirektoratet utført av Norsk institutt for naturforvaltning, i denne rapporten kartla de menneskers opplevelse av å ha ulv i nærheten, erfaringer med ulv og emosjonelle reaksjoner på ulv. Da denne rapporten ligger ute og er ganske fersk (2018) valgte jeg å ikke ta med ulv som tema for denne spørreundersøkelsen.

6.3.3 Ekstern validitet

Om forskningen gjort i denne oppgaven kan videreføres til andre studier eller lignende fenomener handler om overførbarhet, eller ekstern validitet (Johannessen et al. 2005). Ved nettopp dette engasjementet som sees i utvalget er det ikke sikkert at undersøkelsen i sin helhet kan overføres til andre studier eller lignende fenomener. Det er kanskje mulig å overføre resultatene til andre naturbaserte fritidsformer. På den andre siden er jakt og jegere en aktivitet med mange dimensjoner slik at det vil være helt andre sammenhenger og fenomener i andre aktiviteter. Dette handler om kulturer og kontekster som eksempelvis ulike jakttradisjoner osv. Det har vært mulig å sammenligne med Sverige og Norman et al. (2010) da dette grenser til Norge, og vi har mye av de samme habitatene og dyreartene. Men å overføre dette til lignende studier i land med helt andre arter, natur og jakttradisjoner hadde trolig ikke gått. Men at en kan overføre en del av de demografiske og helserelevante dataene kan være mulig.

7.0 Oppsummering

Jakt ble før sett på som ett viktig livsopphold for mennesker, det handlet om å sikre seg mat for å overleve Moen (2017). I dagens samfunn er det ikke behov for å jakte med formålet om matauk slik det var før, likevel jaktes det. Det påstås at jakt handler om livskvalitet (Moen, 2017), rekreasjonsverdi (Hjeljord, 2008), det sosiale aspekt er viktigere nå enn før (Andersen et al., 2010) og det snakkes om den spesielle tilknytningen jegere har til naturen (Arnett & Southwick, 2015). Denne studien er med på å bekrefte påstandene om hva jakt handler om i dagens samfunn kontra tidligere når det var kun en ren nødvendighet. At natur og helse er koblet sammen og sees på som et særnorsk fenomen (Fugelli og Ingstad, 2001). Vi så at dess mere knyttet jegerne var til naturen dess høyere skåret de på livskvalitetsmålene, som kan være med å forklare hvordan naturen spiller inn på helsen vår. Det sosiale var en viktig faktor hos jegerne, hvor vi så en sammenheng med økt sosial støtte og høy skåre på livskvalitetsmålene. Dette bekrefter også påstandene om dagens jakt kontra tidligere, og også hvordan sosial støtte henger sammen med psykisk helse (Lente et al. 2011). Jegerne i denne undersøkelsen skårer sin livskvalitet betydelig lavere om de hypotetisk sett ikke har fått jaktet det siste året, som også er med på å antyde at jaktaktiviteten påvirker livskvaliteten deres.

Vedrørende fenomenet jakt, så kunne dette vært studert gjennom mange forskjellige perspektiver. Jeg har i denne studien vektlagt og beskrevet mine perspektiver. Ved videre

forskning kunne det vært interessant å sett på fenomenet ved bruk av andre teorier. Som et aktivitetsvitenskapelig perspektiv, (Lindahl-Jacobsen & Jessen-Winge, 2017) hvor meningsfulle aktiviteter kan sees på som å øke livskvaliteten (eksempelvis gjennom å forstå aktiviteten gjennom perspektiver som å gjøre den, å være i den, hva en oppnår gjennom den og ulike relasjoner en opplever gjennom den). Eller om man vil inn å de på barrierer og motivasjoner for jaktaktiviteten, så kunne man også sett på Ryan & Deci (2000) og Self-determination theory. En annen ting er målevariabler på livskvalitet, det kunne vært aktuelt å gjort slik som Taylor (2015) nevner at ervervet kunnskap og fysiske ferdigheter bør være målevariabel. Dette er aktuelt i denne gruppen da de både må innhente seg kunnskap for å kunne jakte og det er også en ferdighet i å kunne skyte (og treffe) viltet samt å navigere seg rundt i skogen eller på fjellet.

Da naturen som påvirkende faktor på helsen kan variere mellom kulturer og jakt slik den framstår i Norge kan være et særnorsk eller skandinavisk fenomen (Fugelli og Ingstad, 2001). Det kan oppleves en høy grad sosial støtte fordi jegere ofte jakter sammen med venner (Andersen et al., 2010) og sosiale relasjoner og sosial støtte er positivt for livskvalitet. Å studere livskvaliteten i befolkningen har også fått mer oppmerksomhet de siste årene (Helsedirektoratet, 2016). Jakt er en viktig fritidsaktivitet i Norge med over 500 000 registrerte jegere i Norge (SSB, 2019), og fenomenet er derfor relevant for videre forskning. Jakt bidrar også til samfunnet ved inntekter som kommer av kjøtt, utstysbransjen, servicenæringen osv. Moen (2017). Når vi har en slik friluftaktivitet, som både kan sees på som en fritidssyssele men også noe som er samfunnsnyttig, vil jeg påstå at jakt og hvordan jegere opplever sin livskvalitet er et viktig tema for videre forskning i fremtiden.

Litteraturliste:

- Andersen, O., Dervo, B. K. og Kaltenborn, B. P. (2010). Aktiviteter, holdninger og motiver blant jegere og fiskere i NJFF. Norsk institutt for naturforskning, Rapport 612. ISBN: 978-82-426-2190-0
- Arnett, E. B. & Southwick, R. (2015). Economic and social benefits of hunting in North America. *International Journal of Environmental Studies*, 72 (5), 734-745.
<https://doi.org/10.1080/00207233.2015.1033944>
- Baldi, B. & Moore, D. S. (2018) The practice of statistics in the life science. 4. utg. New York: Freeman and company
- Carlsen, K. C. L., Staff, A., Arnesen, H., Bechensteen, A. G., Jacobsen, A. F. & Omenaas, E. (2014). Fra idé til publikasjon. *Forskningshåndboken*. 6.utg. Oslo universitetssykehus
- Carlquist, E. (2015). Well-being på norsk. Oslo: Helsedirektoratet
- Cervinka, R., Röderer, K. & Hefler, E. (2011). Are nature lovers happy? On various indicators of well-being and connectedness to nature. *Journal of Health Psychology*, 17 (3), 379-388. <https://doi.org/10.1177/1359105311416873>
- Dalland, O. (2007). Metode og oppgaveskriving for studenter. 4. utgave. Gyldendal akademisk: Oslo
- Doctorman, L. E. & Boman, M. (2016). Percieved health state and willingness to pay for outdoor recreation: an analysis of forest recreationists and hunters. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 31. 611-617. DOI: 10.1080/02827581.2016.1143024
- Forskningsetikkloven (2017). Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (LOV-2017-04-28-23). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>
- Forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangs. (2002). (FOR-2002-03-22-313). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2002-03-22-313>
- Fugelli, P. & Ingstad, B. (2001). Helse- slik folk ser det. *Tidsskriftet den norske legeforening*, 121, 3600-3604
- Hartig, T., Mitchell, R., Vries, S. D. & Frumkin, H. (2014). Nature and health. *Annual Review of Public Health*, 35. 207-228. DOI: [10.1146/annurev-publhealth-032013-182443](https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-032013-182443)

- Heldal, J. (2006). Logistisk regresjon - kurskompendium i byråskolens kurs SM507. (Seksjon for metoder og standarder nr. 54/2006). Statistisk sentralbyrå, hentet fra: https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_200654/notat_200654.pdf
- Helsedirektoratet (2015). Deltaking, støtte, tillit og tilhørighet: En analyse av ulikhet i sosiale relasjoner med utgangspunkt i levekårsundersøkelsene. (Rapport: IS-2387). Oslo: Helsedirektoratet
- Helsedirektoratet (2016). Gode liv i Norge: Utredning om måling av befolkningens livskvalitet. (Rapport IS-2479), Oslo: Helsedirektoratet
- Helsedirektoratet (2018). Livskvalitet: Anbefalinger for et bedre målesystem. (Rapport IS-2727). Oslo: Helsedirektoratet
- Helseforskningsloven (2008). Lov om medisinsk og helsefaglig forskning (LOV-2008-06-20-44). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-20-44>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2015). Folkehelsemeldingen: mestring og muligheter. Meld. St. 19 (2014-2015). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-2014-2015/id2402807/?ch=1>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2019). Folkehelsemeldingen: Gode liv i et trygt samfunn. Meld. St. 19 (2018-2019). Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/?ch=1>
- Hjeljord, O. (2008). Viltet: biologi og forvaltning. Bergen: Fagbokforlaget
- Janssen, B., Szende, A. & Ramos-Goñi, J. M. (2014). Data and methods, chapter 2. I Szende A, Janssen B & Cabases, J. (Red.) *Self-Reported Population Health: An International Perspective based on EQ-5D* [Internet]. Dordrecht: Springer. Hentet fra: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK500362/>
- JMP Statistical Discovery from SAS (u.å.). JMP Pro. Hentet fra: https://www.jmp.com/en_us/software/predictive-analytics-software.html
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Kristoffersen, L. (2005). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. 3. utg. Oslo: Abstrakt forlag AS
- Kaplan, S. (1995). The restorative benefits of nature: Toward an integrative framework. *Journal of environmental psychology*, 15(3), 169-182 [https://doi.org/10.1016/0272-4944\(95\)90001-2](https://doi.org/10.1016/0272-4944(95)90001-2)

- Klima- og miljødepartementet. (2016). Friluftsliv: Natur som kilde til helse og livskvalitet. Meld. St. 18 (2015-2016). Hentet fra:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/?ch=1>
- Kocalevent, R-D., Berg, L., Beutel, M. E., Hinz, A., Zenger, M., Härter, M., Nater, U. & Brähler, E. (2018). Social support in the general population: Standardization of the Oslo social support scale (OSSS-3). *BMC Psychology*, 6 (1)
<https://doi.org/10.1186/s40359-018-0249-9>
- Lente, E. V., Barry, M. M., Molcho, M., Morgan, K., Watson, D., Harrington, J. & McGee, H. (2011). Measuring population mental health and social well-being. *International Journal of Public Health*, 57, 421-430. <https://doi.org/10.1007/s00038-011-0317-x>
- Lindahl-Jacobsen, L. & Jessen-Winge, C. (2017). Meningsfulde aktiviteterets betydning for sundhed og velvære. I Kristensen, H. K., Schou, A. S. B., & Mærsk, J. L. (Red.). *Nordisk aktivitetsvitenskap* (S. 61-76). København: Ergo/Munksgaard
- Mayer, F. S. & Frantz, C. M. (2004). The connectedness to nature scale: A measure of individuals' feeling in community with nature. *Journal of Environmental Psychology*, 24 (4), 503-515. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2004.10.001>
- Miljødirektoratet (u.å.). Jakt i Norge. Hentet 24. april 2020 fra:
<https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/friluftsliv/jakt-fangst/jakt-i-norge/>
- Mittelmark, M. B. & Bauer, G. F. (2016). The meaning of salutogenesis, chapter 2 i Mittelmark, M. B., Sagy, S., Eriksson, M., Bauer, G. F., Pelikan, J. M., Lindström, B. & Espnes, G. A. *The handbook of salutogenesis* (internet, 2017). ISBN-13: 978-3-319-04599-3 ISBN-13: 978-3-319-04600-6
- Moak, Z. B. & Agrawal, A. (2010). The association between perceived interpersonal social support and physical and mental health: results from the national epidemiological survey on alcohol and related conditions. *Journal of Public Health*, 32 (2), 191-201.
<https://doi.org/10.1093/pubmed/fdp093>
- Moen, T. O. (2017). Jegerprøven, med Norges Jeger- og Fiskerforbund. 2. opplag. Norges Jeger- og Fiskerforbund: Nesbru
- Naturmangfoldloven. (2009). Lov om forvaltning av naturens mangfold (LOV-2009-06-19-100). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>
- Norges Jeger- og Fiskerforbund (2019, 17. Oktober). Om jakt i Norge. Hentet fra:
<https://www.njff.no/jakt/Sider/Praktisk-jegerinfo.aspx>
- Norges Jeger- og Fiskerforbund (2020, 20. Januar). Kontakt oss. Hentet fra:
<https://www.njff.no/Organisasjon/Sider/om-njff.aspx>

Norges Jeger- og Fiskerforbund (2020, 04. mars) hentet fra:

<https://www.njff.no/nyheter/Sider/NJFFs-storste-markedsundersokelse-er-gjennomfort.aspx>

Norges Jeger- og Fiskerforbund (2020, 17. mars) hentet fra:

<https://www.njff.no/nyheter/Sider/Hvem-er-NJFF-medlemmene.aspx>

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (2019, 25. september). Personvern i forskningen. Hentet fra:

<https://www.nmbu.no/om/utvalg/etikk/personvern/node/14384>

Norman, J., Annerstedt, M., Boman, M. & Mattson, L. (2010). Influence of outdoor recreation on self-rated human health: comparing three categories of Swedish recreationists. *Scandinavian Journal of Forest Research*, (25), 234-244.

<https://doi.org/10.1080/02827581.2010.485999>

OECD (2013). *How's Life? 2013: Measuring Well-being*, OECD Publishing.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264201392-en>

Pallant, J. (2007). *SPSS Survival manual: A Step-by-Step Guide to Data Analysis using SPSS version 15*. 3 utg. Open University Press: New York.

Personopplysningsloven (2018). Lov om behandling av personopplysninger (LOV-2018-06-15-38). Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-15-38/*

Pressman, S. D., Matthews, K. A., Cohen, S., Martire, L. M., Scheier, M., Baum, A. & Schulz, R. (2009). Association of enjoyable leisure activities with psychological and physical well-being. *Psychosomatic Medicine* 71 (7), 725-732. doi: 10.1097/PSY.0b013e3181ad7978

Regjeringen (2019, 25. Juli). Jakt og fangst av vilt. Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/klima-og-miljo/naturmangfold/innsiktsartikler-naturmangfold/jakt-og-fangst-av-vilt/id2076806/>

Reneflot, A., Aarø, L.E., Aase, H., Reichborn-Kjennerud, T., Tambs, K., Øverland, S. (2018). *Psykisk helse i Norge*. Folkehelseinstituttet. ISBN elektronisk: 978-82-8082-878-1

Ryan, R.M & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78. Hentet fra: <https://psycnet.apa.org/buy/2000-13324-007>

- Schultz, P. W. (2002). Inclusion with Nature: The Psychology Of Human-Nature Relations. Kapittel fra boken: *Psychology of Sustainable Development* (s. 61-78). DOI: 10.1007/978-1-4615-0995-0_4
- Skogen, K., Johansson, M., Figari, H., Flykt, A. & Krange, O. (2018). Erfaringer med ulv. *Norsk institutt for naturforskning*. Rapport 1567. Hentet fra: <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2576976>
- Statistisk sentralbyrå (2016, 12. oktober). Jaktstatistikk: Hvem er jeger. Hentet fra: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/artikler-og-publikasjoner/hvem-er-jeger>
- Statistisk sentralbyrå (2017, 13. juni). Slik har vi det, livskvalitet og levekår: Livskvalitet. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/livskvalitet>
- Statistisk sentralbyrå (2019, 30.oktober). Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen. Hentet den 2020, 21. mars fra: <https://www.ssb.no/fritid>
- Statistisk sentralbyrå (2019, 7. August). Aktive jegere. Hentet fra: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/statistikker/jeja>
- Statistisk sentralbyrå (u.å.). Variabeldefinisjon sysselsatte. Hentet den 13. mars fra: <https://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/1116/nb>
- Taylor, T. E. (2015). The markers of wellbeing: A basis for a theory-neutral approach. *International Journal of Wellbeing*, 5(2), 75-90. doi:10.5502/ijw.v5i2.5
- Todorovic, I., Båshus, T. & Støren, K. S. (2019). Etablering av en plattform for måling av livskvalitet. Teknisk dokumentasjonsrapport. SSB. Hentet fra: https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/390310?_ts=16b6e488598
- Universitetet i Oslo, UIO (2020, 7. Februar). Tiltak for å ivareta anonymitet. Hentet fra: <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/hjelp/tips-triks/tiltak-for-a-sikre-anonymitet.html>
- Universitetet i Oslo, UIO (2020, 8. Mars). Hva er nettskjema. Hentet fra: <https://www.uio.no/tjenester/it/adm-app/nettskjema/mer-om/>
- Viltloven (1981). Lov om jakt og fangst av vilt (LOV-1981-05-29-38). Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-05-29-38>

With, M. L., Revold, M. K., & Isungset, M. A. (2017) Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2016
Tema: Idrettsaktiviteter, dokumentasjonsnotat. SSB: Oslo-Kongsvinger. Hentet fra:
https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/_attachment/294147?_ts=15bf17c2a10

White, M. P., Alcock, I., Grellier, J., Wheeler, B. W., Hartig, T., Warber, S. L., Bone, A.,
Depledge, M. & Fleming, L. E. (2019). Spending at least 120 minutes a week in nature
is associated with good health and wellbeing. *Scientific reports*, 9, 7730
<https://doi.org/10.1038/s41598-019-44097-3>

WMA declaration of Helsinki (1964). Ethical principles for medical research involving
human subjects. Hentet fra: <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/>

World health organization (1986). The Ottawa Charter for health promotion. Hentet fra:
<https://www.who.int/healthpromotion/conferences/previous/ottawa/en/>

Vedlegg

Vedlegg 1: Nett-nyhetssak om undersøkelsen

<https://www.njff.no/nyheter/Sider/Spørreundersokelse-Hvordan-opplever-jegere-sin-livskvalitet.aspx>

Spørreundersøkelse: Hvordan opplever jegere sin livskvalitet?

Publisert 27.01.2020 08:47 Oppdatert 27.01.2020 08:50



Er du en aktiv jeger? Og over 18 år? Da inviteres du til å delta i en spørreundersøkelse hvor formålet er å undersøke jegere i Norge sin livskvalitet.



Undersøkelsen gjennomføres av masterstudent Catharina Pedersen som studerer folkehelsevitenskap ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU). Undersøkelsen skal danne grunnlaget for hennes masteroppgave.

-Jeg er nysgjerrig på jakta som aktivitet, det sosiale rundt jakta og møtet med naturen. Har dette noe å si på ens opplevelse av livskvalitet, relasjoner til andre og hvor nært en føler seg til naturen? undrer studenten Catharina Pedersen. -Det er lite forskning på temaet og da har jeg lyst til å bidra. I samarbeid med NJFF har dette nå blitt mulig, sier Pedersen. Hun håper at mange tar seg tid til å svare.

Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er nettbasert, anonym, og tar rundt 20 minutter å gjennomføre. Det vil være bakgrunns spørsmål om deg, spørsmål om hvordan du opplever din livskvalitet og generelle helse, om opplevelse av støtte fra andre og spørsmål som beskriver deg som jeger (hva en jakter mest, hvor ofte, etc.).

[Svar på undersøkelsen her](#)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv før gjennomføring av undersøkelsen.

Livskvalitet blant jegere i Norge

Side 1

Dette er en forespørsel til deg om å delta i en spørreundersøkelse hvor formålet er å undersøke betydningen av jakt som aktivitet og sosial støtte for livskvalitet blant jegere i Norge.

Spørreundersøkelsen gjennomføres i forbindelse med en masteroppgave i folkehelsevitenskap ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet.

Ansvarlige for studien er Catharina Pedersen (catharina.pedersen@nmbu.no) og Grete Grindal Patil.

Opplysningene behandles konfidensielt og er anonyme.

Den tekniske gjennomføringen av spørreskjemaundersøkelsen foretas av nettskjema.no. Prosjektet får utlevert data fra nettskjema.no uten at den er i tilknytning til din e-post/IP-adresse og kan dermed ikke spores tilbake til deg.

Opplysningene du gir i denne spørreundersøkelsen vil bli brukt i masteroppgaven og også til oppfølgende analyser av innsamlede svar og formidling av disse i faglige tidsskrift i etterkant av masteroppgaven. Masteroppgaven, eller deler av den, kan bli publisert som nyhetssak hos NJFF eller andre.

Det er helt frivillig å delta i spørreundersøkelsen.

Spørreundersøkelsen tar rundt 20 minutter å gjennomføre. Du må være over 18 år for å svare på undersøkelsen. Medlemmer av NJFF får forespørsel om deltakelse til spørreundersøkelsen. Den inneholder spørsmål om demografi (som alder, kjønn, bostedsfylke og familieforhold), spørsmål om deg som jeger (hva du jakter mest, skytetrening, hvorfor du jakter osv.), og spørsmål om din selvopplevde livskvalitet, selvopplevd helse og din opplevelse av sosial støtte.

Det stilles **ikke** spørsmål

om diagnoser og sykdomsbilde, men kun om hvordan du selv opplever helsen din og hvordan du har det.

Ved trykke "Neste side" samtykker du til å delta på undersøkelsen.

Undersøkelsen er ikke levert før du trykker "Send inn". Du kan derfor trekke deg fra undersøkelsen underveis i utfyllingen av spørreskjemaet.

Vedlegg 3. Spørreundersøkelsen i sin helhet, i tabell med referanse på kilde til spørsmålene.

Spørsmål	Svaralternativer	Referanse
Først ønsker vi litt bakgrunnsinformasjon om deg		
Kjønn	Mann Kvinne	With et al. (2017)
I hvilken aldersgruppe tilhører du?	18-29 30-39 40-49 50-59 60-69 70-80 80+	Norman et al. (2010).
Hva er din høyeste fullførte utdanning?	Grunnskole Videregående skole 3-årig universitet/høyskole 4+årig universitet/høyskole Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).
Vil du definere ditt nærmiljø/lokalsamfunn (ikke tenk kommunen) som...	Spredtbygd, under 200 innbyggere Tettbygd, opp til 20 000 innbyggere Tettsteder med 20 000-99 999 innbyggere Tettsteder med 100 000 eller flere innbyggere Ønsker ikke å svare	With et al. (2017)
Ut fra de gamle fylkene (noen er nå slått sammen), i hvilket fylke bor du i? *	Østfold Akershus Oslo Hedmark Oppland Buskerud Vestfold Telemark Aust-Agder Vest-Agder Rogaland Hordaland Sogn og Fjordane	Statistisk sentralbyrå (2019, 7. august). Aktive jegere

	Møre og Romsdal Trøndelag Nordland Troms Finnmark Ønsker ikke å svare	
Hvor fornøyd er du med din økonomiske situasjon?	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).
Betrakter du deg hovedsakelig som ... *	Yrkesaktiv Selvstendig næringsdrivende Arbeidsledig Skoleelev eller student Alders- eller førtidspensjonist Arbeidsufør Går på arbeidsavklaringspenger Vernepliktig, sivilarbeider Hjemmearbeidende Annet Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).
Hva er din sivile status? *	Gift/Registrert partner Enslig Samboer Kjæreste (bor ikke sammen) Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).
Hvor mange barn har du? *	Ingen 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 eller flere Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).
<i>Hvis Barn = 1 (ja):</i> Hvor mange barn har du?	[Nedtrekksliste antall] Ønsker ikke å svare	Todorovic et al. 2019).

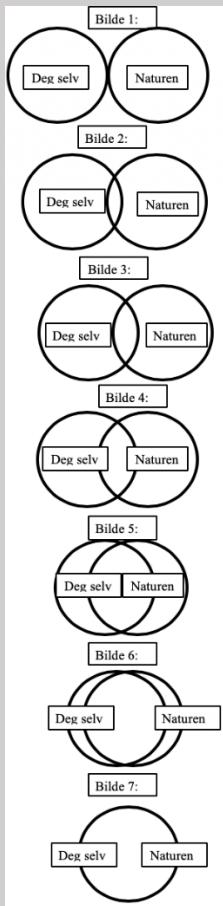
De neste spørsmålene er jaktrelaterte		
Var du på jakt i jaktåret 2018/2019?	Ja Nei	Catharina Pedersen (student)
Hvor mange dager den siste måneden har du hatt en prat med venner om jakt?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
Hvor mange dager/ganger brukte du på deg selv til forberedelser før jakta (mosjoning, skytetrening etc)?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
Hvor mange ganger har du vært ute for å se etter vilt, sporet vilt og lignende før jaktseasonen?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
Dersom du jakter med fuglehund, omtrent hvor mange dager brukte du på jaktrelatert trening av hunden før siste jaktseason?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
Dersom du jakter med elghund eller harehund, omtrent hvor mange dager brukte du på jaktrelatert trening av hunden før siste jaktseason?	Ikke relevant 0, 1 2-5 6-10 11-20 21-30 over 30	Andersen et al. (2010).
Hvis du jakter småvilt, omtrent hvor mange treningsskudd skjøt du på leirduebanen før forrige jaktseason?	Ikke relevant 0 1-25 26-50 51-100 101-200 201-300 301-500 501-1000	Andersen et al. (2010).

	over 1000	
Hvis du jakter storvilt, omtrent hvor mange skudd skjøt du på riflebanen før forrige jakt sesong? (obligatoriske treningsskudd for storviltjegere er ikke inkludert)	Ikke relevant 0 1-25 26-50 51-100 101-200 201-300 301-500 501-1000 over 1000	Andersen et al. (2010).
I hvor mange år har du vært jeger?	0 1-5 6-10 11-15 16-20 21-25 26 år eller mer	Andersen et al. (2010).
Hvordan jakter du (hvem jakter du sammen med?):	Alene Sammen med et familiemedlem, Sammen med slektninger Sammen med venner Sammen med kollegaer/forretningsforbindelser Sammen med venn(er) som har jakthund Sammen med flere	Andersen et al. (2010).
I hvilken grad er følgende viktig for deg når du driver med din vanligste jaktform (storvilt eller småviltjakt). Rangering av motiver for å jakte. (1= meget liten betydning, 5= meget stor betydning.)	Fine naturopplevelser Gjøre noe trivelig sammen med venner Opplive et spesielt fellesskap sammen med andre Utvikle mine ferdigheter som jeger Mye kontakt med vilt (ikke bare antall skuddsjanser) Å kunne jakte uten å treffe andre jegere i samme område Ta vare på tradisjoner Å leve et "veidemannsliv" Ivareta gamle tradisjoner Mange skuddsjanser Å få bruke tid sammen med hunden Å få jakte i store terreng	Andersen et al. (2010).

	<p>Å holde kontakt med folk som kommer fra samme sted som meg</p> <p>Mye felt vilt</p> <p>Matauk</p> <p>Å pleie kontakt med kolleger eller forretningsforbindelser</p>	
<p>Hvor mange ganger i løpet av de siste 12 månedene har du:</p> <p>Vært på lengre fottur i skogen eller på fjellet</p> <p>Vært på kortere fottur i skogen eller på fjellet</p> <p>Vært på kortere spasertur</p> <p>Vært på bær- eller sopptur</p> <p>Vært på jakttur</p> <p>Vært på fisketur</p> <p>Vært på tur i kano/kajakk/robåt</p> <p>Vært på tur i motor- eller seilbåt</p> <p>Vært på tur med sykkel i naturen</p> <p>Vært på ridetur i naturomgivelser</p> <p>Vært på lengre skitur i skogen eller på fjellet</p> <p>Vært på kortere skitur i skogen eller på fjellet</p> <p>Stått på skøyter på islagte vann eller vassdrag</p> <p>Stått alpint, snowboard eller telemark</p> <p>Badet i salt- eller ferskvann</p>	<p>0 ganger</p> <p>1-2 ganger</p> <p>03-10 ganger</p> <p>11-24 ganger</p> <p>25 ganger eller mer</p>	<p>Statistisk sentralbyrå (2019). Idrett og friluftsliv, levekårsundersøkelsen.</p>
<p>Hva jakter du mest?</p>	<p>Mest småvilt</p> <p>Mest storvilt</p> <p>Både små-og storvilt</p>	<p>Andersen et al. (2010).</p>
<p>Hvilken av disse artene jakter du mest?</p> <p>*</p>	<p>Elg</p> <p>Hjort</p> <p>Villrein</p> <p>Rådyr</p> <p>Skogsfugl (storfugl, orrfugl, jerpe)</p> <p>Rype (Li- og fjellrype)</p> <p>Ringdue</p> <p>Ender</p> <p>Gjess</p>	<p>Statistisk sentralbyrå (2019, 7. august). Aktive jegere</p>

	Mår Mink Hare Rødrev Bever Ingen av artene over	
Er det flere i familien som jakter?	Ingen Barn Partner/samboer/ektefelle Foreldre/svigerforeldre Besteforeldre Annen nær familie Ikke relevant	Catharina Pedersen (student)
I snitt, hvor mange dager er du på jakt i løpet av et jaktår?	1 dag 2-5 dager 6-10 dager 11-20 dager 21-30 dager 31-40 dager 41 dager eller flere	Catharina Pedersen (student)
Jakter du med eller uten hund? *	Jakter med hund, eier selv Jakter med hund, eier ikke, er en del av jaktlag Jakter uten hund	Catharina Pedersen (student)
Ønsker du at du kunne brukt enda mere tid på jakt enn det du gjør?	Ja Nei Ikke relevant	Catharina Pedersen (student)
Hva hindrer deg i å delta mere på jakt?	Økonomi Tid Mangel på fri, ferie Familiesituasjon Fysisk helse Psykisk helse For lite jakt erfaring Tilgjengelighet til terreng Jakt kvoten er fylt Annet	Catharina Pedersen (student)
Se på de 7 bildene under, og velg det bildet som best beskriver ditt forhold til naturen. Hvor koblet er du til naturen? *	Bilde 1 – jeg og naturen er helt atskilt Bilde 2	Schultz (2002).

Bilde 7 beskriver at du og naturen er helt i ett, at du føler deg helt koblet til naturen. Bilde 1 viser at du er helt atskilt og ikke koblet til naturen, mens de andre bildene viser noe mellom disse ytterpunktene.



Bilde 3 – jeg og naturen er nesten atskilt
 Bilde 4
 Bilde 5 – jeg og naturen er nesten i ett
 Bilde 6
 Bilde 7 – jeg og naturen er helt i ett

I en skala fra 0 til 10, hvor 0 er det verst tenkelige og 10 er det best tenkelige: Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet?

0-10

Norman et al. (2010).

I en skala fra 0 til 10, hvor 0 er det verst tenkelige og 10 er det best tenkelige: Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet om du hypotetisk sett ikke har fått lov til å jakte de siste 12 månedene?

0-10

Norman, Annerstedt, Boman, & Mattson. (2010).

De siste spørsmålene handler om livskvalitet og sosial støtte		
M1. Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke fornøyd i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd.	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).
M2. Alt i alt, i hvilken grad opplever du at det du gjør i livet er meningsfylt? Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke meningsfylt i det hele tatt og 10 betyr svært meningsfylt.	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).
<p><i>Tenk på hvordan du har følt deg de siste 7 dagene. I hvilken grad var du....?</i> <i>Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr at du ikke opplevde følelsen i det hele tatt og 10 betyr at du opplevde følelsen i svært stor grad.</i></p> <p>M3. Glad M4. Bekymret M5. Nedfor eller trist M6. Irritert M7. Ensom M8. Engasjert M9. Rolig og avslappet M10. Engstelig</p>	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).
<p><i>Hvor enig er du i påstandene nedenfor?</i> <i>Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr helt uenig og 10 betyr helt enig.</i></p> <p>M11. Mine sosiale relasjoner er støttende og givende.</p>	0 - 10	Helsedirektoratet (2018).

M12. Jeg bidrar aktivt til andres lykke og livskvalitet.		
3 spørsmål om sosial støtte til slutt.		
Hvor mange mennesker står deg så nær at du kan regne med dem hvis du har store personlige problemer?	ingen 1-2 3-5 5+	Kocalevent et al. (2018)
Hvor stor interesse viser andre for det du gjør?	ingen liten Verken stor eller liten interesse noe Stor	Kocalevent et al. (2018)
Hvor lett er det å få praktisk hjelp fra naboer dersom du skulle trenge dette?	Svært vanskelig vanskelig Verken lett eller vanskelig lett Svært lett	Kocalevent et al. (2018)
Omtrent hvor ofte trener du eller er fysisk aktiv slik at du blir andpusten eller svett?	Daglig Hver uke, men ikke daglig Hver måned, men ikke hver uke Noen ganger i året Sjeldnere Aldri	Todorovic et al. (2019).
(SKH8) Hvor fornøyd er du med din <u>fysiske</u> helse	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd	Todorovic et al. (2019).
(SKH9) Hvor fornøyd er du med din <u>psykiske</u> helse	Skala fra 0 til 10, hvor 0= ikke fornøyd i det hele tatt og 10= Svært fornøyd	Todorovic et al. (2019).

*=Spørsmålene er enten revidert i ordlyd eller svaralternativer, eller svaralternativer er slått sammen i analysen.

Vedlegg 4 – Deskriptiv fremstilling av demografi variablene

Oversikt over demografi for alle deltakerne. Antall og frekvens er oppgitt for alle variabler med unntak for antall barn og fornøydhets økonomi der gjennomsnitt og standardavvik er oppgitt (SD).

	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall (N=1159)	Andel (%)	Antall (N=270)	Andel (%)	Antall (N=889)	Andel (%)
			N =270	23,3	N= 889	76,7
Alder:						
18-29	227	19,6	74	27,4	153	17,2
30-39	249	21,5	78	28,9	171	19,2
40-49	271	23,4	52	19,3	219	24,6
50-59	238	20,5	50	18,5	188	21,1
60-69	129	11,1	15	5,6	114	12,8
70 +	45	3,8	1	0,4	44	4,9
Utdanning:						
Grunnskole	56	4,8	11	4,1	45	5,1
Videregående skole	554	47,8	119	44,1	435	48,9
3-årig universitet/høgskole	278	24,0	70	25,9	208	23,4
4 (eller mer) årig universitet/høgskole	250	21,6	65	21,4	185	20,8
Missing	21	1,8				
Barn:						
Antall barn (gjennomsnitt)	1,48	(SD=1,22)	1,19	(SD=1,25)	1,58	(SD= 1,2)
Har barn		68,3				
Har ikke barn		30,7				
Missing	11	0,9				
Sivile status:						
Enslig	208	17,9	65	24,1	143	16,1
Gift/registrert partner	484	41,8	76	28,1	408	45,9
Kjæreste (bor ikke sammen)	96	8,3	26	9,6	70	7,9

Samboer	366	31,6	102	37,8	264	29,7
Missing	5	0,4				

Syssetting:

Annet	7	0,6	1	0,4	6	0,7
Ikke yrkesaktiv	171	14,8	44	16,3	127	14,3
Skoleelev eller student	60	5,2	24	8,9	36	4,0
Yrkesaktiv	918	79,2	200	74,1	718	80,8
Missing	3	0,3				

Fylke:

Agder	46	4,0				
Innlandet	196	16,9				
Møre og Romsdal	41	3,5				
Nordland	63	5,4				
Oslo	57	4,9				
Rogaland	55	4,7				
Troms og finnmark	45	3,9				
Trøndelag	138	11,9				
Vestfold og Telemark	91	7,9				
Vestland	87	7,5				
Viken	339	29,2				
Missing	1	0,1				

Tettsted (antall innbyggere):

Spredtbygd (< 200)	375	32,4				
Tettbygd (200-20 000)	486	41,9				
Tettsted (20 000-99 999)	175	15,1				
Tettsted (≥100 000) eller flere	114	9,8				
Missing	9	0,8				

Fornøydhet økonomi:

Gjennomsnitt	6,67 (SD=2,11)		6,3 (SD=2,27)		6,78 (SD=2,06)	
Missing	14	1,2				

Vedlegg 5 – Deskriptiv fremstilling av jaktrelaterte variabler

Deskriptiv fremstilling av deltakerne som jegere presentert med antall og frekvens. Med unntak av tilknytning til naturen som presenteres med gjennomsnitt og standardavvik (SD).

	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall (N=1159)	Andel (%)	Antall (N=270)	Andel (%)	Antall (N=889)	Andel (%)
Antall år vært jeger:						
0	2	0,2	1	0,4	1	0,1
1 til 5	212	18,3	103	38,1	109	12,3
6 til 10	184	15,9	63	23,3	121	13,6
11 til 15	147	12,7	41	15,2	106	11,9
16 til 20	119	10,3	29	10,7	90	10,1
21 til 25	93	8,0	15	5,6	78	8,8
26 år eller mer	402	34,7	18	6,7	384	43,2
Hundeeier:						
Ja	684	59,0	177	65,6	507	57,0
Nei	475	41,0	93	34,4	382	43,0
Hva jakter du mest:						
Både små- og storvilt	478	41,2	90	33,3	388	43,6
Småvilt	374	32,3	91	33,7	283	31,8
Storvilt	307	26,5	89	33,0	218	24,5
Hvilken art jaktes mest:						
Annen fugl	36	3,1	11	4,1	25	2,8
Hare og bever	67	5,8	18	6,7	49	5,5
Hjortedyr	655	56,8	154	57,5	501	56,5
Hønsfugl	362	31,4	78	29,1	284	32,1
Små rovvilt	34	2,9	7	2,6	27	3,0
Missing	5	0,4				
Dager brukt på en selv til forberedelser til jakta						
0 til 1	17	1,5	4	1,5	13	1,5

2 til 5	152	13,5	39	15,0	113	13,0
6 til 10	193	17,1	47	18,1	146	16,8
11 til 20	201	17,8	42	16,2	159	18,3
21 til 30	124	11,0	27	10,4	97	11,2
Over 30	441	39,1	101	38,8	340	39,2
Missing	31	2,7				

**Antall dager
brukt på jakt
i løpet av et
jaktår**

2-5 dager	26	2,2	5	1,9	21	2,4
6-10 dager	98	8,5	29	10,8	69	7,8
11-20 dager	248	21,4	74	27,6	174	19,6
21-30 dager	281	24,3	60	22,4	221	24,9
31-40 dager	202	17,5	42	15,7	160	18,0
41 dager eller flere	302	26,1	58	21,6	244	27,4
Missing	2	0,2				

**Tilknytning til
naturen;
gjennomsnitt
og SD**

5,2 (SD=1,05) 5,34 (SD=1,10) 5,16 (SD=1,04)

Vedlegg 6 – Deskriptiv fremstilling av helserelaterte variabler

Deskriptiv fremstilling av deltakernes svar på helse og livskvalitets spørsmål. Antall og frekvens er oppgitt for alle variabler med unntak for fysisk og psykisk helse og sosial støtte, der gjennomsnitt og standardavvik er oppgitt (SD).

	Totalt		Kvinner		Menn	
	Antall (N=1159)	Andel (%)	Antall (N=270)	Andel (%)	Antall (N=889)	Andel (%)
Fornøyd med livet; antall og andel(%)						
Høy	711	61,3	155	57,4	556	62,5
Lav	448	38,7	115	42,6	333	37,5
Meningsfullhet						
Høy	707	61,0	161	59,6	546	61,4
Lav	452	39,0	109	40,4	343	38,6
Fornøyd fysisk helse						
Gjennomsnitt	6 (SD=2,15)		5,68 (SD=2,36)		6,11 (SD=2,08)	
Fornøydhet psykisk helse						
Gjennomsnitt	7,8 (SD=2,24)		7,3 (SD=2,6)		7,95 (SD=2,1)	
Sosial støtte						
Gjennomsnitt	2,27 (SD=0,68)		2,36 (SD=0,68)		2,24 (SD=0,67)	
Trener eller fysisk aktivitet så en blir andpusten eller svett						
Aldri	11	0,9	5	1,9	6	0,7
Sjeldnere	25	2,2	7	2,6	18	2,0
Noen ganger i året	61	5,3	11	4,1	50	5,6
Hver måned, men ikke hver uke	147	12,7	28	10,4	119	13,4
Hver uke, men ikke daglig	739	63,8	178	65,9	561	63,1
Daglig	176	15,2	41	15,2	135	15,2

Vedlegg 7, Klassifisering av variabler

Kjønn	Nominal
Alder	Ordinal
Utdanning	Ordinal
Tettsted	Ordinal
Fylker	Nominal
Yrkesaktivitet	Nominal
Økonomi	Kontinuerlig
Sivilstatus	Nominal
Antall barn	Kontinuerlig
Antall år vært jeger	Ordinal
Hundeeier	Nominal
Hva en jakter mest	Nominal
Arter en jakter mest	Nominal
Antall dager brukt på forberedelser til jakt	Ordinal
Antall dager brukt på jakt	Ordinal
Tilknytning til naturen	Kontinuerlig
Fornøydhet psykisk helse	Kontinuerlig
Fornøydhet fysisk helse	Kontinuerlig
Sosial støtte	Kontinuerlig
Grad av fysisk aktivitet	Ordinal
Fornøyd med livet	Nominal
Meningsfullhet	Nominal

Vedlegg 8: Spørreundersøkelsen i sin helhet fra nettskjema.no

Side 2

Først ønsker vi litt bakgrunnsinformasjon om deg.

Er du medlem i Norges Jeger- og Fiskerforbund? *

- Ja
- Nei

Hvilket kjønn er du? *

- Mann
- Kvinne

I hvilken aldersgruppe tilhører du? *

Hva er din høyeste fullførte utdanning? *

- Grunnskole
- Videregående skole
- 3 årig universitet/høgskole
- 4 (eller mer) årig universitet/høgskole
- Ønsker ikke å svare

Vil du definere ditt nærmiljø/lokalsamfunn (ikke tenk hele kommunen) som... *

- Spredtbygd, under 200 innbyggere
- Tettbygd, opp til 20 000 innbyggere
- Tettsted, med 20 000- 99 999 innbyggere
- Tettsted, med 100 000 eller flere innbyggere
- Ønsker ikke å svare

Ut i fra de gamle fylkene (noen er nå slått sammen), i hvilket fylke bor du i? *

Betrakter du deg hovedsaklig som... *

- Yrkesaktiv
- Selvstendig næringsdrivende
- Arbeidsledig
- Skoleelev eller student
- Alders- eller førtidspensjonist
- Arbeidsufør
- Går på arbeidsavklaringspenger
- Vernepliktig, sivilarbeider
- Hjemmearbeidende
- Annet
- Ønsker ikke å svare

Hvor fornøyd er du med din økonomiske situasjon? *

Svar avgis i en skala fra 0 - 10, hvor 0 = ikke fornøyd i det hele tatt og 10 = Svært fornøyd

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- Ønsker ikke å svare

Hva er din sivile status? *

- Enslig
- Gift/registrert partner
- Samboer
- Kjæreste (bor ikke sammen)
- Ønsker ikke å svare

Hvor mange barn har du? *

Velg ...

Hvor mange av dine barn bor fortsatt hjemme?

- Dette elementet vises kun dersom alternativet «1», «4», «5», «2», «3», «8», «9», «6», «7» eller «10 eller flere» er valgt i spørsmålet «Hvor mange barn har du?»

Velg ...

 Sideskift

De neste spørsmålene er jaktrelaterte.

Var du på jakt i jaktåret 2018/2019? *

- Ja
- Nei

I hvor mange år har du vært jeger? *

- 0
- 1-5
- 6-10
- 11-15
- 16-20
- 21-25
- 26 år eller mer

Jakter du med eller uten hund? *

- Ja, eier min egen hund
- Ja, eier ikke selv, er en del av et jaktlag
- Jakter uten hund

Hva jakter du mest? *

- Småvilt
- Storvilt
- Både små- og storvilt

Hvilken av disse artene jakter du mest? *

- Elg
 - Hjort
 - Villrein
 - Rådyr
 - Skogsfugl (orrfugl, storfugl, jerpe)
 - Rype (li- og fjellrype)
 - Ringdue
 - Ender
 - Gjess
 - Mår
 - Mink
 - Rødrev
 - Hare
 - Bever
 - Ingen av alternativene over
-

Hvor mange dager den siste måneden har du hatt en prat med venner om jakt? *

- Ikke relevant
- 0-1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- Over 30

Hvor mange dager brukte du på deg selv til forberedelser før forrige jakt sesong? *
(Mosjonering, skytetrening, etc.)

- Ikke relevant
- 0-1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- Over 30

Hvor mange dager har du vært ute for å se etter vilt, sporet vilt og lignende før forrige jakt sesong? *

- Ikke relevant
- 0-1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- Over 30

Dersom du jakter med fuglehund, omtrent hvor mange dager brukte du på jaktrelatert trening av hunden før forrige jakt sesong? *

- Ikke relevant
- 0-1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- Over 30

Dersom du jakter med elghund eller harehund, omtrent hvor mange dager brukte du på jaktrelatert trening av hunden før forrige jakt sesong? *

- Ikke relevant
- 0-1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- 21-30
- Over 30

Hvis du jakter småvilt, omtrent hvor mange treningsskudd skjøt du på leirduebanen før forrige jakt sesong? *

- Ikke relevant
- 0
- 1-25
- 26-50
- 51-100
- 101-200

- 201-300
- 301-500
- 501-1000
- over 1000

Hvis du jakter storvilt, omtrent hvor mange skudd skjøt du på riflebanen før forrige jaktsesong? *

(Obligatoriske treningsskudd for storviltjegere er ikke inkludert)

- Ikke relevant
- 0
- 1-25
- 26-50
- 51-100
- 101-200
- 201-300
- 301-500
- 501-1000
- over 1000

Hvordan jakter du?

	Aldri	Av og til	Vanligvis
Alene *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sammen med et familiemedlem *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sammen med slektninger *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sammen med venner *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Sammen med kollegaer/foretningsforbindelser *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sammen med venn(er) som har jakthund *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sammen med flere *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

I hvilken grad er følgende viktig for deg når du driver med din vanligste jaktform (storvilt- eller småviltjakt).

1= meget liten betydning, 5= meget stor betydning.

	1	2	3	4	5
Fine naturopplevelser *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Gjøre noe trivelig sammen med venner *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Oppleve et spesielt fellesskap sammen med andre *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Utvikle mine ferdigheter som jeger *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mye kontakt med vilt (ikke bare antall skuddsjanser) *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Å kunne jakte uten å treffe andre jegere i samme område *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ta vare på tradisjoner *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Å leve "veidemannsliv" *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ivareta gamle tradisjoner *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mange skuddsjanser *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Å få bruke tid sammen med hunden *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Å få jakte i store terreng *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Å holde kontakt med folk som kommer fra samme sted som meg *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mye felt vilt *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Matauk *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Å pleie kontakt med kolleger eller forretningsforbindelser *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Hvor mange ganger i løpet av de siste 12 månedene har du:

	0 ganger	1-2 ganger	3-10 ganger	11-24 ganger	25 ganger eller mer
Vært på lengre fottur i skogen eller på fjellet *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på kortere fottur i skogen eller på fjellet *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på kortere spasertur *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på bær- eller sopptur *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på jakttur *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på fisketur *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på tur i kano/kajakk/robåt *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på tur i motor- eller seilbåt *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på tur med sykkel i naturen *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på ridetur i naturomgivelser *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Vært på lengre skitur i skogen eller på fjellet *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vært på kortere skitur i skogen eller på fjellet *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Stått på skøyter på islagte vann eller vassdrag *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Stått alpint, snowboard eller telemark *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Badet i salt- eller ferskvann *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Er det flere i familien din som jakter? *

- Ingen
- Barn
- Partner/samboer/ektefelle
- Foreldre/svigerforeldre
- Besteforeldre
- Annen nær familie
- Ikke relevant

I snitt, hvor mange dager er du på jakt i løpet av ett jaktår? *


- Ikke relevant
- 1 dag
- 2-5 dager
- 6-10 dager
- 11-20 dager
- 21-30 dager
- 31-40 dager

- 41 dager eller flere

Ønsker du at du kunne brukt enda mer tid på jakt enn det du gjør? *

- Ja
- Nei
- Ikke relevant

Hva hindrer deg i å delta mer på jakt?

-  Dette elementet vises kun dersom alternativet «Ja» er valgt i spørsmålet «Ønsker du at du kunne brukt enda mer tid på jakt enn det du gjør?»

Mulighet for å velge flere svaralternativer

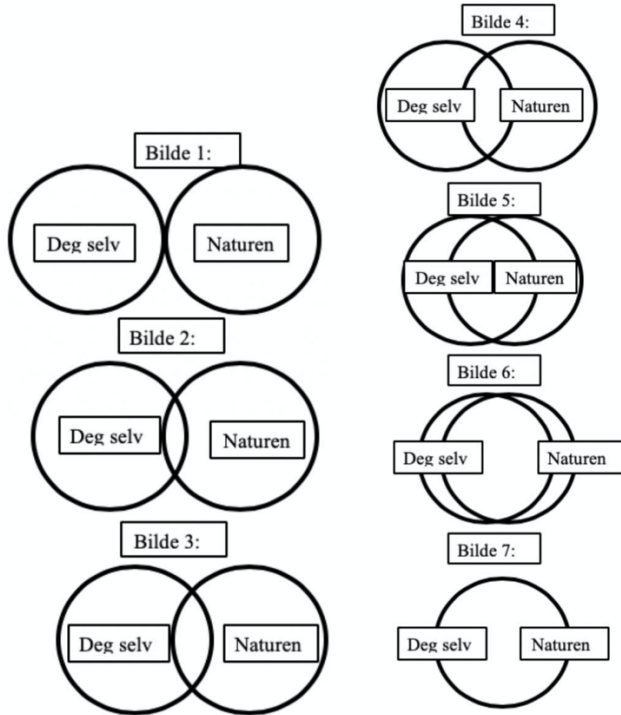
- Økonomi
- Tid
- Mangel på fri, ferie
- Familiesituasjon
- Fysisk helse
- Psykisk helse
- For lite jakt erfaring
- Tilgjengelighet til terreng
- Jaktkvoten er fylt
- Annet

Se på de 7 bildene under, og velg det bildet som best beskriver ditt forhold til naturen. Hvor koblet er du til naturen? *

Bilde 7 beskriver at du og naturen er helt i ett, at du føler deg helt koblet til naturen. Bilde 1 viser at du er helt atskilt og ikke koblet til naturen, mens de andre bildene viser noe mellom disse ytterpunktene.

- Bilde 1 - jeg og naturen er helt atskilt
- Bilde 2
- Bilde 3 - jeg og naturen er nesten atskilt

- Bilde 4
- Bilde 5 - jeg og naturen er nesten i ett
- Bilde 6
- Bilde 7 - Naturen og jeg er helt i ett



De siste spørsmålene handler om livskvalitet og sosial støtte.

Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr ikke fornøyd/meningsfylt i det hele tatt og 10 betyr svært fornøyd/meningsfylt.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Alt i alt, hvor fornøyd er du med livet ditt for tiden? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Alt i alt, i hvilken grad opplever du at det du gjør i livet er meningsfylt? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Tenk på hvordan du har følt deg de siste 7 dagene. I hvilken grad var du....?

Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr at du ikke opplevde følelsen i det hele tatt og 10 betyr at du opplevde følelsen i svært stor grad.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Glad *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Bekymret *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nedfor eller trist *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Irritert *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ensom *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Engasjert *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Rolig og avslappet *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Engstelig *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Hvor enig er du i påstandene nedenfor?

Oppgi svaret på en skala fra 0-10, der 0 betyr helt uenig og 10 betyr helt enig.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Mine sosiale relasjoner er støttende og givende. *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jeg bidrar aktivt til andres lykke og livskvalitet. *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

De 3 neste spørsmålene handler om din fysiske og psykiske helse.

Omtrent hvor ofte trener du eller er fysisk aktiv slik at du blir andpusten eller svett? *

- Daglig
- Hver uke, men ikke daglig
- Hver måned, men ikke hver uke
- Noen ganger i året
- Sjeldnere
- Aldri

Psykisk og fysisk helse

Svar avgis i skala fra 0-10, hvor 0 = ikke fornøyd i det hele tatt, og 10 = Svært fornøyd

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Hvor fornøyd er du med din fysiske helse? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hvor fornøyd er du med din psykiske helse? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

I en skala fra 0-10, hvor 0 er det verst tenkelige og 10 er det best tenkelige:

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Hvor vil du skalere din nåværende livskvalitet om du hypotetisk sett ikke har fått lov til å jakte de siste 12 månedene? *	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

3 spørsmål om sosial støtte til slutt

Hvor mange mennesker står deg så nær at du kan regne med dem hvis du har store personlige problemer? *

- Ingen
- 1-2
- 3-5
- 5 +

Hvor stor interesse viser andre for det du gjør? *

- Ingen
- Liten
- Verken stor eller liten interesse
- Noe
- Stor

Hvor lett er det å få praktisk hjelp fra naboer dersom du skulle trenge dette? *

- Svært vanskelig
- Vanskelig
- Verken lett eller vanskelig
- Lett
- Svært lett

Tusen takk for at du deltok i undersøkelsen!



Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway